ಕಣವಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪದ

ಸಂಪಾದಕರು
ಡಾ. ಗುರುಪಾದ ಮರಿಗುದ್ದಿ

ಶ್ರೀ ನಿಜಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಪ್ರಕಾಶನ
ನಿಡಸೋಶಿ (ಬೆಳಗಾವಿ ಜಿಲ್ಲೆ)

ಕಣವಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪದ

(ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣದ ಲೇಖನಗಳು)

ಸಂಪಾದಕ

ಡಾ॥ ಗುರುಪಾದ ಮರಿಗುದ್ದಿ

ಶ್ರೀ ನಿಜಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ
ನಿಡಸೋಸಿ, (ಜಿ. : ಬೆಳಗಾವಿ)

KANAVI SAHITYA SAMPADA (A collection of articles)

Edited by : Dr. Gurupada Mariguddi

Published by : Sri Nijalingeshwar Granthamale Nidasosi
(Dist : Belgaum)

Pages : xii + 100

First Edition : 1994

Price : Rs. 25/00

ಮುಖಪುಟ ಕಲೆ, ವಿನ್ಯಾಸ : **ಸುರೇಶ ಕುಲಕರ್ಣಿ**

ಬೆಲೆ : ರೂ. ೨೫-೦೦

ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ : ೧೯೯೪. ಶ್ರೀ ನಿಜಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ, ನಿಡಸೋಸಿ (ಬೆಳಗಾವಿ)

ಮುದ್ರಕರು :

ಸೋಮಶೇಖರ ಆಕಳವಾಡಿ
ಮನೋಹರ ಮುದ್ರಣಾಲಯ
ಮಾರ್ಕೆಟ್, ಧಾರವಾಡ-೫೮೦ ೦೦೧

ಈ ಪರಿಯ ಸಂಪದ...

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಹಲವು ಹತ್ತು ತೆರನಲ್ಲಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುವ, ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂದು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ. ದೀರ್ಘಕಾಲದ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಪ್ರಭಾವ ಪ್ರೇರಣೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಯಿತು ಮತ್ತು ಯಾವ ತಿರುವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಿತು ಎಂಬುದು ಕುತೂಹಲಕರ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕಾಲದ ಮಹತ್ವದ ಕವಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಯವರ ಅರ್ಧಶತಮಾನದ ಕಾವ್ಯದ ಓದು, ಅಧ್ಯಯನಗಳಿಂದ ಈ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕು ಬೀರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಎಲ್ಲ ತಿರುವುಗಳಲ್ಲೂ ಅವರು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದ ಹೊಸದರಲ್ಲಿ, ಕನ್ನಡ ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯದ ಏರುದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರು ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ಕವನ ಸಂಕಲನ 'ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ'ಯನ್ನು (೧೯೪೯) ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಕವನಗಳು ರಮ್ಯಭಾವದಲ್ಲಿ, ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸ ನೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿಕೊಂಡಿವೆ. ಆದರೆ ಅವು ಯಾವುದೋ ಅತೀತಕ್ಕೆ ತುಡಿಯುವುದರಿಂದಾಗಿ ಭರವಸೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. "ನನ್ನೆದೆಯ ಗೂಡಿನೊಳ ಗಾವುದೋ ಹಕ್ಕಿಯುಲಿ ಚಿಲಿಪಿಲಿಸುತಿಹುದಾವ ನಿಮಿಷದಲ್ಲು; ಜಗದ ಮೊರೆ–ಕರೆಗಳಿಗೆ ಚೆಲುವು ಚಿನ್ನಾಟಕ್ಕೆ ದನಿಗೂಡಿ ಹಾಡುತಿದೆ ಕನಸಿನಲ್ಲು", ಎಂಬಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಹಕ್ಕಿ ಜೀವ ಪಡೆದು ಗರಿಗೆದರಿ ನಿಲ್ಲುವ ಮತ್ತು ಗೂಡಿನೊಳಗೆ ಚಿಲಿಪಿಲಿಸಿದರೂ ಹೊರಗೆ ಹಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರುತ್ತದೆ. ಭಾವಾವೇಗ ಹಾಗೂ ಉತ್ಸಾಹ ಗಳೆರಡೂ ಕನಸುಗಾರಿಕೆಗೆ ರೆಕ್ಕೆಗಳಾಗಿ ಮೂಡಿಕೊಂಡಿದುದೂ ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗದ ಭಾವಪ್ರಪಂಚ ಮತ್ತು ಬಹಿರಂಗದ ಭೌತ ಪ್ರಪಂಚದ ಸಮಸ್ತ ಆಗು–ಹೋಗುಗಳು ಚುರುಕಾಗಿ, ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮೀಯ ವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ತನ್ಮಯತೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವುದನ್ನೂ, ಭಾವಸ್ಪಂದನ ತೀವ್ರವಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ, ಚಂದ್ರೋದಯ, ಕೋಗಿಲೆ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಕವನ ಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕಣವಿಯವರ 'ಭಾವಜೀವಿ' (೧೯೫೦) ಕನ್ನಡದ ಆತ್ಮಕಥನಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಭಾವ ಸ್ಪಂದನವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

೧೯೫೩ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ 'ಆಕಾಶಬುಟ್ಟಿ'ಯಲ್ಲಿಯ 'ಮಾತು' ಕವಿತೆಯ ಸಾಲುಗಳಿವು—

ನಾವು ಆಡುವ ಮಾತು ಹೀಗಿರಲಿ ಗೆಳೆಯ
ಮೃದುವಚನ ಮೂಲೋಕ ಗೆಲ್ಲುವುದು ತಿಳಿಯ;
ಮೌನ ಮೊಗ್ಗೆಯನೊಡೆದು ಮಾತರಳಿ ಬರಲಿ
ಮೂರು ಗಳಿಗೆಯ ಬಾಳು ಮಗಮಗಿಸುತಿರಲಿ.

ಕಾವ್ಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ತರಕ್ಕೆ ಕವಿ ಏರಿರುವುದನ್ನು, ನಿರಂತರ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ವಾಸ್ತವತೆಗೆ, ಭಾವುಕತೆಯಿಂದ ವೈಚಾರಿಕತೆಗೆ ಕವಿದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿಕೊಂಡಿದೆ. ಎಂದರೆ ಕಲ್ಪಕತೆ, ಭಾವತೀವ್ರತೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರೆಂದರ್ಥವಲ್ಲ. ಅವುಗಳೊಂದಿಗೆ ಬೇರೆ ದೃಷ್ಟಿಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹೊಸತನ ಸಾಧಿಸಿದರು ಎಂಬುದಿಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ. ಭಾಷೆಯ ಬಳಕೆ, ಛಂದಸ್ಸಿನ ನಾವೀನ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಶಿಸ್ತು, ಸಂಯಮಗಳಿಂದ ಧ್ವನಿಯ ಮೂಲಕ ಹೊಮ್ಮಿಸುವ ಅರ್ಥವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ 'ಹೂಬೇಲಿ', 'ಸೃಷ್ಟಿ ನೋಂತು ನಿಂತಿದೆ', 'ಶ್ರಾವಣದ ಲಾವಣ್ಯ'. ಇತ್ಯಾದಿ ನವೋದಯ ಧಾಟಿಯ ಕವನಗಳು ಮೆಲುಕು ಹಾಕುವಂತಿವೆ.

ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಕಣವಿ ಅವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ, ಭಾವತನ್ಮಯತೆ, ಲವಲವಿಕೆಗಳು ಕಾವ್ಯಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಸಹಜ ಸಂವಹನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಅಲ್ಲಿಯ ವಾತಾವರಣ ಬಹುಪಾಲು ಸಡಗರದ್ದು ಹಾಗೂ ಸಂಭ್ರಮದ್ದು. ಸನ್ನಿವೇಶಗಳನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವ ಚಿತ್ರಕ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಣವಿಯವರ ಕವಿತೆ ಸಹೃದಯನ ಮನದಲ್ಲಿ ಎರಕ ಹೊಯ್ಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ.

೧೯೫೭ ರಲ್ಲಿ ಗೋಕಾಕರೊಂದಿಗೆ 'ನವ್ಯಧ್ವನಿ' ಸಂಕಲನ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಕಣವಿ ಅವರು ಅನಂತರದ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಟಮಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ
ನೆರಳು ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೊರಟಿದ್ದೇನೆ–
ಹಿಡಿದ ಕೊಡೆಯೂ ಕಾದು
ಭಾರವಾಗಿ ಬೇಸರಾಗಿದೆ ಅದೂ.

(ನಗರದಲ್ಲಿ ನೆರಳು)

ಇಲ್ಲಿ ನೆರಳು ಕವಿಚಿಂತನೆಯ ಗ್ರಾಸವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ನಗರದಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗೆ, ಬಾಲ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದ ಘಟನೆಗಳಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಅಂದಿನ–ಇಂದಿನ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು

ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೊಸ ಶಬ್ದಶರೀರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಶೋಧನೆ ಕೇವಲ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ನವ್ಯದ ಅತಿರೇಕಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾದ, ಕಾವ್ಯಶಿಲ್ಪದ ಶುಚಿ–ರುಚಿಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಅನೇಕ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಹೃದಯರೊಂದಿಗೆ ಸಂವಾದಿಸುವ ಗುಣವಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

'ನೆಲ–ಮುಗಿಲು' ಮತ್ತು 'ಜೀವಧ್ವನಿ'ಯಲ್ಲಿ ಆ ಗುಣ ಇನ್ನೂ ತೀವ್ರವಾಗಿದೆ; ಕವಿದೃಷ್ಟಿ ವಿಶಾಲವೂ ಆಳವೂ ಆದ ಪಾತಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವೆಸಗಿದೆ. 'ನೆಲ–ಮುಗಿಲು' ಸಂಕಲನದ ಮೂರೂ ವಿಭಾಗಗಳ ಕವಿತೆಗಳಂತೂ ನಿರಭ್ರ ಆಗಸದ ಹೊಳೆಯುವ ತಾರೆಗಳಾಗಿ, ತೊಳೆದ ಮುತ್ತುಗಳಾಗಿ ಅಂಗೈಗೆ ಎಟುಕುತ್ತವೆ; ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಿನುಗುತ್ತವೆ. ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಭಾವ, ಸುತ್ತಲಿನದರ ಬಗೆಗೆ ಕುತೂಹಲ, ಎಲ್ಲವನ್ನು ಅರಿಯುವ ಹಂಬಲ, ಸೂಕ್ಷ್ಮ ನೋಟ, ಬತ್ತಲಾರದ ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿ, ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದಾಗಿ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದ ಯಾವುದೇ ಕಾವ್ಯ ಚಳುವಳಿಯ ಒಳಹೊರಗೆ ಬೆಳೆದು ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ; ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ.

ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿ ತೋರಿಕೆಯದಲ್ಲ. ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಅದು ಗುಪ್ತಗಾಮಿನಿಯಾಗಿ, ಗಾಢವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಹರಿದು ಬಂದಿದೆ. ಕಳೆಯನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಪೋಷಿಸುವ ಹಾಗೆ ಅದು ಆರೋಗ್ಯ ಪೂರ್ಣ ಗುಣವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹಾರ್ದಿಕತೆ, ಮಧುರತೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದಿವೆ. ಈ ಗುಣ 'ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ'ಯಿಂದ 'ಜೀನಿಯಾ'ದವರೆಗಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಕಾರಾತ್ಮವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಭೂತ, ವರ್ತಮಾನ, ಭವಿತವ್ಯಗಳ ಅರ್ಥೈಸುವಿಕೆಯಲ್ಲಿ, ಸಾಧಕರನ್ನು, ಎತ್ತರದ ಚೇತನಗಳನ್ನು ನೆನೆಯುವಲ್ಲಿ, ಕುಂದು ಕೊರತೆ ತೋರುವಲ್ಲಿ, ಮೆತ್ತಗೆ ವಿಡಂಬಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಂಯಮ ಮತ್ತು ಒಳನೋಟಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಬದುಕು, ಆ ಬದುಕಿನ ತುಡಿತಗಳು ಕೆನೆಗಟ್ಟಿವೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಶಿಷ್ಟಶಬ್ದರೂಪದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವಂತೆ ತೀರ ವಿಸಂಗತಿಗಳು ಕಟುಸತ್ಯಗಳೂ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಸುತ್ತಲಿನ ಬದುಕಿಗೆ, ನಂಬಿಕೆ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ, ರಾಷ್ಟ್ರಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಕವಿಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರೇಮವು, ನಾಗರಿಕ ಬದುಕಿಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಗರದ ಚಿಂತನೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕಿನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ತಿಲಾಂಜಲಿಯನ್ನೀಯುವುದಿಲ್ಲ. ನೆಲದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟು, ಆಗಸದತ್ತ ಹಾರಬೇಕೆಂಬ ಕಾವ್ಯದ ಹಕ್ಕಿ, ದಿಗಂತದಾಚೆಗಿನ ಬೆಳಕನ್ನು ಭುವಿಗೆ ತರಲೆತ್ನಿಸಿದೆ. ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕತೆ, ಆಶಾವಾದ, ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳು ಅನೇಕ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ

ನಮ್ಮನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತದೆ; ನಮ್ಮೊಳಗೆ ಫಲಿಸುತ್ತದೆ. ಅನೇಕ ಮಹತ್ವದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಮತ್ತು ಉತ್ತಮಿಕೆಯಿಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕಿನ ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.

ಕವಿಯಾಗಿ ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆಗಳನ್ನು, ಆಶಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ ಕಣವಿ ಯವರು ಒಬ್ಬ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಗದ್ಯ-ಪದ್ಯಗಳೆರಡನ್ನೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಲೇಖಕ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ. ಕವಿಯಾದವನು ಇತರ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡುವುದು- ಅದೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಕವಿಗಳ ಬಗೆಗೆ- ಮತ್ತೂ ಅಪರೂಪದ್ದು. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ರೀತಿಯಾಗಿ ಕವಿ ಇತರರ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯದ ಧೋರಣೆಗಳನ್ನು ಹೇರಬಹುದು. ಇಲ್ಲವೆ ತನ್ನ ಕಾವ್ಯ ಹಾಗೂ ಇತರರ ಕಾವ್ಯ ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚಿಂತನೆ ಮತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ವ್ರತಧಾರಿಯಾಗಿ ನಿಂತವರು ಇಲ್ಲಿ ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕಣವಿಯವರು ಅನೇಕ ಕವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ, ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮತೂಕದಿಂದ ವಿಮರ್ಶಿ ಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಆನಂದಕಂದರ ಕಾವ್ಯ, ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆ' 'ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾವಸಂಪತ್ತು' 'ಬೆರಗಿನಿಂದ ನಿಬ್ಬೆರಗಿಗೆ' 'ಹೊಸ ಕಾವ್ಯದ ಒಗರು ಹೊಗರು'- ಈ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಸಹೃದಯ ಮನಸ್ಸೊಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ತೊಡಗಿದೆ. ಕಣವಿ ಯವರ ವಿಮರ್ಶೆ ಯಾವತ್ತೂ ಸಾಧಾರವೂ, ತಾರ್ಕಿಕವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಬೌದ್ಧಿಕ ಕಸರತ್ತು, ಪರಿಭಾಷೆಯ ಆಧಿಕ್ಯ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಮೆ' ಎಂಬ ಲೇಖನದ ಒಂದು ಭಾಗವಿದು; 'ಹಿಂದೆ ಕಾವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಾಡಿಕೆಯ ಉಪಮೆಗಳನ್ನು ವಚನಕಾರರು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ತ್ಯಜಿಸಿ, ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಜನಜೀವನದಿಂದ ನೇರವಾಗಿ ನುಡಿ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಓದುಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಹುಬೇಗ ಅವು ಸೂರೆಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಭಾವಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರೂಪಣೆ ವಚನ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಗದ್ಯದ ಉಡುಗೆಯನ್ನೂ ಪದ್ಯದ ನಡಿಗೆಯನ್ನೂ ಮೇಳವಿಸಿಕೊಂಡು ಭಾವಲಹರಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತೊನೆಯುತ್ತ ಸಾಗುವ ಅದರ ಆಕೃತಿಯೇ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮನಸೆಳೆಯುವಂತಿದೆ' (ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಂತನ). ಇಲ್ಲಿಯ ಶೈಲಿ ತುಂಬ ಸರಳವಾಗಿದೆ, ನೇರವಾಗಿದೆ. ಹೇಳಬೇಕಾದುದು ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಬಿತ್ತರಗೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವಿಮರ್ಶಕನೂ ತನಗೆ ಮುಖ್ಯವೆಂದು ತೋರುವ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿದ ಕೃತಿಯನ್ನೇ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವುದು ಸಾಮಾನ್ಯ. ಹಾಗಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಲು ಕಾರಣಗಳೇನು, ಅದರ ಒಳಿತುಗಳೆಲ್ಲಿ ಎಂಬುದನ್ನು

ಮನಗಾಣಲು, ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಲು ಯತ್ನಿಸುವುದೊಂದು ಮಾರ್ಗ. ಇಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಲೋಪ ದೋಷಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕುವ ಸ್ಥಿತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕಣವಿಯವರ ಹಲವು ಲೇಖನಗಳ ಗುಣ ಇಂತಹದು.

ಈ ವಿಮರ್ಶಾ ಶೈಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತೆ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಬೇಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆಧಾರಗಳಿಂದ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಿಂದ ಮೂಲವಿಚಾರ ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ವಾದ. ಖಂಡನೆ, ಭಂಗಪಡಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಗಳ ತಲೆಬರಹಗಳನ್ನೇ ಕುತೂಹಲಕ್ಕೆ ಗಮನಿಸಿದರೂ ಸಾಕು ಅವರ ಉದ್ದೇಶ, ಧೋರಣೆಗಳು ಅರ್ಥವಾಗಬಲ್ಲವು. 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಂತನ' 'ಕಾವ್ಯಾನುಸಂಧಾನ' 'ಸಮಾಹಿತ'ಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದೊಂದಿಗೆ ನಡೆಸುವ ಚಿಂತನೆ, ಅನುಸಂಧಾನ. ಹಿತ(ಚಿಂತನ) ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ವಿಮರ್ಶೆ ತಂತಾನೆ ಕೆಲವು ಸಲ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಓದುಗರಿಗೂ ಅದೊಂದು ಕೈದೀವಿಗೆಯೂ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ನಾದಗುಣ ಹಾಗೂ ಚಿಂತನೆಗಳು ಗದ್ಯಬರಹದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿವೆ.

ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಕಣವಿಯವರಲ್ಲಿ ಸಮಸಮವಾಗಿ ಬೆರೆತುಕೊಂಡು, ನೇರವಾಗಿ ಒಂದು ಕೃತಿಯನ್ನು, ಒಬ್ಬ ಕವಿಯನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆಗಳು ಇಂತಹ ದೃಷ್ಟಿಯ ಬೆಂಬಲಕ್ಕಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕಣವಿ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆ ಸಮಕಾಲೀನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾದರೂ, ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲದರ ಸಾರಸತ್ವಗಳಿಂದ ಪೋಷಿತಗೊಂಡಿದೆ. ಅವರ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಬಗೆಗಿನ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳು, ಜನಪದ ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗಿನ ಕುತೂಹಲಾಸಕ್ತಿಗಳು ಅನನ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿವೆ.

ಕಣವಿಯವರ ಒಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನನಗನಿಸಿದ್ದು ಇಷ್ಟು. ಇದೆಲ್ಲ ನನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಸಾಂಗತ್ಯಗೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಭಿನ್ನವಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಲೇಖಕರ ವಿಚಾರ, ಆಲೋಚನೆಗಳು ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಗೋಷ್ಠಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಮಂಡಿಸಿದ ವಿಚಾರಗಳೆಲ್ಲ ಅಭ್ಯಾಸಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವದು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

× × × ×

ನಾನು ಕನ್ನಡದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ, ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ ಕಣವಿಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದವನು. ೧೯೭೮ರಲ್ಲಿ ಸ್ವತಃ ಕಣವಿಯವರಿಂದ

ಅವರ ಕವಿತೆಗಳ ವಾಚನ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕೇಳುವ ಭಾಗ್ಯ ನನ್ನದಾಗಿತ್ತು. ನಾನಾಗ ಕಲಬುರ್ಗಿಯ ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ. ಶ್ರೀ ರಾಂಪುರೆ ವೈದ್ಯಕೀಯ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯದಲ್ಲಿ 'ಹುಲ್ಲು' ಎಂಬ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಓದಿ, ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದ ಕಣವಿಯವರು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡರು. ಮುಂದೆ ಅಧ್ಯಾಪಕನಾಗಿ 'ನೆಲ–ಮುಗಿಲು' ಕವನಸಂಗ್ರಹದ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವಾಗ ಇಡೀ ಕಣವಿಯವರ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು, ಆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತು ಹೊರಬಂದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಮೊದಲ ಸಲ ಅಭ್ಯಸಿಸಿದೆ. ಅವರ ಬರಹವನ್ನು ಕುರಿತು ಉನ್ನತ ಮಟ್ಟದ ಸಂಕಿರಣವೊಂದನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವ ಹಂಬಲ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದುಬಂದಿತು.

೨೯ ಅಗಷ್ಟ ೧೯೯೩ ರಂದು ಆ ಹಂಬಲ ಈಡೇರಿತು. ಸಂಕೇಶ್ವರ ಪುರಸಭೆಯವರು ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಅವರಿಗೆ ಪೌರ ಸನ್ಮಾನ ನೀಡಿದರು. ಹಾರ್ದಿಕವಾಗಿ ಕಣವಿ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿದರು. ಇದೇ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕುರಿತು ಎರಡು ವಿಚಾರಗೋಷ್ಠಿಗಳನ್ನು (ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ) ಹಮ್ಮಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಪುರಸಭೆಯವರು ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿ, ತುಂಬ ವಿಶ್ವಾಸವಿಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಸಂಘಟನಾ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು.

'ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ' ಗೋಷ್ಠಿಗೆ ಪ್ರೊ. ಕಿ. ರಂ. ನಾಗರಾಜ ಅವರು, 'ಕಣವಿಯವರ ಗದ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಗೋಷ್ಠಿಗೆ ಪ್ರೊ. ವೀರೇಂದ್ರ ಸಿಂಪಿ ಅವರು ಅಧ್ಯಕ್ಷ ರಾಗಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿ ಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಿಂದ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಮಂಡಿಸ ಲ್ಪಟ್ಟವು. ಅಲ್ಲಿ ಮಂಡಿತವಾದ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಈಗ ಈ ಕೃತಿರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟ ಗೊಳ್ಳುತ್ತಿವೆ. ಸಂಕೇಶ್ವರದಂಥ ಹೋಬಳಿ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ – ಅದೂ ಗಡಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಚರ್ಚೆ, ಗೋಷ್ಠಿ ನಡೆದು, ಆತ್ಮೀಯ ಪೌರಸನ್ಮಾನ ಜರುಗಿ, ಈಗ ಅದು ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಓದುಗರ ಕೈಸೇರುತ್ತಿರುವುದು ನನಗೆ ಎಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದೆ.

ಪೌರಸನ್ಮಾನ ಮತ್ತು ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ ನಡೆಸಲು ಮುಂದೆ ಬಂದ ಸಂಕೇಶ್ವರ ಪುರಸಭೆಯು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಾಧನೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾರಣರಾದವರು ಪುರಸಭೆಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷರಾದ ಶ್ರೀ ಅಪ್ಪಾಸಾಹೇಬ ಶಿರಕೋಳಿಯವರು. ಅವರ ಸಹಾಯ ಸಹಕಾರಗಳಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧ್ಯ ವಾಯಿತು ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನೆರವೇರಿತು.

ನಿಡಸೋಸಿಯ ಶ್ರೀ. ನಿ. ಪ್ರ. ಜ. ಶ್ರೀ ಶಿವಲಿಂಗೇಶ್ವರ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗಳು ನನ್ನ ಈ ಹಂಬಲ ಸಾಕಾರಗೊಳ್ಳಲು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ್ದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ.

ಶ್ರೀಗಳವರು ಇಡೀ ಸಂಕಿರಣ ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಶ್ರೀಸಾಮಾನ್ಯರಂತೆ ಸಾಹಿತ್ಯಾಸಕ್ತರ ನಡುವೆ ಕುಳಿತು ಗೋಷ್ಠಿಯ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಆಲಿಸಿದರು, ಆಸ್ವಾದಿಸಿದರು. ಈಗ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ತಮಗಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿರುವರು. ಅವರ ಶ್ರೀಚರಣಗಳಿಗೆ ನನ್ನ ಅನಂತ ಪ್ರಣಾಮಗಳು.

ಸಂಘಟನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಲಹೆ, ಸೂಚನೆ ನೀಡಿದವರು ಡಾ. ಎಂ. ಎಂ. ಕಲಬುರ್ಗಿ ಅವರು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಗ್ರಂಥಪ್ರಕಟನಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಸಹಕರಿಸಿದವರು ಡಾ. ಜಿ. ಎಸ್. ಕಾಪಸೆಯವರು.

ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನೆರವಿಗೆ ನಿಂತ ಸಂಕೇಶ್ವರದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ ಸ್ನೇಹಿತರನ್ನು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಮಿತ್ರರನ್ನು, ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಬರೆದು ಕೊಟ್ಟ ವಿದ್ವಾಂಸರನ್ನು ನಾನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ.

ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂದವಾಗಿ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟವರು ಮನೋಹರ ಮುದ್ರಣಾಲಯದ ಶ್ರೀ ರವೀಂದ್ರ ಆಕಳವಾಡಿಯವರು. ರಕ್ಷಾಪತ್ರಕ್ಕೆ ಸೊಗಸಾದ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟ ಕಲಾವಿದರು ಶ್ರೀ ಸುರೇಶ ಕುಲಕರ್ಣಿಯವರು.

ಇವರಿಗೆಲ್ಲ ನನ್ನ ವಂದನೆಗಳು ಹಾಗೂ ಆತ್ಮೀಯ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು.

ಸಂಕೇಶ್ವರ
೨೫ ಅಗಸ್ಟ ೧೯೯೪

ಡಾ. ಗುರುಪಾದ ಮರಿಗುದ್ದಿ

ಪರಿವಿಡಿ

ಭಾಗ - ಒಂದು

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ

ಶ್ರೀರಾಮ ಇಟ್ಟಣ್ಣವರ

೧

ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಕಣವಿಯವರು ಬರೆಯಲು ತೊಡಗಿದ ವೇಳೆಗೆ ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಮೃದ್ಧಗೊಂಡಿತ್ತು. 'ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಗೀತ'ಗಳಿಂದ ಮೊದಲುಗೊಂಡ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆ, ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಹದಕ್ಕೆ ಬಂದಿತ್ತು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಉಪಾಸನೆ, ಆದರ್ಶದ ಅನುಸಂಧಾನ ಕಾವ್ಯದ ಧ್ಯೇಯವಾಗಿತ್ತು. ದೇವಭಾವ ಈ ಎರಡಕ್ಕೂ ನೆಲೆಗಟ್ಟಾಗಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಒಡಮೂಡಿತ್ತು. ಸಂಗಡವೇ ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಡಮೂಡಿದ ಮತ್ತೊಂದು ಸೆರಗನ್ನೂ ನಾವು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. 'ಸೂರ್ಯೋದಯ, ಚಂದ್ರೋದಯ ದೇವರ ದಯ ಕಾಣೋ' ಎಂದು ಭಾವಾವಿಷ್ಟವಾಗುವ ಕವಿಯೇ ತರುವಾಯದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ 'ಗುಡಿ ಮಸೀದೆ ಚರ್ಚುಗಳ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬನ್ನಿ' ಎಂದು ವೈಚಾರಿಕ ಕಹಳೆಯನ್ನೂದಿದ. 'ಮುಗಿಲ ಮಾರಿಗೆ ರಾಗರತಿಯ ನಂಜ ಏರಿತ್ತ, ಆಗ ಸಂಜೆಯಾಗಿತ್ತ' ಎಂದು ಕುಣಿದಾಡಿದ ಕವಿಯೇ 'ಮಕ್ಕಳಿವರೇನಮ್ಮ ಮೂವತ್ತು-ಮೂರು ಕೋಟಿ ?' ಎಂದು ವಿಡಂಬನೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೆತ್ತಿದ ನವೋದಯದ ಸೌಂದರ್ಯೋಪಾಸನೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೇ ಮೂಡಿದ ಇಂಥ ಅರಿವು ನವೋದಯದ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖವೂ ಹೌದು, ಬೆಳವಣಿಗೆಯೂ ಹೌದು. ಒಂದು ಕಡೆಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಆರಾಧನೆ, ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಅನುಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ– ಇವೆಲ್ಲ ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಹರವು ಒದಗಿಸಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಬರೆಯುವವರು ಹೊಸದನ್ನು ಬರೆಯಲು ತಡಕಾಡುವಂತಾಗಿತ್ತು. ಗೇಯರೂಪದ ಅಂದಿನ ಕವನಗಳನ್ನು ಓದುತ್ತ, ಹಾಡುತ್ತ ಮರುಳುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವನೊಬ್ಬ ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯಲು ಹೊರಟರೆ ಗಬಕ್ಕನೆ ತಾನು ಹಾಡಿ ಸುಖಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅನ್ಯಕವಿಯ ಭಾವ-ಶಬ್ದಗಳು ನುಗ್ಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಕಣ್ಣುಚುಚ್ಚುವ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಪಾರಾಗಿ ತಾವು

ದೀಪಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಬಹುಕಷ್ಟದ ವಿಷಯುವಾಗಿತ್ತು. ಕಣವಿಯುವರಂಥ ಭಾವುಕ ಕವಿ ಈ ಪ್ರಭಾವಲಯದಿಂದ ಹೊರಬಂದು ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡುದು ಒಂದು ಮಹತ್ಸಾಧನೆಯಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

೨

ಕಣವಿಯುವರ ಮೇಲೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆ, ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಪ್ರಭಾವ ವಿರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. "ಬಾಳಿಸ ಬೀಳಿದು..." ಎಂಬ ಕವನ ಬೇಂದ್ರೆಯುವರ 'ಭೂಮಿತಾಯಿಯ ಚೊಚ್ಚಿಲು ಮಗ'ನಿಂದ ಪ್ರಭಾವಗೊಂಡಿದೆ. 'ಇಲ್ಲಿ ಭಾವನೆ ಮೊದಲು ಬುದ್ಧಿಯುದರಡಿಯಾಳು' 'ಬೆಳದಿಂಗಳಿರುಳಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ-ರಾಣಿಯ ಹೂವು' 'ಪ್ರೇಮವೆಂಬುವ ಆರದಾರತಿಯ ಹಿಡಿದಿರುವ' ಮುಂತಾದ 'ಭಾವಜೀವಿ'ಯ ಸಾಲುಗಳು ಮಧುರಚೆನ್ನರ 'ಮಧುರಗೀತ' ಮತ್ತು 'ನನ್ನ ನಲ್ಲ'ದ ಅನೇಕ ನುಡಿಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ

ಮದರಂಗಿಯುಗುರಿನಲಿ ಸಾರಂಗಿ ಬಾರಿಸುತ
ಬೋರಂಗಿ ಚಿತ್ರಾಂಗಿ ಭೋರಿಡುತಿರೆ

—ಭಾವಜೀವಿ / ಹೊಂಬೆಳಕು–೬೭

ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳು ಕವಿಯ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಲ್ಪನೆಯ ರೂಪಕ ಶಕ್ತಿಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗುತ್ತವೆ.

ಕಣವಿಯುವರು ಬೇಂದ್ರೆಯುವರ, ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಪ್ರಭಾವ ಪಡೆದಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಅನುಕರಣೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಬೇಂದ್ರೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚುಕಡೆ ಅಮೂರ್ತವೆನಿಸಿದರೆ ಕಣವಿಯುವರದ್ದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯುವರ ಶಬ್ದ ಮೋಡಿ ಕಣವಿಯುವರಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಬೇಂದ್ರೆಯುವರದು ನಿಲ್ಲದ ಸ್ರೋತ, ಕಣವಿಯುವರದು ನಿಧಾನಗತಿ; ಸಹೃದಯನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕೆನ್ನುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕಣವಿಯುವರಲ್ಲಿದೆ.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಅರಿತೋ, ಅರಿಯದೆಯೋ ಕವಿಯೊಬ್ಬ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗಬಹುದು. ಶಕ್ತಕವಿ ಮಾತ್ರ ಕೆಲವೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನನಾಗಿ ತೋರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕಣವಿಯುವರು 'ಭಾವಜೀವಿ'ಯಲ್ಲೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಮುಂಚೆ ಹೇಳಿದ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಪ್ರಭಾವ ಬಹಳಷ್ಟು ಛಂದೋಮಟ್ಟದ್ದು, ಆಗೀಗ ಹಣಿಕಿಕ್ಕುವ ಶಾಬ್ದಿಕಮಟ್ಟದ್ದು. ಮಧುರಚೆನ್ನರದು ಏನಿದ್ದರೂ ಅನುಭಾವ ಮೂಲವಾದ ಅಲೌಕಿಕ ಭಾವಗಳು. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಕಣವಿಯುವರ ಭಾವಜೀವಿ ಬೀರುತ್ತದೆ. ಬೇಂದ್ರೆ ಮತ್ತು ಮಧುರಚೆನ್ನರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅನುಭವಗಳು ಕಣವಿಯುವರ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಗೆ ಬೇರೊಂದು ಆಯಾಮ ನೀಡುತ್ತವೆ.

ದನವ ಕಾಯುವ ನಿಂಗ ಮಹಿಷವಾಹನನಾಗಿ
ಕೊಳಲನೂದುತ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಲು
ಅವನ ಕಿಸೆ ತುಂಬೆಲ್ಲ ಕಾರಿಬೋರೆಯ ಹಣ್ಣು
ಇಪ್ಪಿ ಚಪ್ಪರ ಬದನೆ ಮಾಂಗಾಯ್ಗಳು.

ಕೆಲಸಿಗರ ಕೆಂಚನನು ಕಂಡರೀಗಲು ಭಯವು
ಒಡೆದ ಕನ್ನಡಿ ಮುರಿದ ಮೊಂಡುಗತ್ತಿ;
ಅವನ ಕಟಕಟಿಯಿಂದ ತಲೆಯೊಮ್ಮೆ ಪಾರಾಗೆ
ಮರುಜನ್ಮ ಪಡೆದಂತೆ ಉರಿವನೆತ್ತಿ !

— ಭಾವಜೀವಿ / ಹೊಂಬೆಳಕು–೫೫

ಎಂಬಂತಹ ಗ್ರಾಮೀಣ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಣವಿಯವರಂತೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಂಡರಿಸಿದವರು ವಿರಳ. ಇಂದಿಗೂ ಅಷ್ಟೇ, ಹಳ್ಳಿಗೂ ಕಣವಿಯವರಿಗೂ ಕಳ್ಳುಬಳ್ಳಿಯ ಸಂಬಂಧ.

ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಪ್ರಭಾವದ ಛಾಯೆ ಕಣವಿಯವರನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಭೇದಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕವಿಗೆ ಅನುಭವ ಸಾಮಗ್ರಿ ಹೇರಳವಾಗಿತ್ತಾದ್ದರಿಂದ ಸೃಜನಶಕ್ತಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ದಾರಿ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡಿತು.

೩

ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಭಾವನಾಪ್ರಧಾನ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೇ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರು ಮೊದಲು ಬರೆದರು. ಹೂವು, ದುಂಬಿ, ಮಾಂದಳಿರು, ಮಧುರ ಕೋಗಿಲೆ, ಹರಿವ ನದಿ ಮುಂತಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಮ್ಯತೆಗೆ ಭಾವನಾವಶನಾಗುವ ಕವಿ ನಿಸರ್ಗದ ನೂರೊಂದು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. 'ಮೇಘೋಪಾಸನೆ'ಯ ಸಾಲುಗಳು–

ಎಂದಿನಿಂದಲೋ ಬಾನ ಬಟ್ಟೆಯಲಿ ಮೋಡ ಓಡುತಿಹವು !
ನೋಡು ನೋಡುತಿರೆ ಕಾಡು ಮೇಡುಗಳ ದಾಟಿ ಸಾಗುತಿಹವು;
ಗಾಳಿಗೆಳೆಯರೊಡನಾಟವಾಡಿ ಬೇಸರವ ನೀಗುತಿಹವು,
ಹಸುಳರಂತೆ ನಸುನಕ್ಕು ಅಂಬೆಗಾಲಿಕ್ಕಿ ನಡೆಯುತಿಹವು.

— ಮೇಘೋಪಾಸನೆ / ಹೊಂಬೆಳಕು–೩೧

ಈ ಬಗೆಯ ಮೋಡಗಳು ಹಂಸ, ಕುರಿಯ ಮರಿ, ಆನೆ, ಒಂಟೆ, ಹಸುಗಳಂತೆ ವಿವಿಧ ಆಕಾರ ತಾಳುವುದನ್ನು ಕವಿ ಗಮನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತೆ ಅವು ಒಮ್ಮೆ ಸೈನ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ, ಉಣ್ಣೆಯಾಗುತ್ತವೆ, ಮಿದು ಬೆಣ್ಣೆಯಾಗುತ್ತವೆ, ಹಿಂಜಿರುವ ಅರಳೆಯಾಗುತ್ತವೆ— ಹೀಗೇ ಸಾಲು ಚಿತ್ರಗಳು ! ಇದೇ ಬಗೆಯ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು

'ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ' ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚಂದ್ರೋದಯ, ಹಗಲುಗನಸು, ಉಷಾ, ಕೋಗಿಲೆ ಯಂಥ ನಿಸರ್ಗ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಕನ್ನಡದ ರಮ್ಯಕವಿಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ. ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಚಳುವಳಿ ಎರಡೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಅಂಶಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಕಣವಿಯಂಥವರು ಹೊರಗುಳಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ. 'ಬಂಧದಿಂ ಬಿಡುಗಡೆಗೆ', 'ನೆನೆವು-ದೊಂದಗ್ಗಳಿಕೆ' ಈ ಮಾತನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಜೊತೆಯಲ್ಲೇ ಬಂದ ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕದ ಭಾವವೂ ಕಣವಿಯವರನ್ನು ತಟ್ಟಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ

ಉಕ್ಕುತಿಹುದಿಂದಿದೋ ಒಕ್ಕೊರಲಿನುದ್ಘೋಷ :
ಎಂದು ಸಿರಿಗನ್ನಡದ ನಾಡಿನೇಕೀಕರಣ
ಅಂದು ನವಭಾರತದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ತೋರಣ

— ಅಖಂಡ ಕರ್ನಾಟಕ / ಹೊಂಬೆಳಕು-೪೮

ಎಂದು ಕವಿ ಹಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಬಾಳಿನ ಒಳ್ಳುರಿಯನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ, ಮನುಷ್ಯನ ಒಳಿತು ಕೆಡಕುಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ, ಕಂಗೆಡಿಸುವ ನೈರಾಶ್ಯದಭ್ರಂಗಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ, ತಾಳ್ಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ಕವಿ ಬರೆದಿದ್ದಾನೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಬದುಕಿಗೆ ಏನು ಬೇಕೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಪ್ರಾರಂಭ ದಲ್ಲೇ ಕಾವ್ಯದ ತೆಕ್ಕೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಕವಿ. 'ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ'ಯ ತುಂಬ ಈ ಬಗೆಯ ಭಾವಗೀತೆಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು, 'ಭಾವಜೀವಿ'ಯಂತೂ ಕಣವಿಯವರ ವ್ಯಕ್ತಿ-ನಿಷ್ಠ ಕಾವ್ಯ. ಚೈತನ್ಯಶೀಲ ಭಾವಜೀವಿಯ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದ ಎಳೆಗಳು ಕಾವ್ಯದ ತುಂಬ ಹರಿದಾಡಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವ ಶೀಲ, ಚಾರಿತ್ರ್ಯ, ಪ್ರೀತಿಯಂಥವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತಾದ ಭಾವುಕತನ– ಈ ಭಾವುಕತನವನ್ನು ನಾನಿಲ್ಲಿ ಸಿನಿಕತನದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ– ಮುಂದಿನ ಕವನಗಳನ್ನು ಇಡಿಯಾಗಿ ಆವರಿಸಿರದಿದ್ದರೂ ತೇಲುವ ಮೋಡಗಳ ಮಧ್ಯ ಇಣುಕುವ ಚಂದ್ರನಂತೆ ತೋರುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ.

೪

'ಆಕಾಶಬುಟ್ಟಿ'ಯಿಂದ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಸಮಾಜಮುಖಿಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಂದಾಗಿ ಕವಿಯನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂವೇದನೆಗಳು ತಟ್ಟುತ್ತಿವೆ. ನಿಸರ್ಗದ ಚೆಲುವಿಕೆ ನೋಡಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುವ ಕವಿ, ಅನುಭಾವದ ಸ್ಪರ್ಶದಲ್ಲಿ ಶಾಂತನಾಗುವ ಕವಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ ಗಳಿಗೂ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವುದು ಮಹತ್ತರ ಅಂಶ. ಸಾಮಾಜಿಕ ತಾರತಮ್ಯಗಳ ಅರಿವು ಭಾವಜೀವಿಯಲ್ಲೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. 'ಕೆರವು ಹೊಲಿಯುವ ದೀನದಲಿತ ಮಾದರ

ದುರುಗ ಮುಟ್ಟಬೇಡಿರಿ ತಂದೆ' ಎಂಬ ನುಡಿಗೆ ಕಸಿವಿಸಿಗೊಂಡ ಬಾಲಕನಲ್ಲಿ ಬೀಜ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಿವು ಮೊಳಕೆಯೊಡೆದು ಈಗ ಮರವಾಗಿದೆ. ಅಧಿಕಾರದ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ಮೂಢಜನರ ಬೆಂಬಲದಲಿ, ಹೆಸರು ಪಡೆವ ಹಂಬಲದಲಿ ಅರಿಯದಂಥ ಕುನ್ನಿಗಳನ್ನು ನುಂಗಿ ನೀರು ಕುಡಿದಿಹೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ ಉರಿಯುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ :

ಬೆಂಕಿಯಾಗಿ ಚಿಮ್ಮಿ ನಿನ್ನ
ಜ್ವಾಲೆಯಾಗಿ ಸುಡುವ ಮುನ್ನ
ಒಳಗು ಹೊರಗನೆಲ್ಲವಿಂದೆ
ತೊಳೆದುಕೋ ಸಮಾಜವೆ !

ಧ್ಯೇಯವಾದಿಗಳನು ತುಳಿಯೆ
ನಿನ್ನ ನೀನೆ ಕೊಂದುಕೊಳುವೆ
ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗುವೆ !

ಕೆಲವು ಕಾಲ ಮೆರೆಯಬಹುದು ನಿನ್ನ ಉಬ್ಬಿದಬ್ಬರ
ಇಂದು ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆಗಳ ನಿಗಳ ಕಳಚು ಚಚ್ಚರ !
ಮಸೆದ ಗಂಡುಗೊಡಲಿ ಕೆರಳಿ ಕೊಟ್ಟಕೊನೆಯ ಎಚ್ಚರ !
ಎನಿತೊ ಕಾಲ ಮೆಣಸನರೆದ ತಲೆಯ ತಿಂದ ಬೆಂತರ !

ಕೊನೆಯ ಎಚ್ಚರಿಕೆ / ಹೊಂಬೆಳಕು–೪೮

'ದೀಪಧಾರಿ'ಯ ಹೊತ್ತಿಗೆ ನವ್ಯದ ನಡೆ ಗಟ್ಟಿಗೊಂಡಿತ್ತು. ಕಣವಿಯವರು ನವ್ಯ ಪಂಥದ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಹೊರಗಿದ್ದರೂ ಆ ಕಾಲದ ಬದುಕಿಗೊದಗಿದ ಸಂಕೀರ್ಣತೆ, ಉದ್ವಿಗ್ನತೆಗಳು ಕವಿಯನ್ನು ಅಲುಗಿಸದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಎಲ್ಲಾಬಿಟ್ಟು ತಲೆಯೊಳಗೇ ಏಕೆ ಸುರುವಾಯಿತೋ
ಹಾಳಾದ ಕಾರಖಾನೆ !
ನೂರು ಯಂತ್ರದ ಗಾಲಿ ಚೀತ್ಕರಿಸಿ ಓಡುತಿವೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಸವನೆ.
ಹಗಲಿರುಳು ಬಿಟ್ಟೂ ಬಿಡದೆ ಕಪ್ಪು ಹೊಗೆಯುಗುಳಿ
ಅಳಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ ಅಗೊ ಆಕಾಶದ ನಕಾಶವನ್ನೆ

— ದ್ವಂದ್ವ / ಹೊಂಬೆಳಕು–೨೫೬

ನಗರವಾಸಿಯ ಮಾನಸಿಕ ತುಡಿತ-ಮಿಡಿತಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸುವ ಇದು ನವ್ಯಕಾವ್ಯದ ಅನೇಕ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ನಗರ ಬದುಕಿನ ಇತಿಮಿತಿಗಳು, ತೊಡಕುಗಳು, ಭ್ರಮೆಗಳು, ಪೊಳ್ಳು ಭರವಸೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿರುವ

ಈ ಕವನ ಕಣವಿಯವರಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮತಿಗಳಿಗುಂಟು ಮಾಡುವ ಕ್ಷೋಭೆ ಪರಿಸರ ಮಾಲಿನ್ಯದತ್ತ ತೋರುಬೆರಳಾಗುತ್ತದೆ.

ನೆರಳಾಗಿ ನಿಂತ ಭಿಕ್ಷುಕರ ನಿಕೃಷ್ಟ ಬದುಕು :

ಒಡಲ ಹಸಿವೆಗೆ ಸೋತು
ಕೈಕೋಲನಾತು
ನೆರಳು ನಾಲಿಗೆ ಚಾಚಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿದೆ.

ಅದೋ !...
ಕೂಗಳತೆಯಲ್ಲಿಹುದು ರೈಲುನಿಲ್ದಾಣ
ನೆರಳು...
ನೆರಳಿನದೊಂದು ಪರಿವಾರವೇ ನಿಂದು
ಕೈಚಾಚುತಿದೆ ನರಗೆ "ನಾರಾಯಣ !"
ಪುರಿಬಾಜಿ, ಬ್ರೆಡ್ಡು, ಬಿಸ್ಕೀಟು, ಬಿಸಿಬಿಸಿ ಚಹ
ಕಪ್ಪು ಬಸಿಗಾನ ಸನ್ಮಾನ...
ಮುಸುರೆಯರಸುವ ನಾಯಮೊಲೆಗೆ ಜೋತಾಡುತಿವೆ ಬೀತಕುನ್ನಿ.

— ನೆರಳು / ಹೊಂಬೆಳಕು–೨೪೫

ವಾಸ್ತವದ ನೆಲಗಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಈ ಚಿತ್ರ ನವೋದಯದ ಭಾವುಕ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಹೊರಗುಳಿಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಬಹಿರಂಗದ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲ, ವಿಷಣ್ಣಭಾವದ ನಿರೂಪಣೆ. ರಮ್ಯಕವಿಯೊಬ್ಬ ಮಾಗುತ್ತ ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆ ಬಿಟ್ಟು ಕ್ಷೀಣ ಬದುಕಿನ ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿರುವುದು ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳತ್ತ ಹೊರಳುನೋಟವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

'ಯಾರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ ಹೇಳಿರಣ್ಣ', 'ಲಾಗ'ದಂಥ ಕವಿತೆಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ವಿಡಂಬನೆಯನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದರೆ 'ಶ್ರಾವಣದ ಒಂದು ಸಂಜೆ' 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ : ೪೦' ಇಂದಿನ ಭಾರತಕ್ಕೆ– ಒದಗಿದ ಗ್ರಹಣವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂದಿನ ಭಾರತವನ್ನು ದಿಕ್ಕುಗೆಡಿಸಿದ್ದು ರಾಜಕೀಯ ಅಸ್ಥಿರತೆ. ರಾಜಕೀಯ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರಬೇಕಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕನ್ನು ವಿನಾಶದ ಅಂಚಿಗೆ ತಂದಿದೆ. ದೇಶವನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ, ಅಸಮಾನತೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಳಾವಕಾಶ ದೊರೆಯದೇ ಹೋಗಿರುವುದು (ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರೆತ ೪೦ ವರ್ಷಗಳ ಮೇಲೂ) ಎಂಥ ವಿಪರ್ಯಾಸ !

....ಆಣೆಕಟ್ಟಿನಲು ಸೋರಿಹೋಗುವುದು ಹಣ
ಸೇತುವೆಯು ನಡುಗುವದು, ಜೇನು ಹುಟ್ಟೋ ?– ಮೇಣ.

(ಉತ್ಸವಮೂರ್ತಿ ಬಂಗಾರರಥದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇಮ,)
ಬಲೆಗೆ ಬೀಳಲು ಮೀನು; ತಿಮಿಂಗಿಲಕೊ ಸಾಗರ
ತಾನೇ ತಾನು, ಗಂಗೆಗೂ ಸ್ವಚ್ಛತಾ ಕ್ರಮ.
ನರ್ಮೊಡಲಿಗಂತು ಅಂತರಗಂಗೆಯದೆ ವಿಕ್ರಮ.
ಬಿತ್ತಿದ್ದೇನೊ ಧರ್ಮ, ಬೆಳೆಯಿತೆಲ್ಲಿಂದ ಕ್ರೂರ
ಕರ್ಮ ? ದುರ್ದರ್ಪ ಭಯ, ಅತಿರೇಕಗಳ ನಡುವೆ
ಮುಗ್ಧ, ಸಂದಿಗ್ಧ ಜೀವಿಗಳನೆಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಡುವೆ ?

— ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ : ೪೦ / ಹೊಂಬೆಳಕು ೬೨೬–೬೨೭

ಇಂಥ ವಿಷಮ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ರಾಜಕಾರಣಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಆರೋಪ ಕಣವಿಯವರದು. 'ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ' ಕವಿತೆ ರಾಜಕಾರಣಿಯನ್ನೇ ಕುರಿತದ್ದು. ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರದ ರಾಜಕಾರಣಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಲಂಗು ಲಗಾಮಿಲ್ಲ; ಯಾರೆಷ್ಟು ಒದರಿಕೊಂಡರೂ ಕೇಳಿಸದ ಕುಂಭಕರ್ಣ

ಪಂಚೇತಿಯಿಂದ ಆ ವಿಧಾನ ಸೌಧದವರೆಗು
ಬಲೆಬೀಸಿ, ಬಕನಂತೆ ಕಾಯಬಲ್ಲ.
'ಎಲ್ಲ ಬಲ್ಲವರಿಲ್ಲ'
'ಬಲ್ಲಿದರು ಬಹಳಿಲ್ಲ'
ಏಕಿಲ್ಲ ? ಇವನಿಲ್ಲವೇ ನಮ್ಮ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ ?
ಕಳಿಸಿರಿವನನು ಮೊದಲು ದೂರದ ಹಿಮಾಲಯಕೆ
ಅಲ್ಲಿಯೇ ಹಿಡಿದಿರಲಿ ಜಯಪತಾಕೆ.

— ಜಗದೇಕಮಲ್ಲ / ಹೊಂಬೆಳಕು–೩೨೫

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪೂರ್ವದ ಕನಸುಗಳೆಲ್ಲ ನುಚ್ಚುನೂರಾಗಿರುವ ಇಂದಿನ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆಯಿಲ್ಲದಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವ ರಾಜಕಾರಣಿಯನ್ನು ಹಿಮಾಲಯಕ್ಕಟ್ಟಬೇಕೆನ್ನುವ ಅಂದಿನ ಕವಿಯ ನಿಷ್ಠುರತನ ಇಂದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಾಮಯಿಕವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

೫

ಇದುವರೆಗಿನ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯದ ಉಲ್ಲೇಖಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಂಶಗಳನ್ನಿಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯದ ಜೀಕು ಯಾವ ಬಗೆಯದು ಎಂಬುದನ್ನು ಈಗ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಬಹುದು.

ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಸಂಪ್ರದಾಯದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯರಚನೆಗೆ ಕೈಹಾಕಿದ ಕಣವಿಯವರು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಬದಲಾವಣೆ, ವಸ್ತು - ಛಂದಸ್ಸುಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತಗೊಳ್ಳದೇ ಒಟ್ಟಂದದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಧಾನದಲ್ಲೇ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾರಂಭದ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಕವಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲೇ ಬಂದರು. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು 'ರೈಲುಬಂಟ' ನಿಂದ 'ಕೊನೆಯ ನಿಲ್ದಾಣದ'ವರೆಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಕವಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾದ ನಿಸರ್ಗ ವರ್ಣನೆಗೆ ತೊಡಗಿರುವಾಗಲೂ, ಕವಿ ರಮ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟು ಹೊಸಭಾವವನ್ನು, ಹೊಸರೀತಿಯನ್ನು ತುಂಬಲೆಳೆಸುತ್ತಾನೆ.

ಉರಿದುರಿದು ಹಗಲು
ಆರಿ ಹೋಗಿಹ ಕೆಂಡವಾಯ್ತು ಮುಗಿಲು.
ನೇಸರನಿಗೂ ಬೇಸರಾಗುವುದು ಸಹಜ
ನಿಜ...
ರಜೆಯೆ ಸಿಗದಿರಲು ಅವನಿಗೆಲ್ಲಿಯದು ಮಜ ?
ಅಂತೆಯೇ
ಅವನೆಂದಿನಂತೆಯೇ
ಕರಿಯ ಮೋಡದ ಬರಿಯ ಕಂಬಳಿಯ ಮುಖಕೆಳೆದು
ಹೊತ್ತೂಂಟ್ಲೆ ಮಲಗಿದನು ಗಪ್ಪುಗಡದು.

ವಿರಹಿ : ಸಂಜೆ / ಹೊಂಬೆಳಕು–೨೩೪

ಇಲ್ಲಿಯ ಸಂಜೆಯ ವರ್ಣನೆ ನವೋದಯದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದದ್ದು, ಆದರೆ ನವ್ಯವಲ್ಲ. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಶಬ್ದಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಕ್ತ ಛಂದಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಡುಮಾತಿನ ಲಯವನ್ನು ಪಡೆದ ಇದರ ಸೊಗಸು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೀರ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡ ಬಲ್ಲದು. ಇದೇ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರ ಸುನೀತಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಬಹುದು. ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಅವರ ಸುನೀತಗಳದ್ದೇ ಒಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಬೇಡುವಂಥದ್ದು. ಈ ಕವಿಯ ಸುನೀತಗಳ ಶೈಲಿ ನವ್ಯದ್ದೇ, ನವೋದಯದ್ದೇ ? ಯಾವುದೂ ಅಲ್ಲ, ಅದು ಕೇವಲ ಕಣವಿಯವರದ್ದು.

ಕಣವಿಯವರ ಅನೇಕ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ನವ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಒಡಮೂಡಿದ್ದರೂ ನವ್ಯದಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಕಣವಿಯವರದ್ದೇ ಎನ್ನಬಹುದಾದ ವಿಶೇಷ ಶೈಲಿಯೊಂದು ರೂಹು ಪಡೆದಿದೆ. ಕಣವಿಯವರ ಕೆಲವು ಕವನಗಳನ್ನು ನವ್ಯಕ್ಕೆ ಆರೋಪಿಸಬಹುದೇ ಹೊರತು ಎಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ನವ್ಯವೆನ್ನಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಹಾಗೇ ರೋಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ನಿರ್ಬಂಧತೆಯನ್ನೂ ಇವು ಕಳಚಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿವೆ. ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ಐತಿಹಾಸಿಕ ನಡೆ ಯಾವ ನಿರ್ಬಂಧಕ್ಕೂ ಒಳಗಾಗಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಬಗಯ ಸ್ಥಿತಿ-ಸ್ಥಾಪಕತ್ವಗುಣ (Elasticity) ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭದ ನಡೆಯನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಿತ್ತೊಗೆದು ಬೇರೊಂದು ದಾರಿಯನ್ನು ಈ ಕವಿ

ಕ್ರಮಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನವ್ಯ ಮಾದರಿಯ ಕವನಗಳು ಬಂದ ಮೇಲೂ ಕಣವಿಯವರು ಭಾವಗೀತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಬಹಳ ದೂರ ಹುಡುಕಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. 'ಭಾವಜೀವಿ' ಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಕಣವಿಯವರು ತಮ್ಮ ಬಾಲ್ಯ, ಹರೆಯುಗಳಲ್ಲಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂಸ್ಕಾರ ತುಂಬ ಆಳವಾಗಿ ಬೇರೂರಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ನಿಸರ್ಗಪ್ರೀತಿ, ಮನುಷ್ಯ ಪ್ರೇಮ, ಮೌಲ್ಯಗಳ ಆರಾಧನೆ – ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯಜೀವನದ ಮೂಲಸೂತ್ರವಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ಎತ್ತ ಹರಿದಾಡಿದರೂ ಮತ್ತೆಮತ್ತೆ ತಾನು ನಂಬಿದ ಮೂಲದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಮೆಲುಕಾಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪ್ರಶಾಂತತೆ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿದೆ. ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಸ್ಫೋಟಗೊಳ್ಳುವಂತಹದಲ್ಲ. ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಸಮತಟ್ಟಾದ ಎರೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವ ಶಾಂತ ನದಿಯೇ ಹೊರತಾಗಿ ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲಿಂದ ಧುಮುಕುವ ಧಬಧಬೆಯಲ್ಲ. ಭಾವನೆಯ ಉಮ್ಮಳನ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಕಿಕ್ಕಿರಿದಿದ್ದರೂ ಅದು ಕಾವ್ಯವಾಗಿ ಹೊರಬರುವಾಗ ಶಿಲ್ಪಕ್ಕೆ ಒಂದು ಶಿಸ್ತನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ಪುಟಿಯುವ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅವಸರದಿಂದ ಗೀಚಿ ಕಾವ್ಯಕಟ್ಟುವ ವಿಧಾನ ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ತ್ಯಾಜ್ಯ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಶಬ್ದವನ್ನು ತೂಗಿ ನೋಡುತ್ತ ಕಾವ್ಯ ಕಟ್ಟುವದು ಕಣವಿಯವರ ವಿಶೇಷತೆ. ಇಂಥ ಪರಿಶ್ರಮ ದೃಷ್ಟಿ ಬಹುಶಃ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ತೀರ ವಿರಳ. ಈ ಅತಿಯಾದ ಶಿಸ್ತೇ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಸಲ ಮಂಜಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದೂ ಇದೆ.

ಒಳದನಿಗೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಕೊಡುವ ವಿರಳ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರೂ ಒಬ್ಬರು. ಈ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ತುಂಬಾ ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವರೂಪದ್ದು. ಪ್ರಕೃತಿ ಗೀತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಗ್ರಹಿಸಿದಷ್ಟೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಕವಿ ಅನುಭವಿಸಿದ ಕೋಪ-ತಾಪ, ಕಿರಿಕಿರಿಗಳು ಇಡಿಯಾಗಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಳಿದಿವೆಯೇ ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿದೆ. ಕಣವಿಯವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಉದಾರತೆಯಂತೆಯೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯವೂ ಉದಾರವಾಗಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಬದುಕಿನ ಗೋಜಲು ಗೊಂದಲುಗಳಿಗೆ ಕವಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದರೂ ಪ್ರಶಾಂತತೆಯೇ ಅವರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬದುಕಿಗಿದ್ದಂತೆ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಸ್ಥಾಯಿ.

ಅಂತೆಯೇ 'ನಗರದಲ್ಲಿ ನೆರಳು' ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವಾಗ ಥಟ್ಟನೆ ತಾನು ಬಾಲ್ಯ ಕಳೆದ ಹಳ್ಳಿಯ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ.

> ಸಣ್ಣವನಿದ್ದಾಗ—
> ನಮ್ಮೂರ ಹೊರಗಿನ ಆಲದ ಮರದ ದಟ್ಟ ನೆರಳಲ್ಲಿ
> ಗೋಲಿಯಾಡಿ, ಬೆರಳಿಗೆ ನೆತ್ತರು ಬರುವಂತೆ ಡೀಕಿ, ಡೀಕಿಸಿ
> ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ತೆಕ್ಕೆಬಿದ್ದು, ಅಂಗಿ ಹರಿದು

ಅತ್ತಿದ್ದು, ಮತ್ತೆ ನಕ್ಕಿದ್ದು ಸಂತೋಷ ಉಕ್ಕಿದ್ದು
ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ—
ಈ ನಗರದ ಸುಡುವ, ಸುತ್ತು ಬಳಸುವ, ಕತ್ತು ಹೊರಳಿಸುವ
ಕುತ್ತು ಒಡ್ಡುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ
ಹೀಗೆ
ಮಂದಿಯ ನಡುವೆ
ನೆರಳು ಹುಡುಕುತ್ತ ನಡೆಯುವಾಗ,

ನಗರದಲ್ಲಿ ನೆರಳು / ಹೊಂಬೆಳಕು–೪೫೪

ಈ ಬಗೆಯ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಕವಿ ಪಡೆದಿರುವ ಅನುಭಾವದ ದೃಷ್ಟಿ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಎಂಥ ಗದ್ದಲದಲ್ಲೂ ಕಣವಿಯವರ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವ ಬದುಕಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನುಭಾವದ ಎಳೆಯೊಂದು ಥಟ್ಟನೆ ಸೇರಿಬಿಡುತ್ತದೆ. ರೈಲು ಹತ್ತಿದ ಗದ್ದಲ ದಲ್ಲಿ—

ಸಾಕಪ್ಪಾ ಸಾಕು; ಕುತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದು ದಬ್ಬುವುದೊಂದೆ ಬಾಕಿ !
ಎಲಾ ಅವಿವೇಕಿ.
ಗುಂಪಿನಲ್ಲೂ ನೀನು ಮಾತ್ರ ಏಕಾಕಿ ।

–ಕೊನೆಯ ನಿಲ್ದಾಣ / ಹೊಂಬೆಳಕು–೨೯೪

ಕಣವಿಯವರ ಪಾಲಿಗೆ ಕಾವ್ಯ ಕೇವಲ ಶಬ್ದಾರ್ಥಗಳ ಹೊಂದಿಕೆಯಲ್ಲ. ಅದೊಂದು ಬದುಕಿನ ಚಿಂತನೆ. ಶಾಂತಭಾವವನ್ನೇ ಮುಖ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರ ಟಿರುವ ಜೀವ, ತನ್ನ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವ ಆದರ್ಶವನ್ನು ಹೊರಗಿಟ್ಟು ಕಾವ್ಯ ಕಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ, ಕವಿತೆಗೆ ಜನ್ಮಕೊಡುವ ತಾನು ಶುದ್ಧನಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಒಳ ಎಚ್ಚರ ಕಣವಿಯವರನ್ನು ಒಳ ಹೊರಗೆಲ್ಲ ನಿರಂತರ ಜಾಗೃತವಾಗಿರಿಸಿದೆ.

ಅಲ್ಲಸಲ್ಲದ ವಿಷಮ ವಿಪರೀತ ಭಾವನೆಯ
ವಿಷಗಾಳಿ ಎನ್ನ ಬಳಿ ಸುಳಿಯದಿರಲಿ;
ಸೊಲ್ಲು ಸೊಲ್ಲಿಗೆ ಪರರನಣಕಿಸುವ ಕೆಣಕಿಸುವ
ಅಶಿವನುಡಿ ಎನ್ನ ಕಿವಿ ಸೇರದಿರಲಿ.

ಶಿವನ ಕವನವು ಭುವನ, ಲಾಸ್ಯ– ತಾಂಡವ ಮಿಲನ
ಪ್ರಕೃತಿಯೌಪಾಸನೆಯು ನಿತ್ಯವಿರಲಿ:
ನಾನು ಮಿಡಿಯುವ ಭಾವವೀಣೆ, ತಂತಿಗಳೆಲ್ಲ
ದೇವ ! ಜೀವಾಳದೋಂಕಾರಗುಡಲಿ.

–ಬಿನ್ನಹ / ಹೊಂಬೆಳಕು–೧೦

ಇದು ಕಣವಿಯುವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವೂ ಹೌದು, ಇಡಿಯಾಗಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಆಶಯವೂ ಹೌದು. ಕಣವಿಯುವರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಗಳಿಗಿರುವ ಈ ಅನ್ಯೋನ್ಯ ಸಂಬಂಧ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ನಿರೀಕ್ಷಣೆಗೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದರೆ ಅಚ್ಚರಿಯೇನಿಲ್ಲ.

೬

ಕಾವ್ಯ ಪಂಥಗಳು ಎಷ್ಟೇ ಬರಲಿ, ಹೋಗಲಿ ನಿಜವಾದ ಕವಿ ಅನುಕರಣೆಗೆ ಆಹುತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಕಣವಿಯುವರು ಒಳದನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ತಮ್ಮದೇ ಹಾದಿ ತುಳಿದರು, ಹಾದಿ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.

ಕಣವಿಯುವರನ್ನು, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರನ್ನೂ ಸಮನ್ವಯ ಕವಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಇವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಮನ್ವಯ ಕಾವ್ಯವೆನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಸಮಾಹಿತ ಕಾವ್ಯವೆನ್ನುವುದು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಸ್ತುತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಣವಿ ಮತ್ತು ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ನವೋದಯ ಮತ್ತು ನವ್ಯವನ್ನು ಸಮನ್ವಯ ಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದರೆ ಇವರಿಬ್ಬರ ಸ್ವಂತ ಛಾಪು ಏನೂ ಇಲ್ಲವೇ ? ಇದು ಈಗ ನಮ್ಮ ಮುಂದಿರುವ ಪ್ರಶ್ನೆ. ನವೋದಯ, ನವ್ಯ ಎರಡೂ ಪಂಥಗಳಿಗೆ ಕೀಲಿಸಿ ಕೊಳ್ಳದೆ ಅಂದಂದಿನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗೆ ಒದಗಿದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾವಗಳನ್ನು ಸಮಾಹಿತ ಗೊಳಿಸುತ್ತ ಹೊಸದೊಂದು ಕಾವ್ಯ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾದವರು ಕಣವಿ ಮತ್ತು ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ. ಆದರೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಧಾನವು ಒಂದೇ ಬಗೆಯುಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಅದು ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಮಾರ್ಗ ಬೇಂದ್ರೆ, ಕುವೆಂಪು, ಅಡಿಗ ಯಾರಂತೆಯೂ ಅಲ್ಲ.

ಬದ್ಧಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಭಾವುಕ ಸ್ಪಂದನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಷ್ಟು ಸಂಕುಚಿತವೋ ಕೇವಲ ವೈಚಾರಿಕ ಸೃಷ್ಟಿ—ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಅಷ್ಟೇ ಸಂಕುಚಿತ. ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಭಾವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡವರು ಕಣವಿ ಮತ್ತು ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು. ಕವಿಯನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡಲು ಬಿಡುವ ಈ ಬಗೆಯ ಸಮಾಹಿತ ಕಾವ್ಯ ಮಾದರಿ ಒಂದು ಮಾರ್ಗವೇ ಆಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬದ್ಧಕಾವ್ಯವಾಗಿಸದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಈ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಂದು ಅನೇಕ ಕವಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಕಣವಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆಗಳು

ಜಿ. ಎಂ. ಹೆಗಡೆ

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಶತಮಾನದಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಹೊಂಬೆಳಕನ್ನು ಹರಡುತ್ತಲಿರುವ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಅವರು ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ವದ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಜೀವನವೇ ಕಾವ್ಯವೆಂಬ ಅನನ್ಯವಾದ ಕಾವ್ಯಶ್ರದ್ಧೆಯ ಕವಿ ಕಣವಿಯವರು ಜೀವನೋಲ್ಲಾಸವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಹರಿಸಿದವರು. ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಎಲ್ಲ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಆಯಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ ಮುನ್ನಡೆದು ಈಗ ಸಿದ್ಧಿಯ ಶಿಖರವನ್ನು ತಲುಪಿದೆ. ತಮ್ಮ ಕವಿ ಜೀವನದ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ವಿಮರ್ಶೆಯ ವ್ಯವಸಾಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವ ಕಣವಿಯವರಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶನ ಪ್ರತಿಭೆಯ ವಿಲಾಸವನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಜಗವ ತುಂಬಿದ ಬೆಳಕು ನಮಗೇಕೊ ಸಾಲದಿದೆ
ಎನಿತು ಮಾನವನೆದೆಯ ಆಳ ಅಗಲ !
ಬಂದಷ್ಟು ಇಂಗುತಿದೆ, ಮತ್ತೆ ಬರಿದಾಗುತಿದೆ
ಎಷ್ಟು ಸೆಲೆಯೊಡೆದರೂ ವಿಫಲ ವಿಫಲ ! (ಚಿರಂತನದಾಹ)

ಎಂದು ಸಾರಿದ ಕಣವಿಯವರು ಚಿರಂತನದಾಹದ ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕವಿ ಹೃದಯ ಬತ್ತದ ಕಾರಂಜಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬೆಳಕಿನ ಪುಂಜಗಳನ್ನು ಚಿಮ್ಮಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಕಾವ್ಯ ಮಾನವತೆಯ ಬೆಳಕಿನ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಹರಡಬೇಕೆಂಬುದು ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಧೋರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಪ್ರಶಾಂತವಾದ ಹೃದಯದ ಹೊಂಬೆಳಕನ್ನು ಕವಿ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹರಿಸಿದ ರೀತಿ ಸಹೃದಯರನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುದಗೊಳಿಸಿದೆ.

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭವು ಒಂದು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಕಾಲಘಟ್ಟವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯ

ಉತ್ಕರ್ಷದ ತುತ್ತತುದಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಕಾಲವದು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಕಾವ್ಯಮಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಅವರು ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕಣವಿ ಅವರು 'ಭಾವಜೀವಿ' ಯಾದರು.

ಭಾವಜೀವಿಯು ನಾನು, ನನ್ನೆದೆಯು ನಂಬಿರುವ
ತುಂಬಿರುವ ಕನಸುಗಳೆ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ!
ಯಾವುದಾದರೂ ಏನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವನಕ
ಕನಸಲ್ಲವೇ ?–ಅಲ್ಲವೆನಲು ರುಕ್ಷ.

(ಭಾವಜೀವಿ)

ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕವಿಮನಸ್ಸು ಭಾವಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಹಾರ ಮಾಡತೊಡಗಿದ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಕಣವಿ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಣವಿ ಅವರು ಭಾವಜೀವಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಕನಸಿನ ಲೋಕದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಲಿಲ್ಲ. ಭಾವ ತೀವ್ರತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಲೋಕದ ಸಮಸ್ತ ಜೀವನ ವ್ಯಾಪಾರ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿತು. ಕುವೆಂಪು ಅವರ ನಿಸರ್ಗ ಪ್ರೀತಿ, ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಅನುಭಾವ, ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಜಾನಪದ ಸತ್ವ, ಗೋಕಾಕರ ಧ್ಯೇಯವಾದ, ಪು. ತಿ. ನ ಅವರ ಚಿಂತನಪರತೆ, ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯವರ ಸುಕುಮಾರತೆಯನ್ನು ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಬೆಳೆದ ಕಣವಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು. ಯಾವುದೇ ಪಂಥ, ಬದ್ಧತೆ, ಪ್ರಣಾಲಿ, ತತ್ವಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಕಣವಿಯವರು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಶಗಳಿವೆಯೋ, ಜೀವನದ ಚೆಲುವು ಎಲ್ಲಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲುವರಿದಿದೆಯೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಕಣವಿಯವರು ಭಾವೋದ್ವೇಗಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾದದ್ದು ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರು ಸಮಭಾವ, ಸಮದರ್ಶನ, ಸಮಶ್ರುತಿಯ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು. ಕಣವಿ ಅವರು 'ಸಮನ್ವಯ' ಕವಿ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಅವರ ಕವಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತ ಹೇಳುವದುಂಟು. ಆದರೆ ಹಳತು–ಹೊಸತರ ನಡುವಿನ ಸಮನ್ವಯದ ವಿಚಾರಧಾರೆ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವದಾದರೂ ಸಮನ್ವಯ ಕವಿ ಎಂದು ಅವರನ್ನು ಕರೆಯಲಾಗದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸಮನ್ವಯ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗ ಎನ್ನುವದನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾವು ಗುರುತಿಸುವದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ ಹೊಸದನ್ನು ಶೋಧಿಸುತ್ತ ಮುನ್ನಡೆದಿದೆ. ಬದುಕಿನ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನವೇ ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಧ್ವನಿಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಆಶಯವು ಕಣವಿಯವರದ್ದಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಒಂದು ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವಿಸಲಾಗದು.

ಕಣವಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ವಿವಿಧ ಮುಖ ವಿಕಾಸದ ಪರಿಶೀಲನೆಗೆ ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯ 'ಹೊಂಬೆಳಕು' ದೀಪದರ್ಶಿಯಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ (೧೯೪೯), ಭಾವಜೀವಿ (೧೯೫೦),ಆಕಾಶಬುಟ್ಟಿ (೧೯೫೩), ಮಧುಚಂದ್ರ (೧೯೫೪), ದೀಪಧಾರಿ(೧೯೫೪), ಮಣ್ಣಿನ ಮೆರವಣಿಗೆ (೧೯೬೦), ನೆಲ-ಮುಗಿಲು(೧೯೬೫), ಎರಡು ದಡ (೧೯೬೯), ನಗರದಲ್ಲಿ ನೆರಳು (೧೯೭೪), ಜೀವಧ್ವನಿ (೧೯೮೦), ಕಾರ್ತಿಕದ ಮೋಡ (೧೯೮೬), ಜೀನಿಯಾ (೧೯೮೯) ಹೀಗೆ ೧೨ ಕವಿತಾ ಸಂಕಲನಗಳ ೩೭೦ ಕವಿತೆಗಳು ೬೫೭ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಸ್ಥವಾಗಿರುವದು ಕಣವಿ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕಣವಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಾಗ ಮೊದಲಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವದು ಅವರ 'ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್' ಮನೋಧರ್ಮ. ಕಣವಿ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ನಿಸರ್ಗದ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ ಕಂಡ ನೋಟವನ್ನು ತಮ್ಮ ಭಾವಲಹರಿಯಾಗಿ ಹರಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೌಂದರ್ಯ, ಋತುಮಾನದ ಲೀಲೆಗಳು, ಹೂ ಹಣ್ಣು ಹಸಿರಿನ ವೈಭವ ಕಣವಿ ಅವರ ಮನೋರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ರಮ್ಯಾದ್ಭುತ ಲೀಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮನ ತೆರೆದು ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯುವ ಕವಿ ನಿಸರ್ಗಕ್ಕೂ ಮಾನವ ಜೀವನಕ್ಕೂ ಇರುವ ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಹೇಳಿದಂತೆ :

ಸೌಂದರ್ಯ ದರ್ಶನಕೆ ದೀಪ್ತವಾಗಿಹ ಮನವು
ಪ್ರಕೃತಿಯೋಪಾಸನೆಯ ಕೈಕೊಂಡಿತು.
ಅದಕಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿ ಮಾತೆಯ ಮಡಿಲಿನಾಸರೆಗೆ
ಆಸತ್ತು ಬೇಸತ್ತು ಬಂದೆನಿಂದು.

ಹೀಗೆ ತಮಗುಂಟಾದ ಆತ್ಮಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿದ ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ನಿಸರ್ಗ ಕುರಿತಾದ ಕೌತುಕ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದುದು. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ 'ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ'ಯಿಂದ 'ಆಕಾಶಬುಟ್ಟಿ'ಯ ವರೆಗಿನ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಭಾವ ಪ್ರಧಾನವಾದದ್ದು. ಅಲ್ಲಿ ಈ ನಿಲವು ಸಹಜವೇ ಸರಿ. 'ಆಕಾಶಬುಟ್ಟಿ'ಯಲ್ಲಿ ಚಿಂತನ ಪರವಾಗಿ 'ದೀಪಧಾರಿ'ಯಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಕಾಲ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಿಭಿನ್ನ ಸಂದರ್ಭ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಹೊರಳುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಕಣವಿ ನಿಸರ್ಗದ ಒಡನಾಟದ ಅನುಭವವನ್ನು ಜೀವದ್ರವ್ಯವಾಗಿಸಿ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ತಮ್ಮ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಕಣವಿ ಬಳಸುವ ಸಂಕೇತಗಳು, ಪ್ರತಿಮೆಗಳು, ಉಪಮೆಗಳು, ಅಲಂಕಾರಗಳು ನಿಸರ್ಗದ ವಸ್ತುಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸುತ್ತವೆ.

ಆ ಗಿಡಾ
ಈ ಗಿಡಾ

ಒಂದೊಂದೂ ಜೇಂಗೊಡಾ
ಬಾಂದೇವಿಗೆ
ನೆಲದಾಯಿಯು
ಹೂಗೊಂಡೆಯು ಹೊಂಗೊಡಾ.

(ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ)

ಸಾಲಾಗಿ ನವಿಲು ಗರಿಗೆದರಿ ನರ್ತಿಸಿದಂತೆ
ಮುಂಜಾವದಲಿ ಬೇಲಿ ತುಂಬ ನೀಲಿಯ ಹೂವು,
ಜೀವನೋತ್ಸಾಹದಲಿ ಎದೆದುಂಬಿಸುವ ರೂಹು।

(ದೀಪಧಾರಿ)

ಕಾಲ ನಿಲ್ಲುವದಿಲ್ಲ; ನಾವು ಕೂಡುವದಿಲ್ಲ.
ಮಳೆ ಬಂದರೂ ಕಾಮನಬಿಲ್ಲು ಮೂಡುವದೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ.

(ನೆಲ-ಮುಗಿಲು)

ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಋತು ವೈಭವದ ಬೆಡಗು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯಾಗಿದೆ. ಅವರು ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲ ಋತುಗಳಲ್ಲಿಯ ನಿಸರ್ಗದ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದ್ದಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಕವಿಯಾಗಿ, ಬೇಂದ್ರೆ ಶ್ರಾವಣದ ಕವಿಯಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಂತೆ ಕಣವಿ ಮಳೆಗಾಲದ ಕವಿಯಾಗಿ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಳೆಗಾಲದ ವರ್ಷಾವೈಭವ ಅವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣವೈವಿಧ್ಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಯಾಂತ್ರಿಕ ಬದುಕಿನ ಅನಾಥ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಆಧುನಿಕ ಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲೂ ಕಣವಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಚೆಲುವಿಗೆ ಮನ ತೆರೆದು ಆತ್ಮಿಕವಾದ ಸಂತಸಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವದು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಕಣವಿ ಅವರ ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಪ್ರತೀಕವೂ ಆಗಿದೆ. "ಕಣವಿಯವರ ಪ್ರಕೃತಿಗೀತಗಳ ಮೂಲರಚನೆ ರೊಮ್ಯಾಂಟಿಕ್ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗದಿಂದ ಬಂದುದಾದರೂ ಅದು ನಿಯೋಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ (neoclassical) ಅಥವಾ ಅಗಸ್ಟನ್ (Augustan) ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವದು. ಕಣವಿಯವರ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಾಗಲಿ, ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ, ದುರೂಹತೆಗಳು ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ." ಜಿ. ಎಸ್. ಆಮೂರ ಅವರ ಕಣವಿ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯ ಮಾತು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ.

ಪ್ರೀತಿ, ಕರುಣೆ, ಸ್ನೇಹ, ಅಂತಃಕರಣಗಳು ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಚೆಲ್ಲುವರಿದಿವೆ. ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಭಾವದ ವಿಲಾಸವನ್ನು ಕಣವಿ ನಿರ್ಮಿಸುವ ರೀತಿ ಮನೋಜ್ಞವಾದದ್ದು. ಜೀವ ಜೀವಾಳದಲಿ ಕೂಡಿದವಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಸಾಲುಗಳು :

ಹಾಲುಗಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ
ಬೆಳುದಿಂಗಳಿಳಿದಂತೆ
ನಗೆಯು ಹೊಂಗೇದಿಗೆಯು ಮುಗುದೆಯಿವಳು;
ಮುಂಜಾವು ಉಷೆಯಂತೆ
ಸಂಜೆ ಅಪ್ಸರೆಯಂತೆ
ಕಣ್ಣು ಕಣ್ಣಿಗೆ ದೀಪ ಮಿನುಗಿಸುವಳು !

(ಮಧುಚಂದ್ರ)

ಕೋಮಲವಾದ ಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಕಣವಿ ಅವರು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವ ಬಗೆಯು ಅವರ ಪ್ರೇಮಲ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂತಃಕರಣ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ.

ತವರುಮನೆ ನೆನೆದೊಡನೆ ಹಗಲೆಲ್ಲ ಹಿಗ್ಗಿದಳು
ನನ್ನ ಅನುಮತಿಗೆನಿತೊ ಅಮೃತಧಾರೆ-
ಮರುಗಳಿಗೆಯಲಿ ಮತ್ತೆ ಇರುಳು ಕೊರಳನ್ನಪ್ಪಿ
'ಅಗಲಲಾರೆನು' ಎಂಬ ಕಣ್ಣಧಾರೆ !'

(ಮಧುಚಂದ್ರ)

ಹೀಗೆ ಒಲವು ಬಳ್ಳಿಯಾಗಿ ಕುಡಿಯೊಡೆಯುವ, ಚೆಂಗುಲಾಬಿಯಂತೆ ಬಾಳು ಅರಳುವ ಬಗೆಯು ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ವೈಖರಿಯಾಗಿದೆ. ನವೋದಯ, ನವ್ಯ, ನವ್ಯೋತ್ತರ ಕಾವ್ಯಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಹೊಸ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿಗೊಳಿಸಿದ ಕಣವಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮುಖ್ಯವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಅಂಶ ಅದು ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಭಾವನೆಯ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವಂಥದು. ಹೊಸ ಕವಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮರೆತು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಅನುಭವದ ಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಾಟ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲೂ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಉನ್ನತ ಪರಂಪರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಕವಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಂಡದ್ದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಕಳಕಳಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದೆ. ಕಣವಿಯವರು ಬರೆದ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಸುನೀತಗಳು ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಅವರ ಭಾವನೆಯ ಸ್ಫುರಿತವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುತ್ತವೆ. ಹಳತು ಹೊಸತು ಎಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಗ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಅವರು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತ ವಿಭಿನ್ನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ಸಾನೆಟ್ಟಿನ ಮೂಲಕ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸುವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಣವಿ ಮಾಡುತ್ತಬಂದಿದ್ದಾರೆ.

ಶ್ರೀಕವಿರತ್ನಂ, ಶೆಲ್ಲಿ ಕವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, ಶ್ರೀಯವರನ್ನು ನೆನೆದು, ಮಧುರ ಚೆನ್ನರ ನೆನಪಿಗೆ, ಶ್ರೀ ಅರವಿಂದ ಮಹರ್ಷಿ, ಬಸವನಾಳರಿಗೆ ಭಾಷ್ಪಾಂಜಲಿ, ಬಿಸ್ಮಿಲ್ಲಾ ಖಾನರ ಶಹನಾಯಿ ಕೇಳಿ, ಶತಾಯುಷಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಯ್ಯನವರು, ಅರುವತ್ತರೈಸಿರಿ (ಡಿ. ಸಿ. ಪಾವಟೆ), ಉತ್ತಂಗಿಯವರನ್ನು ನೆನೆದು, ನಮಿಸು ಗೋವಿಂದ ಪೈ, ದ. ಬಾ. ಕು. ಸ್ಮೃತಿ, ದಿ. ಹಳಕಟ್ಟಿಯವರು, ರಸಿಕರಂಗ, ಎಪ್ಪತ್ತರ ಬೇಂದ್ರೆ, ಲಾಲಬಹಾದ್ದೂರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ, ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀ ಯವರ ಪಯಣ, ವಿನಾಯಕರಿಗೆ ವಂದನೆ, ಕರಿಕಿ-ಕಣಗಿಲ, ಶ್ರೀ ಜಚನಿ, ಪು. ತಿ. ನ., ಪಂಜೆಯವರನ್ನು ನೆನೆದು, ಗೌರೀಶರ ಗೌರವ, ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನನ ಶಿಖರಕ್ಕೆ ಬೆಳಕಾಗಿ, ಸ್ನೇಹಕಾರ್ತೀಕ, ವ್ಯಾಸಂಗಸಂಗಮ, ಸಿಂಪಿನೊಳಗಿನ ಮುತ್ತು, ಕನ್ನಡದ ಕುಲದೀಪಕ, ಕನ್ನಡದ ಹೊನ್ನಪುರ, ಜಯ ಕರ್ನಾಟಕ ತಿಲಕ, ಅರವತ್ತರೊಸಗೆಯಲಿ, ಶ್ರೀ ರಾಮಾಯಣದರ್ಶನವನ್ನೋದಿ, ಧವಳಶ್ರೀ ಮೊದಲಾದ ಮಹನೀಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ಸುನೀತಗಳು ಕನ್ನಡದ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಕಣವಿಯವರ ಭಾವಚಿಂತನಗಳು, ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಕ್ರಿಯೆಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನುಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಇವರ ಸುನೀತಗಳಲ್ಲಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳು ಆಯಾ ಕವಿಗಳ, ಸಾಹಿತಿಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮೌಲ್ಯನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡುವ ಬಗೆಯು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿದೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳುವಾಗ 'ನಡೆದದ್ದೆ ಸಾಧನಕೇರಿ ನುಡಿದದ್ದೆ ಕವಿತೆ' ಎಂದು ಕವಿಗುರುವಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಂಡರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮುಗಳಿಯವರು ಮುಳ್ಳಿನಲಿ ಮುಗುಳೊಡೆದವರು, ಜೀವನದ ಯಾತ್ರೆಯಲಿ ಕಣ್ಣೀರ ತೀರ್ಥವಕುಡಿದು ರಸಿಕರಂಗರಾಗಿರುವದನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ನಿರ್ಮಾಪಕರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಹಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ಕಣವಿ ಅವರ ಸಾಹಿತ್ಯನಿಷ್ಠೆ ಅಪರೂಪವಾದದ್ದು. ಬಸವಣ್ಣನ ಬೆಳಗು, ನೀಲಾಂಬಿಕೆ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಗೆ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಮುದ್ದಣ ಮನೋರಮೆ ಮೊದಲಾದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ತಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಹಳೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಯ ಸತ್ವ, ಆಶಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಣವಿಯವರು 'ಕಿತ್ತೂರಿನ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಂಡು' ಅಳಿದು ಹೋದ ಕಿತ್ತೂರಿನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ವೈಭವದ ಅವಶೇಷವಾಗಿ ನಿಂತ ಕೋಟೆಯ ಕುರಿತು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ ಭಾವನೆಗಳು ನಮ್ಮ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ಬಗೆಗೆ ಕವಿಯ ಭಾವನೆಯ ಮೊರೆತವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ವಿನಾಯಕ ಗೋಕಾಕರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಎಡಿನ್‌ಬರೋ ಕೋಟೆಯನ್ನು ಕಂಡಾಗ ಅವರಿಗಾದ ಅನುಭವವನ್ನು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೆರೆ ಹಿಡಿದಂತೆ ಕಣವಿಯವರು ಇಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತೂರಿನ ಕೋಟೆಯ ಇತಿಹಾಸದ ವೈಭವವನ್ನು ಪ್ರತಿಮಿಸಿರುವದು ತುಂಬ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣ.

ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಹಲವು ಆಶಯಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಬಾಳಿನ ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಅದು ನೆಲೆ ನಿಂತಿರುವಂಥದ್ದು. ಆಧುನಿಕ ಬದುಕಿನ

ಸಂಕೀರ್ಣತೆ ಕಣವಿಯುವರಿಗೆ ಅನುಭವ ದ್ರವ್ಯವಾಗಿರುವದು ಅವರ ಅನೇಕ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ.

ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯೊಂದು ಆಕಾಶ;
ನಿಜ, ಅದಕೆ ತಲೆಬುಡವಿಲ್ಲ, ನಾನೆಷ್ಟು ಬೆಳೆದರೂ
ನನಗೆ ನಿಲುಕುವುದಿಲ್ಲ. ದೂರದಿಂದಲ್ಲದೆ ನಾನದನು
ಮುಟ್ಟಿ ಅನುಭವಿಸಿಲ್ಲ...

(ನಂಬಿಕೆ)

ತಮ್ಮ ಅನೇಕ ನವ್ಯ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯುವರು ಸಂಕೇತ, ಪ್ರತಿಮೆಗಳ ಮೂಲಕ ಅನುಭವದ ಶೋಧವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದಾರೆ. 'ನಾಗರಿಕತೆ ಮುಗಿಲಿಗೇರಿ ಬಾಂಬಿನ ಮಳೆಗರೆಯಿತು', 'ಎರಡು ದಡಗಳ ನಡುವೆ ಹಾಯಿ ಬಿಚ್ಚಿವೆ ದೋಣಿ, ಮುಳುಗಿ ಮಿನುಗಾಡುತಿವೆ ಮೀನು, ದೂರ ನೀಲಶ್ರೇಣಿ' ಮುಂತಾದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಂತ ಗತಿಯುನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸ್ಪಂದನಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಅನುಭವವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿ ಕೊಂಡದ್ದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು. ಕಣವಿ ಅವರ ಆರಂಭದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಹೊಸ ಸಮಾಜ ನಿರ್ಮಾಣದ ಕನಸುಗಳಿದ್ದರೆ ಮುಂದಿನ ಕವಿತಾ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಕುಸಿತವನ್ನು, ಭ್ರಷ್ಟತೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು, ಮುಖಾಮುಖಿಯಾಗಿ ವಿದಿತ ಪಡಿಸುವ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಿದೆ.

ದಿನವೂ ನಮಗೆ ಶಿವರಾತ್ರಿ,
ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಗಲಿರುಳ ಸಂಧಿಕಾಲವೂ ನಮಗೆ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ,
ಸರ್ವಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ಜಗಜ್ಜಾಹೀರುಗೊಳಿಸಿ,
ಜಾತಿಕೂಪಕೆ ಮತ್ತೆ ಜಾರಿಕೊಂಡವರು;
ಗಾಳಿ ಬೀಸಿದ ಹಾಗೆ ತೂರಿಕೊಂಡವರು.

ವ್ಯಂಗ್ಯ, ವಿಡಂಬನೆ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ ಒಡೆದು ಕಾಣುವಂಥದು. 'ಲಾಗ ಹೊಡೆಯಲೋ ಮಂಗ' ಎಂದು ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಆಧುನಿಕ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿಡಂಬಿಸಿದ ರೀತಿ 'ಲಾಗ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿದೆ. ಭ್ರಷ್ಟಸಮಾಜದ ವೈಪರೀತ್ಯವನ್ನು, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಡೊಂಬರಾಟವನ್ನು ಕಣವಿ ನೇರ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಯಲಿಗೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಅವರ ಪ್ರಗತಿಶೀಲ ಮನೋಧರ್ಮದ ಸಂಕೇತ.

ಮೇಜು ಗುದ್ದುತ್ತಾರೆ, ಮೈಕು ಮುರಿಯುತ್ತಾರೆ
ಮಾಲೆ ಬೇಡುತ್ತಾರೆ, ಮೋಜು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ
ಯಾರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ ಹೇಳಿರಣ್ಣ.

ಘಂಡು ಎತ್ತುತ್ತಾರೆ, ಎತ್ತಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ
ಬಂಡು ಹೂಡುತ್ತಾರೆ, ಬೆಂಡು ಸುಲಿಯುತ್ತಾರೆ
ಯಾರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ ಹೇಳಿರಣ್ಣ

(ಯಾರು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ)

'ಲಾಲಬಹಾದ್ದೂರ ಶಾಸ್ತ್ರಿ'ಯವರ ಬಗೆಗೆ ಕಣವಿ ಅವರು

ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಸ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸದ
ಮನೆಯಿರದ ಪ್ರಧಾನಿ; ಇವನೆಂಥ ಭಾರತೀಯ ?

ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಅಧಿಕಾರವರ್ಗ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಭ್ರಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಭೂತಾಕಾರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಂತ ಲಂಚಗುಳಿತನವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟ ಪಡಿಸಿರುವದು ಅವರ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ದ್ಯೋತಕ ವಾಗಿದೆ.

ಕಣವಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆಯ ಕುರಿತಾದ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂಡಾಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯವಸ್ತುವಾಗಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದರೆ ಕಣವಿ ಅವರು ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಘೋಷಣೆಯ ಮುಖವಾಣಿಯಾಗಿಸಿ ಅನುಭವ ವನ್ನು ವಾಚಾಳಿಯಾಗಿಸಲು ಆಶಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಣವಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಉದಾರವಾದ ಮಾನವತಾವಾದದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿತವಾದದ್ದು. ಇಂಥ ಕಾವ್ಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಕ್ರೋಶದ ಧ್ವನಿಯಾಗಿರದೆ ಅದು ಬದುಕಿನ ಅಗಾಧತೆಯ ಶೋಧದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿರುವಂಥದು. ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಧೋರಣೆಯೆನ್ನುವದು ವಾಸ್ತವ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನ್ಯಾಯ, ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ಕಣವಿ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿರೋಧಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಬಿಟ್ಟು ಅವರೆಂದೂ ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರೇ ತಮ್ಮ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವಿತೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ 'ಹೂವು ಹೊರಳುವವು ಸೂರ್ಯನ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ದಾರಿ ಬರಿ ಚಂದ್ರನ ವರೆಗೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಧ್ವನಿಪೂರ್ಣ ವಾದದ್ದು.

ಕಣವಿ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕಾರ ಗೊಳಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. 'ವಿಶ್ವಭಾರತಿಗೆ ಕನ್ನಡದಾರುತಿ, ಮೊಳಗಲಿ ಮಂಗಳ ಜಯಭೇರಿ' ಹಾಗೂ 'ನೂರು ಮನಸು ನೂರು ಕನಸು ಏಳಿ ಬೆಳ್ಳಿ ಮೂಡಿದೆ. ದಣಿವಿಲ್ಲದ ದುಡಿಮೆಗಾಗಿ ಇಡಿ ಹಗಲೇ ಕಾದಿದೆ' ಜನಪ್ರಿಯ ಗೀತಲಹರಿ ಯಾಗಿವೆ.

ಹೆಸರಾಯಿತು ಕರ್ನಾಟಕ
ಉಸಿರಾಗಲಿ ಕನ್ನಡ;
ಹಸಿಗೋಡೆಯು ಹರಳಿನಂತೆ
ಹುಸಿಹೋಗದ ಕನ್ನಡ.

(ಹೆಸರಾಯಿತು ಕರ್ನಾಟಕ)

ಇಂಥ ಕಾವ್ಯಪಂಕ್ತಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ವಾಕ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.

ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆಯಲ್ಲಿ ನವೋದಯ ಮನೋಧರ್ಮದ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದು ನವ್ಯತೆಯ ವಿಚಾರಧಾರೆಯನ್ನೂ ಕಾವ್ಯಶಿಲ್ಪವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಂಥದ್ದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಅಂದರೆ ಇಂಥ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಪ್ರಗತಿಯ ಚಿಂತನಧಾರೆಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಮಾನವತೆಯ ಮೂಲಭೂತವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಅಚಲ ವಿಶ್ವಾಸ ಕಣವಿಯವರದಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬದುಕಿನ ಚಿರಂತನತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಸದಾ ಉತ್ಸಾಹ, ಲವಲವಿಕೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಕಣವಿಯವರು ತಮ್ಮ ಕವಿತೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಮೋಹಿತರಾಗದೆ ಸದಾ ಅವುಗಳನ್ನು ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶಿಸುತ್ತಸಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಜೀವನ ಸೌಂದರ್ಯದ ಶೋಧನೆ ಹಾಗೂ ಆಸ್ವಾದನೆ ಮಾಡುವದು ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆಯ ಮುಖ್ಯಾಂಶವಾಗಿದೆ.

ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಮಾನವ ಕೇಂದ್ರಿತವಾದ ಆಶಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಪಡೆದುಕೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ. ಪರಸ್ಪರ ಸ್ನೇಹ, ಪ್ರೀತಿ, ಕರುಣೆ, ಸಹನಶೀಲತೆಯ ಗುಣಗಳಿಂದ ಬದುಕನ್ನು ಸಹ್ಯವಾಗಿಸಲು, ಸುಂದರವಾಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನಂಬಿರುವ ಕವಿ ಆ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಷೆಯನ್ನು ಸದಾ ಸೃಜನಶೀಲವಾಗಿಸುವದು ಕವಿಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಭಾಷೆ–ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಬಂಧವು ಕಾವ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಉದಾತ್ತವಾದ ಕಾವ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡುವ ಪ್ರಬಲ ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆಯನ್ನು ಕಣವಿಯವರಿಟ್ಟುಕೊಂಡದ್ದು ನಮಗೆ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಅವರ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಂವೇದನೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಕಾವ್ಯಶಿಲ್ಪ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆ ಕಾವ್ಯದ ಬಂಧ, ಭಾಷೆ, ರೂಪವೈವಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿರುವ ಅಂಶದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯದ ಕಸಬುಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರು ಸಾಧಿಸಿದ್ದು ಬಹುಮುಖವಾಗಿದೆ. ಭಾಷೆಯನ್ನು ಭಾವೋಪಯೋಗಿಸಲು ಕಣವಿ ವಿಶೇಷ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾದ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು

ವಹಿಸಿದ ಕವಿ ಕಾವ್ಯ ಶರೀರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಂಯಮಶೀಲವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುಸುರಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಭಾವಗೀತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಗೇಯತೆ, ಲಯವೈವಿಧ್ಯ, ನಾದಮಾಧುರ್ಯ, ನಯನಾಜೂಕುಗಳನ್ನು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ತರಲು ಕಣವಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ಅವರ ಆರಂಭದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತ ಛಂದ ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಛಂದವಾಗಿ ಹೋಗದ ಹಾಗೆ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿರುವದು ಅವರ ಅನೇಕ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡಬರುತ್ತದೆ. ಆಡುಮಾತಿನ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಕಣವಿ ಮನಸೋತಿರುವರಾದರೂ ಕಾವ್ಯ ಗದ್ಯವಾಗದ ಹಾಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಭಾಷೆಯು ಪದ ಅವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತಸ್ಥವಾಗಿದೆ. ಕಣವಿ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಬಂಧ ಸುನೀತವಾಗಿದ್ದು ಇಟಾಲಿಯನ್ ಹಾಗೂ ಶೇಕ್ಸಪಿಯರಿನ್ ಮಾದರಿಯ ಸುನೀತಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರತಿಭೆ ಅಗಾಧವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಸುನೀತಗಳ ಪರಂಪರೆಗೆ ಕಣವಿ ಸುನೀತಗಳ ಕೊಡುಗೆ ವಿಶೇಷವಾದದ್ದು.

ಜೀವನದ ಅಗಾಧತೆಯ ಶೋಧದಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ ನಿರಂತರ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಬದುಕನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿಸುವದು ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಧೋರಣೆಯಾಗಿರುವದೆಂಬುದನ್ನು ಅವರ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ನಾವು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಧೋರಣೆಯನ್ನು ಅವರವೇ ಆದ ಈ ನಾಲ್ಕುಸಾಲುಗಳು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತವೆ.*

ಎಷ್ಟು ಹಣತೆಗಳಿಂದ ಕತ್ತಲೆಯು ಕರಗುವದು ?
ಎಷ್ಟು ಕವಿತೆಗೆ ಜಗದ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುವದು ?
ಒಂದಿದ್ದರೂ ಸಾಕು, ಮನೆಗೆ ಬೆಳಕಾಗುವದು.
ಒಂದು ಕವಿತೆಗೆ ಕೂಡ ಮನ ಕರಗಬಹುದು.

ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಮನಕರಗಿಸುವ, ಸಹೃದಯನನ್ನು ಉಲ್ಲಾಸಗೊಳಿಸುವ, ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದಿಸುವ ಕಾವ್ಯವಾಗಿದೆಯೆಂಬುದು ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳ, ಕಾವ್ಯಪ್ರೇಮಿಗಳ ಅನುಭವವಾಗಿದೆ.

●

* ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕ : ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆಯೊಂದು ಆಕಾಶ, ಸಂಪ್ರತಿ ೩. ಪುಟ ೨೪೩.

ಕಣವಿ ಅವರ ಅನುವಾದಿತ ಕವನಗಳು

ಎಚ್. ಎಸ್. ಭೀಮನಗೌಡರ

ಕವಿ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಗಳಿಂದಲೆ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಚಿರಪರಿಚಿತರು. ಈ ಕೃತಿಗಳ ಓದಿನ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅವರ ಅನುವಾದಿತ ಕವನಗಳು ಅಲಕ್ಷಿತವಾದದ್ದು ಒಂದು ಆಕಸ್ಮಿಕ ಸಂಗತಿಯೆ. ಈ ಅನುವಾದಿತ ಕವನಗಳ ಕಡೆಗೆ ಗಮನಹರಿಸುವುದು ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದ ಉದ್ದೇಶ.

ಅಲ್ಲೊಂದು ಇಲ್ಲೊಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕೆನ್ನುವ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಅವರು ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಎನಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮೊದಲ ಸಂಕಲನ 'ಕ್ಯಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ'ಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ಇತ್ತೀಚಿನ 'ಜೀನಿಯಾ'ದ ವರೆಗೆ ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತ ಹೋದರೆ ಒಂದೆರಡನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೊರತುಪಡಿಸಿ, ಬಹುತೇಕ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಿಲ್ಲೊಂದು ಅನುವಾದ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಅನೇಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕಣವಿಯವರ ಅನುವಾದಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ನನಗೆ ಸುಮಾರು ಐವತ್ತು ಅನುವಾದಿತ ಕವನಗಳನ್ನು ಓದುವ ಅವಕಾಶ ಸಿಕ್ಕು ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ಸಂಶೋಧಕ ಎನ್ನುವಂಥ ಭಾವನೆ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದೂ ಉಂಟು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಅನುವಾದಕ ಒಂದು ಪಂಥಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಅಥವಾ ಶೈಲಿಗೆ ಅಥವಾ ಭಾಷೆಗೆ ಜೋತುಬಿದ್ದು ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು. ಆದರೆ ಕಣವಿಯವರಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್, ಬಂಗಾಲಿ, ಉರ್ದು, ಪಂಜಾಬಿ, ಕಾಶ್ಮೀರಿ, ಆಫ್ರಿಕನ್, ಗ್ರೀಕ್, ಅರೇಬಿಕ್— ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಬಂದ ಕವನಗಳಿವೆ. ಈ ಅಗಾಧ ವೈವಿಧ್ಯದ ಹಿಂದೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ ಕಾವ್ಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದೇ ನನ್ನ ಪ್ರಸ್ತುತ ಲೇಖನದ ಇಂಗಿತ.

ರಂ. ಶ್ರೀ. ಮುಗಳಿ ಅವರು 'ಸಾಹಿತ್ಯೋಪಾಸನೆ' ಎಂಬ ತಮ್ಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹೊಸ ಬರೆಹಗಾರ ತನ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯಶಕ್ತಿ, ಶೈಲಿ, ಭಾಷೆ

ಹದಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರಕಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಅಥವಾ ಒಂದು ದೇಶದ ಸಾಹಿತ್ಯ ತೀರ ಅವನತಿ ಇಲ್ಲವೆ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿ ಮುಟ್ಟಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಭಾಷಾಂತರ ಕೆಲಸ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತು ಒಂದು ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ, ಒಂದು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ, ಒಂದು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಅನ್ವಯವಾಗುವುದಾದರೂ, ಕಣವಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ ಒಂದು ಕಾಳಜಿ, ಕುತೂಹಲ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತವಾದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಕಣವಿ ಅವರು ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಜೀವನದ ಪ್ರಾರಂಭಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯಷ್ಟೇ ಅನುವಾದಕ್ಕಿಳಿದವರಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಒಂದು ಭಾಷೆಗೆ, ಒಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ, ಒಂದು ಗ್ರಂಥಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತಗೊಂಡು ಅನುವಾದಿಸಿದವರಲ್ಲ. ಇಂದಿಗೂ ಹಲವಾರು ಅನ್ಯಭಾಷೆಯ ಕವನಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಆಯಾ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತವೆನಿಸುವ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಸ್ಥೆ ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಆಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಹೊಂದಿದ ಕವಿಗಳನ್ನೇ ಅನುವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ ಎಂದೇನೂ ಅಲ್ಲ. ನವೋದಯ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡ ಕವಿಗಳು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಇಂಗ್ಲೀಷ ಕವಿಗಳಾದ ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ಥ್, ಶೆಲಿ, ಬೈರನ್, ಕೀಟ್ಸ್ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಮಾರುಹೋದರೆ, ಕಣವಿ ಅವರು ಶೆಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್. ರಾಬರ್ಟ್ ಬರ್ನ್ಸ್, ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಟ್ಯಾಗೋರ್ ಅವರ ಕವನಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದರು. ನವ್ಯದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಎಲಿಯಟ್, ಏಟ್ಸ್, ಆಡೆನ್, ಬಾದಿಲೇರ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ, ಕಣವಿಯವರು ಅಂಥ ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ದಲಿತ ಬಂಡಾಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೆರುಡ, ಸೊಯೆಂಕಾ, ಚಿನುವಾ ಅಚಿಬೆ, ಬ್ರೆಕ್ಟ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಹಲವಾರು ಕವಿಗಳು ಆಸಕ್ತಿ ತೋರಿದರೆ, ಕಣವಿ ಅವರು ಅಷ್ಟೊಂದು ಕೇಳಿಬರಲಾರದ ಕವಿಗಳಾದ ಇತಿಕಾ ಅಂತೂಲಿ, ಜೊಸೆಫ್ ಮಿಶಾಲಿ, ಡಾನ್ ಮಟೌರಾ ಇತ್ಯಾದಿ ಆಫ್ರಿಕನ್ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ರೈಕ್, ಅರೇಬಿಕ್, ಕಾಶ್ಮೀರಿ, ಪಂಜಾಬಿ, ಗುಜರಾತಿ ಕವಿಗಳ ಕೆಲವು ಕವನಗಳನ್ನು ಅನುವಾದಿಸಿದರು. ಅಂದರೆ ಕಣವಿ ಅವರ ಅನುವಾದದ ಆಸಕ್ತಿ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದರೂ ಒಂದು ಕಾಲದ ಅಥವಾ ಭಾಷೆಯ ಅಥವಾ ಪಂಥದ ಪ್ರಧಾನ ಕವಿಯ ಕೃತಿಗಳಿಗೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲುಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಅಮುಖ್ಯ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಕವಿಯ ಕೃತಿಯೂ ಕಣವಿಯವರ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ತಟ್ಟಿದ್ದು ಅವರ ಹಲವಾರು ಅನುವಾದಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವುದು. ಒಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕಣವಿಯವರ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಟ್ಯಾಗೋರ ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಆಪ್ತವಾಗಿ ತಟ್ಟಿದ್ದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲಕ್ಕೆ ರೈಕ್ ಮತ್ತು ಆಫ್ರಿಕನ್ ಕವಿಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕಂಡದ್ದು ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶ. ಅಂದರೆ ಕಣವಿಯವರು ನಮ್ಮ ನಾಡಿನ ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಜಗತ್ತಿನ ಕಾವ್ಯದ ಅನೇಕ ಮಜಲುಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತ, ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಇದ್ದದ್ದು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಬೇಕು ಎನ್ನುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲ್ಲ ಅಥವಾ

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕವಿಗಳನ್ನು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಂಥಗಳನ್ನು, ಶೈಲಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಪರಿಚಯಿಸುವುದೂ ಅಲ್ಲ. ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹಂತ ತಲುಪಿದವನಿಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜಡತ್ವ ಒದಗಿ ಬರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ. ಕಣವಿ ಯವರಿಗೆ ಇದನ್ನು ಮೀರುವ ಒಂದು ಸ್ಥೈರ್ಯ ಒದಗಿಬಂದದ್ದು ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಚಲನಶೀಲತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಮಧ್ಯ, ಅನುವಾದವೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ ಎಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ– ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಅವರ ಅನುವಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಜೀವನಾನುಭವ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯಾನುಭವಗಳಿಂದ ಒಡಮೂಡಿದ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಕಣವಿ ಯವರು ಅನುವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾದದ್ದು ಅವರ ಅನುವಾದ ಕೃತಿಗಳ ಆಯ್ಕೆಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಆಯ್ಕೆ ಅನುವಾದಕನ ವ್ಯಕ್ತಿ ತ್ವದ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತದೆ. ಎ.ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಅವರ ಒಂದು ಮಾತು ಇಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸ್ತುತವೆನಿಸುತ್ತದೆ : "A translation has to be true to the translator no less than to the originals. He cannot jump off his own shadow. Translation is choice, interpretation, an assertion of taste, a betrayal of what answers to one's needs, one's envies".

ಒಬ್ಬ ಜೀವಂತಿಕೆಯುಳ್ಳ ಕವಿ ನಿರಂತರ ಬೆಳೆಯಲು ತಡಕಾಡುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಕಂಡ ಅನ್ಯದರಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಅರಸಲು, ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನದಲ್ಲದ್ದನ್ನು ಕಂಡಾಗ ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಹಸಬುದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ದಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ತನ್ನ ಕೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸು ತ್ತಾನೆ, ಸಂತೋಷಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಬೆಳೆಯಬಲ್ಲ ಲವಲವಿಕೆಯನ್ನು ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಬೆಳೆಯುವಿಕೆಯ ಬಗೆಗಿನ ಒಲವು, ಆಕಾಂಕ್ಷೆ ಅವರ ಅನುವಾದಗಳ ಮೂಲಕವೂ ವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡಿದೆ. ಅನ್ಯ ಭಾಷೆಯ ಅನೇಕ ಕವಿಗಳ ಜೊತೆ ಕಣವಿಯವರು ತಾದಾತ್ಮ್ಯ ಸಾಧಿಸಲು ಹವಣಿಸಿದ ವರು. ಅವರ ಸಂವೇದನೆಗಳ ಆಳಕ್ಕಿಳಿದು ಅವುಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ತರುವಾಗ ತಮ್ಮ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶಗಳ ಲೇಪನವನ್ನು ಮರೆತವರಲ್ಲ. ಒಂದು ಕಾಲ ದಲ್ಲಿ ಟ್ಯಾಗೋರ ಅವರ ಕವನಗಳು ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆಪ್ತವಾಗಿ ನಾಟಿ ಅನುವಾದಕ್ಕೆಳಸಿದರೂ ಅವರು ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಆಫ್ರೀಕ, ಅರೇಬಿಕ್, ಗ್ರೀಕ್ ಕವಿಗಳ ಅತ್ಯಾಧುನಿಕ ಸಂವೇದನೆಗಳನ್ನೂ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುವಾದಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಇದರರ್ಥ

ಕಣವಿಯವರು ಅನ್ಯಭಾಷೆಯ ಕವಿಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಅನ್ಯಭಾಷೆಯ ಕವಿಗಳು ಪ್ರೇರಣೆ ಒದಗಿಸಿರಬಹುದು. ಈ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ನಿಜವಾದ ಕವಿ, ತಾನು ಕಂಡ ಹೊಸ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸೃಜನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯ ದಿಗಂತವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುತ್ತ ವಿಶ್ವಮಾನವನಾಗಿ ಬೆಳೆದು ನಿಲ್ಲಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಣವಿಯವರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಓದಿದವರಿಗೆ ಅನುವಾದಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಪ್ರೇರಣೆ ಅವರನ್ನು ಅಗಾಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದೆ, ಅನುವಾದಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲದ ಸುಂದರ ಕವನಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಅನಿಸಬಹುದು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮೂರು ರೀತಿಯ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ನಾವು ನೋಡುತ್ತೇವೆ: ಪ್ರತಿಕೃತಿ, ಭಾವಾನುವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಸೃಷ್ಟಿ. ಕೊನೆಯದನ್ನು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ transcreation ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಕಣವಿಯವರು ಎಂಥ ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಒಲವು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅವರ ಯತ್ನದ ಮಹತ್ವ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಣವಿ ಆವರ ಬಹುತೇಕ ಅನುವಾದಗಳು ಭಾವಾನುವಾದ ಮತ್ತು ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಕ್ರಿಯೇಶನ್ ಮಾದರಿಯವು.

ಮೂಲರೂಪವನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಇಳಿಸುವ ಬದಲು ಅನಿವಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಅವಶ್ಯ ಇದ್ದಕಡೆಗೆಲ್ಲ ಹಲವಾರು ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಯೇ ಎನ್ನುವಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗಿ ರಚನೆ ಮಾಡಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಹಲವಾರು ಅನುವಾದಗಳ ಉದಾಹರಣೆ ಕೊಡಬಹುದು: ಟ್ಯಾಗೋರ ಅವರ 'ನುಗ್ಗಿ ಬಂದಿತು ಎಲ್ಲ ಲೋಕದಾನಂದವದು' 'ನಾವಿಬ್ಬರು' 'ಮೋಡಗಳು ನಾವು' ಶೆಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಸುನೀತಗಳು, ರಾಬರ್ಟ್ ಬರ್ನ್ಸ್‌ನ ಕವನಗಳು, ಮೆನೆಜಿಸ್ ಅವರ ಕೃತಿಗಳು, ಇತ್ತೀಚಿನ ಝೆಕ್, ಅರೆಬಿಕ್ ಕವಿಗಳ ಪದ್ಯಗಳು ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವೆಲ್ಲ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪರಿಸರದಿಂದ ಮೂಡಿದಂಥ ಕವನಗಳಾದರೂ ಕನ್ನಡದ ಜಾಯಮಾನಕ್ಕೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ತಟ್ಟುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ,

ನಮ್ಮ ಬನದಲಿ ಹುಟ್ಟುಕಟ್ಟಿರುವ ತುಂಬಿಗಳು
ಅವಳ ಬನಕೋಡುವವು ಜೇನರಸಲು
ಅವಳ ತೋಟದಲರಳಿ ಜಗುಳಿರುವ ಹೂಜಲ್ಲಿ
ನಾವು ಮೀಯುವ ಝರಿಗೆ ತೇಲಿಬಹವು

(ನಾವಿಬ್ಬರು)

ಮೋಡಗಳ ಕಾಡುಗಳ ಬಣ್ಣದೇರಿಳಿತಗಳು
ಅವಳ ಬಾಳಿಗೆ ಹರಿದು ಮೀಯಿಸಿದವು;

ಎಲ್ಲ ಎಲ್ಲದರ ಸ್ವರಮಾಧುರ್ಯವವಳ ಅಂ-
ಗಾಂಗಗಳ ಲಾಲಿಸುತ ರೂಪಿಸಿದವು
(ನುಗ್ಗಿ ಬಂದಿತು ಎಲ್ಲ ಲೋಕದಾನಂದವದು)

ಯಾರೋ ಒಬ್ಬ ಹೊರಗಿನವ ಬಂದಿಳಿದ
ಮಸೀದಿಯ ಮಿನಾರ್ ಅತ್ತಿತು.
ಅವನದನ್ನು ಕೊಂಡು
ಅದರ ಮೇಲೊಂದು ಹೊಗೆಗೊಳವೆ ಏರಿಸಿದ
(ಮಸೀದಿಯ ಮಿನಾರ್)

ಇಂದು ಹಸಿದವ ನಾನು
ನಾಳೆ ನೀನು;
ಮನೆಯಿಲ್ಲವಿಂದು ನನಗೆ
ನಾಳೆ ನಿನಗೆ;
ಇಂದು ಜೈಲಿನಲಿ ನಾನು
ನಾಳೆ ನೀನು
ಇದು ನೋಡು ಚಕ್ರದಂತೆ.
(ಚಕ್ರದಂತೆ)

ಹೀಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ಸಂವೇದನೆ, ಆಶಯುಗಳ ಅನುವಾದಗಳನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಕಣವಿ ಆವರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಅಂಶಗಳು ಎರಡು : ವೈವಿಧ್ಯಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಅಪಾರ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಮಗ್ರತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲೆತ್ನಿಸುವ ಅರಿವು. ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವ ಇವೆರಡೂ ಗುಣಗಳು ಅನುವಾದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಒಡಮೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ, ಆಗಂತುಕರಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರ ಅನುವಾದ ಕೃತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವು ಕವಿಯ ಮೂಲಭೂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಕಾಳಜಿಗಳಿಂದಲೆ ಅರಳಿದ ಹೂವುಗಳು ಎನಿಸುತ್ತವೆ. ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಕಣವಿ ಅವರು ಅನುವಾದದ ಬಗೆಗೆ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಕುತೂಹಲದ ಮಹತ್ವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಾಗದೆ ಇರದು. ಕಣವಿಯವರ ಅನುವಾದ ಕೃತಿಗಳು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಣವಿಯವರ ಮೂಲ ಅಭಿರುಚಿ. ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸಿದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ರೀತಿಯಿಂದ ಅವರ ಧ್ಯೇಯ–ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ ಗಾಳವಾಗಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವಾಗ ಅನುವಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ಕವಿ ಕಣವಿ

ಅವರಿಗೆ ದಕ್ಕಿದ ವಿಶಾಲದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ವಿಷಯವ್ಯಾಪ್ತಿ, ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಶೈಲಿಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದ ಅವರ ಅನ್ಯಭಾಷೆಯ ಕೃತಿಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಆಸಕ್ತಿಯೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಕಣವಿಯವರ ಅನುವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶೀಲ ಮನಸ್ಸು ತೊಡಗಿದ ಪರಿಯನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ಕಸಬುಗಾರಿಕೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ನಿಕಟವಾಗಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಯಶಸ್ವೀ ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಮೂಲಕೃತಿಯ ಜೊತೆ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಗೊಳ್ಳ ತಕ್ಕ ಹೃದಯವಂತಿಕೆ, ಪರಕಾಯ ಪ್ರವೇಶದಂತೆ ಪರಹೃದಯ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಬಲ್ಲ ಗುಣದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಷ್ಟೇ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಹದವಾಗಿ–ಹಿತವಾಗಿ ಸ್ವಂತಪರಿಸರಕ್ಕೊ ಒಗ್ಗುವಹಾಗೆ ಎಚ್ಚರವಹಿಸಿ ಪ್ರಸಕ್ತವೆನಿಸುವ ಹಾಗೆ ವಾಕ್ಯರಚನಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಕವನದ ಒಟ್ಟು ರೂಪವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಆಕರ್ಷಣೆ, ಸೌಂದರ್ಯ ಮೂಡಿಸುವ ಇನ್ನೊಂದು ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಅಗತ್ಯವೂ ಇದೆ. ಇದು ಅನುವಾದಕನ ಅಂತರ್ಗತ ಕಲಾಕೌಶಲ್ಯವನ್ನವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಈ ನೆಲೆಯಿಂದ ನೋಡಿ ದರೆ ಕಣವಿ ಅವರ ಅನುವಾದಗಳು ಅನೇಕಸಾರೆ ಮೂಲಕೃತಿಯಿಂದ ವಿಭಿನ್ನವಾಗಿ ತೋರುವುವು. ಆದರೆ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳು ಮೂಲಕೃತಿಗೆ ಅಪಚಾರವೆಸಗುವುದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಪರಿಸರವನ್ನೂ, ತನ್ನ ಜಾಯಮಾನವನ್ನು ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಅನುವಾದಕ್ಕಿಳಿದ ಅನುವಾದಕ ಮೂಲ ಕೃತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಆಶಯವನ್ನೂ ಕಾಪಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಟ್ಯಾಗೋರ ಅವರ ಪದ್ಯಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಗದ್ಯಶೈಲಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಅದೇ ಕವನಗಳು ಕಣವಿ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಛಂದೋಬದ್ಧ, ಲಯಬದ್ಧ, ಪ್ರಾಸಬದ್ಧ ಭಾವಗೀತೆ ಗಳಾಗಿವೆ. ತಮ್ಮ ಗೇಯಗುಣದಿಂದ ಚೌಪದಿ, ದ್ವಿಪದಿ ರೂಪತಳೆದು ಹಾಡಲು ಬರುವಂತಾಗಿದೆ. ವಾಕ್ಯ ರಚನಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ, ಶಬ್ದ ಜೋಡಣೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅಭಿರುಚಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವಶ್ಯ ಮಾರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಹಿಸಿದ್ದಾರೆ ಕಣವಿ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಸಂಬೋಧನೆಯ ದಾಟಿಯಲ್ಲಿರುವ ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನ ೧೯ ನೇ ಸುನೀತದ "Devouring time...... And make the earth devour her own sweet brood" ಎಂಬ ಸಾಲನ್ನು "ನಿನ್ನಿಂದ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ತಾನೆ ನುಂಗುತಿಹುದೀ ಭೂಮಿ" ಎಂದಾಗಿ ಕಣವಿಯವರು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ "make" ಎನ್ನುವ ಶಬ್ದದ ಮೇಲಿನ ಒತ್ತನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಂತೆ, "But I forbid thee one most heinous crime"— "ಆದರೊಂದನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡದಿರು, ನಿನಗಾಣೆ", ಇಲ್ಲಿ 'ನಿನಗಾಣೆ' ಎನ್ನುವ ಪದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೊಸದು, ಹೊರಗಿನದು. "O carve not with thy hours my love is fairbrow/Nor draw no lines there with thine antique pen"– "ಜಣದ ಜಾಣಗಳಿಂದ ಕೆಡಿಸದಿರು ಕುಡಿಹುಬ್ಬು / ಹಳೆಯ ಲೇಖನಿ ಗೆರೆಯ ಹಣೆಗೆ ಮೂಡಿಸಬೇಡ" ಈ ಸಾಲುಗಳು ಕೂಡ ಮೂಲಕೃತಿಯ ಶಬ್ದಶಃ ಅನುವಾದವಲ್ಲ.

ಆದರೂ ಮೂಲಕವಿಯ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಭಂಗ ಬಂದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ನೆಲದ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅನುವಾದಕನು ಅನುವಾದದ ಸವಲತ್ತು ಪಡೆಯಬಲ್ಲ, ಶಬ್ದಶಃ ಅನುವಾದ ಅನುವಾದಕನ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೃತಕತೆಯ ಅಪಾಯ ತಂದಾಗ ಅಥವಾ ಆಗಂತುಕ ದಾಟಿಯಿಂದ ನೀರಸವೆನಿಸಿದಾಗ ಅಗತ್ಯ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗಲೆ ಅನುವಾದಕ್ಕೆ ಸಹಜತೆ, ಭಾವತೀವ್ರತೆ ಒದಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಣವಿಯವರಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀ ಅವರು "Lord Ullin's Daughter" ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲೀಷ ಕವಿತೆಯ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ 'ಕಾರಿಹೆಗ್ಗಡೆಯ ಮಗಳು' ಮತ್ತು ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಅವರು ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನದ ನಾಮಾಂಕಿತವಾದ 'ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ' ಎಂಬುದನ್ನು 'Lord of meeting rivers' ಎಂದು ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬಹುದು. ಎಂದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಅನುವಾದಕ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಸೃಜನಶೀಲನಾಗಿಯೇ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಸೃಜನಶೀಲ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿ ಹರಿಬಿಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಅಂಶಗಳು ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಸೇರಿಕೊಂಡು ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪರಿಸರವನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ತಟ್ಟುತ್ತವೆ. ಇದನ್ನೇ ಎ. ಕೆ. ರಾಮಾನುಜನ್ ಅಂಥವರು transcreation ಎನ್ನುವರು. ಈ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಕಣವಿಯವರ ಅನುವಾದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುದರಿಂದ ಕಣವಿಯವರೂ ಒಬ್ಬ ಕನ್ನಡದ ಸಮರ್ಥ ಅನುವಾದಕ ಎಂದು ಹೇಳಲು ಸಂತೋಷವೆನಿಸುತ್ತದೆ.*

●

---

* ಕಣವಿ ಅವರ ಒಟ್ಟು ಅನುವಾದಗಳ ಒಂದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಪ್ರಕಟಣೆ ಬಂದರೆ ಅಭ್ಯಾಸಿಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಬಯಸಿವೆ.

ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯಭಾಷೆ

ಶಾಲಿನಿ ರಘುನಾಥ

ನಾವು ಆಡುವ ಮಾತು ಹೀಗಿರಲಿ ಗೆಳೆಯ
ಮೃದುವಚನ ಮೂಲೋಕ ಗೆಲ್ಲುವುದು ತಿಳಿಯ:
ಮೌನವೊಗ್ಗ ಯನೊಡೆದು ಮಾತರಳಿ ಬರಲಿ
ಮೂರುಗಳಿಗೆಯ ಬಾಳು ಮಗಮಗಿಸುತಿರಲಿ.

(ಹೊಂಬೆಳಕು, ಪು. ೧೧೩)

ಇದು ಮಾತನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಕಣವಿಯವರ ನಿಲವು-ಒಲವು. ಕಣವಿಯವರ ಭಾಷೆ ಮೃದುವರ್ಣಗಳಿಂದಲೇ ಕೂಡಿರುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಕವಿಯ ಮನೋಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಸದುವಿನಯಗಳೇ ಕಾರಣ. ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯಪ್ರತಿಭೆ ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮರ್ಯಾದೆಯದು. ಮೆಲುದನಿ, ನಯನುಡಿಗಳ ಮುಖಾಂತರವೇ ಹೇಳಬೇಕಾದುದನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಯಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡುತ್ತದೆ! ಪ್ರಥಮ ಸಂಕಲನ 'ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ'ಯಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರು.

ಎದೆಗುದಿಯೊ, ಹದಗೆಟ್ಟ ಮುದಗೆಟ್ಟ ಧ್ವನಿಯೊ
ಒಲವಿನಲೆಯಲೆಯಿಂದ ತೂರ್ವ ಸೀರ್ಪನಿಯೊ
ಹಲವಾರು ಕೊರತೆ -ಕೊರಕಲಿನ ಸೀಳ್ದನಿಯೊ
ಒಳದನಿಯೆ ಇವಕೆಲ್ಲ ಉಸಿರಾದುದೇನೊ.

(ಹೊಂಬೆಳಕು, ಪು. ೫)

ಎಂದು ತಮ್ಮ ಕೆಲವು ದನಿಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇವರದು 'ಜೀವಂತಧ್ವನಿ'ಯಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಹಜ ಬದಲಾವಣೆ- ಬೆಳವಣಿಗೆ ಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ನಮಗೀಗ ಬೇಕಾದದ್ದು 'ಜೀವಂತ ಗತಿ, ಹೊಸ ನೆತ್ತರಿನ ಕೊಡುಗೆ' ಎಂದು ಕಣವಿಯವರು ಹೇಳಿದ್ದು ಅವರ ಕಾವ್ಯಭಾಷೆಗೂ, ಕಾವ್ಯ ಧೋರಣೆಗೂ ಸಮನಾಗಿಯೇ ಅನ್ವಯವಾಗುವಂತಹುದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ

ಈ ಕವಿ ನವೋದಯ, ನವ್ಯ, ನವೋತ್ತರ ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪಂಥಕ್ಕೂ ಸೇರದೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬಿಡದೆ, ಎಲ್ಲ ಮಾರ್ಗಗಳ ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶಗಳನ್ನೂ ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತ (Relevant) ಕವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. 'ಹಳಸಿದನ್ನವ ನಾಯಿ ಕೂಡ ಮೂಸುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆ. ಅಲ್ಲದೇ 'ಬದಲಾವಣೆಯೇ ಬಾಳಿನೊಗ್ಗರಣೆ, ಬಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೆಂದೇ ಉಪ್ಪಿನ ಕಾಯಿ, ಹಪ್ಪಳ' ಬೇಕೆಂಬ ರಸಿಕ ಅಗತ್ಯಗಳ ಅರಿವೂ ಅವರಿಗೆ ಇದೆ. ಇವೇ ಕಣವಿ ಯವರ ಕಾವ್ಯ ಭಾಷೆಗೆ ಹೊಸರುಚಿಯನ್ನೂ, ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿವೆ.

ಕಾವ್ಯ, ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಸೃಜನಶೀಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಮಹತ್ವವಿದೆ. ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರು ಕವನ ಕಟ್ಟಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಾಗ ಮಧುರಚೆನ್ನ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಕುವೆಂಪು, ಮುಂತಾದ ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯ ಎದುರಿಗಿತ್ತು. ಅವರ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿಯೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಬರೆಯುವುದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲೇ ಆಗಿತ್ತು. ಜೊತೆಗೆ ಪಂಪ, ಹರಿಹರ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರಭಾವವೂ ಈ ಕವಿಯ ಸಂವೇದನೆ ಯೊಳಗೆ ಸೇರಿತ್ತು. ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ– ಈ ಕವಿಯ ಭಾಷೆಯ ಮೇಲೂ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವ, ನೀಡಿದ ಪ್ರೇರಣೆ ವಿಶಿಷ್ಟವೂ ಅನನ್ಯವೂ ಆಗಿದೆ. ಕಣವಿ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಮಕಾಲೀನರು ಆಗ ಎದುರಿಸಿದ ದೊಡ್ಡ ಸಮಸ್ಯೆಯೆಂದರೆ ಭಾಷೆಯದು, ಅದನ್ನು ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬಗೆಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ಕಾವ್ಯದ ವಸ್ತು ಆಶಯಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಭಾಷೆಯ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಗೌಣಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ಶಿಲ್ಪ–ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಸವಾಲನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಎದುರಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಎದುರಿಸುವಾಗ, ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯಭಾಷೆ ಸರಳವಾಗಿಯೂ ಇರಬೇಕೆನ್ನುವ ಅಭಿಲಾಷೆಯೂ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಕಾರಣ, ಅವರೆಂದೂ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಲೆಗಾಗಿ (Art for art sake) ಎಂಬ ತತ್ವದವರಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಎಲ್ಲರಿಗಾಗಿ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಇದ್ದವರು. ಈ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗಾಗಿಯೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯ– ಭಾಷೆ ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿರದೆ ಸರಳವಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆ ಸರಳತೆ, ಸುಭಗತೆಗಳು ಕಣವಿ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡವು ಎಂಬುದನ್ನು ಸಹೃದಯರು ಅರಿತು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು, ಸಾಮಾನ್ಯಭಾಷೆಯೂ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಾಂತ್ರಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲುದು ಎಂಬುದನ್ನು ನಾವು ನೆನಪಿಡಬೇಕು.

ಜಿ. ಎಸ್. ಆಮೂರರವರು ಗುರುತಿಸಿದಂತೆ, ಕಣವಿಯವರದ್ದು 'ವರ್ಣಕ– ಚಿಂತಕ ಕವಿತೆ (Descriptive-meditative poem). 'ಕವಿಯ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ

ಉಪಸ್ಥಿತಿ, ನಿಸರ್ಗದ ವರ್ಣನೆ, ಬಾಹ್ಯದೃಶ್ಯಗಳೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸುವ ನೆನಪು–ವಿಚಾರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮಾನಸಿಕ ಕ್ರಿಯೆ, ಕವಿ ದೊರಕಿಸುವ ಒಳನೋಟಗಳು ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ತಿಳಿವು, ಇವು ವರ್ಣಕ– ಚಿಂತಕ ಕವಿತೆಯು ಒಳಗೊಳ್ಳುವ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳು. (ಹೊಂಬೆಳಕು ಮುನ್ನುಡಿ, VII). ಕಣವಿಯವರು ಸಂಕಲನ ದಿಂದ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗುತ್ತ, ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಕವಿ. ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ, ಭಾವ ಜೀವಿ ಮುಂತಾದ ಅವರ ಮೊದಲ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಕ ಅಂಶವೇ ಹೆಚ್ಚು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಕಣವಿ 'ವರ್ಣನಪರ ಕವಿ' ಎನ್ನಿಸಿರಬಹುದಾದರೂ ಬರ ಬರುತ್ತ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಚಿಂತನಾಂಶದ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದು, 'ಆಕಾಶ ಬುಟ್ಟಿ', 'ದೀಪಧಾರಿ'ಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಗುರುತಿಸುವಂತಿದೆ. ಮುಂದೆ 'ಮಣ್ಣಿನ ಮೆರವಣಿಗೆ', 'ನೆಲ–ಮುಗಿಲು' ಮುಂತಾದ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ– ರೂಪಕ ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಕಣವಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಷನ್ನು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಅಂದರೂ, ಚಿಂತನಾಂಶದ ಪರಡಿ ಮೇಲಾಗಿ ಕಣವಿಕಾವ್ಯ ಎಂದೂ ಶುಷ್ಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಕವನ ಕಟ್ಟುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕುಸುರಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅವರು ಅತಿ ನಾಜೂಕಿನಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಾರಾದ್ದರಿಂದ ಭಾವುಕತೆ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಕವನಗಳ ಆಕರ್ಷಣೆ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಜೊತೆಗೆ ಜೀವನೋತ್ಸಾಹ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಶಬ್ದ–ನಾದ–ಲಯ ಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ರೀತಿಯ ಪ್ರಭುತ್ವ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಈ ಕವಿಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆ, ದುರೂಹತೆಗಳು ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣ, ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯು ಕಡೆಗೆ ಅದರ ತುಡಿತ. ಜೊತೆಗೆ ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಅತಿರೇಕ ಬಯಸದೆ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಹಿತ–ಮಿತವನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇವರ ಸ್ವಭಾವವಿದ್ದಂತೆ ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವಭಾವವೂ ಆಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯಭಾಷೆಯು ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ 'ಗಾಂಧಿ'ಯನ್ನು ಕುರಿತ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ನೋಡ ಬಹುದು. ಮೊದಲ ಸಂಕಲನ ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿಯ 'ನಮ್ಮ ಬಾಪು', ಆಕಾಶಬುಟ್ಟಿಯ 'ಗಾಂಧಿಯುಗ', ಎರಡು ದಡದ 'ಗಾಂಧಿ', ಜೀವಧ್ವನಿಯ 'ಆದರೂ ಅವನ ನೆನಪು' ಈ ಕವನಗಳು ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕವಿಯ ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆಯಲ್ಲಾದ ಮಾರ್ಪಾಟು ಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ, ಕಾವ್ಯಭಾಷೆಯಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಿವೆ. 'ನಮ್ಮ ಬಾಪು' ಸರಳ, ಗಾಂಧೀ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತ ಕವನ. 'ಗಾಂಧೀಯುಗ', 'ಗಾಂಧಿ'ಗಳಲ್ಲಿ ಆದರ್ಶದ ಕನಸುಗಾರಿಕೆ ಮಾಯವಾಗದಿದ್ದರೂ ಮೊದಲಿನ ಭರವಸೆ ಮಾಯವಾಗಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಭಾಷೆ ತಟಸ್ಥವಾಗದೇ ಪ್ರಯೋಗ ಶೀಲವಾಗತೊಡಗಿದೆ. 'ಆದರೂ ಅವನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ' ಆದರ್ಶಗಳೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣುಪಾಲಾಗಿ, ಹತಾಶೆಯ ಮನೋಭಾವನೆ ಜೊತೆಗೆ, ಭಾಷೆ ಹರಿತಗೊಂಡು ವ್ಯಂಗ್ಯರೂಪ ತಾಳು

ತ್ತದೆ. ಆಡುಮಾತಿನ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದ ಕವಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಲೇ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಹೊಸಹೊಸ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ತುಂಬುತ್ತ ವಿಶಿಷ್ಟ ಭಾಷಾಶೈಲಿಯೊಂದನ್ನು ಕರಗತಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತೊಡಗಿದುದನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಕಣವಿಕಾವ್ಯ ಪ್ರಾಸ ಹಾಗೂ ಲಯವಿನ್ಯಾಸಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಭಾಷೆ ನಿರಾಭರಣ ಸುಂದರಿಯೆನ್ನಿಸಿದರೂ ಭಾವ-ತನ್ಮಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ನವೋದಯ ಸಂದರ್ಭದ ಭಾವಗೀತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಈ ಮಾತನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದಾದರೂ 'ದೀಪಧಾರಿ'ಯ ನಂತರ ಬರೆದ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಆದಿ–ಅಂತ್ಯ ಪ್ರಾಸಗಳಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಅನುಪ್ರಾಸಗಳ ಮೂಲಕ ಕಣವಿ, ಆ ತನ್ಮಯತೆಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಿಷ್ಟಶಬ್ದವೇ ಆಗಿರಲಿ, ಆಡುಮಾತೇ ಆಗಿರಲಿ ಅದರಲ್ಲಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಲಯ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಣವಿ ಪ್ರತಿಭೆ ತಟ್ಟನೆ ಗುರುತಿಸಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಿಡುತ್ತದೆ. ಅದು ಕ್ರಮೇಣ ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕವನದ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿ ಬೆಳೆದುಬಿಡುತ್ತದೆ. 'ಈ ಘಟಪ್ರವಾಹ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ

> ಹರಿಹರಿದು ಸುರಿಸುರಿದು ಮೊರೆಮೊರೆದು ಕರೆಕರೆದು
> ತ್ವರಿತದಿಂದೊಡ್ಡನೊಡ್ಡಿ ಜಲಸಂಗ್ರಹಿಪೆನೆಂಬಿಚ್ಛೆ...
>
> (ಹೊಂಬೆಳಕು, ಪು. ೧೬)

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸ, ಅನುಪ್ರಾಸಗಳ ಲಯವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು, ಪ್ರವಾಹದ ಹರಹಿನೊಂದಿಗೆ ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಥದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೂ ವಿಸ್ತಾರಗೊಳ್ಳುವುದು ಗಮನಾರ್ಹ.

'ಕ್ರೋಧನಕ್ಕೆ ಬೀಳ್ಕೊಡುಗೆ'ಯಲ್ಲಿ,

> ಹೂ ಹೂವಿನೊಳಗೆ ಕೆರಳಿ ನರಳಿ ಅರಳಿದ ನೋವು
> ಬಿಸಿಲು ಬಲಿಯುವ ಮೊದಲೆ ಬಲಿಗೊಂಡ ಕಾವು.
>
> (ಹೊಂಬೆಳಕು, ಪು. ೬೨೪)

ಎಂಬಲ್ಲಿಯ ಅಂತ್ಯಪ್ರಾಸ ಹಾಗೂ ಅನುಪ್ರಾಸಗಳನ್ನೂ

> ತಾಳ್ಮೆಯ ಮೇಲೆ ಕರ ಹೇರಿ ಕರಕರೆ ಪಡುವ ರೇಡಿಯೊ ಹಾಡು.
>
> (ಹೊಂಬೆಳಕು, ಪು. ೨೭೭)

ಎಂಬ ಸಾಲಿನ ಅನುಪ್ರಾಸದ ಭಾವಾಭಿನಯವನ್ನೂ ಓದುಗರು ಅನುಭವಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಣವಿಯವರ ಇನ್ನೊಂದು ಕವನ 'ಗೊಮ್ಮಟೇಶ'ವನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬಹುದು.

ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ಶಬ್ದಕೋಶದಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಟಪದಗಳೊಂದಿಗೆ ದೇಶೀ ಶಬ್ದಗಳ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್, ಹಿಂದಿ, ಉರ್ದು, ಸಂಸ್ಕೃತ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಷಾ ಶಬ್ದಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕಣವಿ ಎಷ್ಟು ಸಲೀಸಾಗಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆಂದರೆ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವ ನಮ್ಮ ಅರಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಶಬ್ದವನ್ನೇ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿ, ಮೂಲವನ್ನೇ ಮರೆಯಿಸಿ ಅದನ್ನು ಆ ಕಾವ್ಯದ ಆಂತರಿಕ ಅಂಶವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡುಬಿಡುವುದು ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಕಮ್ಮಟದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ರೂಪ ಹಾಗೂ ಅರ್ಥಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅದು ಕಣವಿಯವರ ನಾನಾ ರೀತಿಯ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಹೆಚ್ಚುಗಾರಿಕೆ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ತೋಬರಿ, ಪಡಿಪಾಟು, ಮರಮಳೆ, ಹೆಣಭಾರ, ಹುಕಿ, ಅಸಡ್ಡಾಳ, ಟೊಕಳೆ, ತರಗ–ಬರಗ, ಹೊತ್ತುಂಟ್ಲೆ, ದಿಂಡರಕಿ, ಕುಕ್ಕಡಿ, ಬಡಿವಾರ, ಇಬತ್ತಿ, ಚಿಟುಕು, ಹಕ್ಕಲಹೊಲ, ಮುಂತಾಗಿ ನೂರಾರು ದೇಶೀಶಬ್ದಗಳು, ಧಡಲ್‌ಬಾಜಿ, ಉಸಾಬರಿ, ಕುವ್ವತ್ತು, ಬಿಜಲಿ, ಬಡೇಮಿಯಾ ಮುಂತಾದ ಹಿಂದಿ- ಉರ್ದು ಶಬ್ದಗಳು, ಸರ್ಚಲೈಟ್, ಪಿನ್‌ಕುಶನ್, ಬಾಬ್‌ಕಟ್, ಬುಲ್‌ಡೋಜರ್, ಸ್ಕಾರ್ಫ್ ಮುಂತಾದ ಆಂಗ್ಲ ಶಬ್ದಗಳೂ ಇವರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿದ್ದು, ವೈವಿಧ್ಯಮಯವಾದ ಕಣವಿ ಭಾಷಾ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುತ್ತವೆ. 'ಫೋನಿನುಲಿ'ಯಂತಹ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೂ ಕಣವಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 'ಯುಗಾದಿ'- ಹಬ್ಬದಂತೆ ಯುಗದ ಆದಿಯೂ ಆಗಿ ಹೊಸಗುರಿಗಳ ಶೋಧನೆಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾಗುತ್ತದೆ. 'ಅಪರಾವತಾರ' ಎಂಬ ಕವನದ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳು ಹೀಗಿವೆ :

ಗುಮ್ಮನಗುಸುಗ;
ಭಾವಕೋಶದ ಮೇಲುಮುಸುಗನೆಳೆದರೆ ಸಾಕು
ಮೂಗುಮುಚ್ಚದೆ ಬೇರೆ ಗತಿಯೆ ಇಲ್ಲ.
ಒಳಮುಚುಗ, ನಾಲಿಗೆಯು ಹೊರಗೆ ಹಾದರೆ ಚುಚುಗ–
ತಿಂದುಚುಗ !
ಬೆಳಕಿಂಡಿಯಲ್ಲಿಳಿದು ಬಂದು ಬೆಣ್ಣೆಯ ತಿಂದು
ಗುರ್ರೆನುವ ಬಾವುಗ ! (ಹೊಂಬೆಳಕು, ಪು. ೨೭೫)

ಇಲ್ಲಿ ಬರುವ ದೇಶೀ ಶಬ್ದಗಳ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನೂ, ಅವು ಬೇರೊಂದು ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಳಕೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ಆಡುನುಡಿ ಉಸುರಿನಷ್ಟೇ ಸಹಜವಾಗಿದೆ.

ದೇಶೀ ಶಬ್ದಗಳಂತೆ ಕಣವಿಯವರು ಅನುಕರಣವಾಚಕಗಳನ್ನೂ ಹೇರಳವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆಯೇ ಜೀವಾಳವಾಗಿರುವುದ

ರಿಂದ ಭಾವಾಭಿನಯ, ಶಬ್ದಾಭಿನಯದೊಂದಿಗೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವಾಗ ಅನುಕರಣ ವಾಚಕ ಶಬ್ದಗಳು ಜೀವನಾಡಿಯಂತೆ ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಇವು ಅನುಕರಣೆಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಆ ಕವನದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಉದ್ದೇಶಿತಾರ್ಥವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಫುಟಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ. 'ಬಯಲು ಟರಪರ ಹರಿದು', 'ಬಿಸಿಲು ಚಳಚಳ ಕಾದು', 'ಗಿಮಿಗಿಮಿ ಗಾಣ ವಾಡಿಸಿತು ಗಾಳಿ', 'ದಲದಲ ಕಮಲವರಳಿ', 'ಸಳಸಳ ಮಿಂಚು ಹರಿದಾಡಿ', ಮುಂತಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ. ಅನುಕರಣ ವಾಚಕಗಳು ಕ್ರಿಯೆ ಯನ್ನು ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಗಿಲ್‌ಗಿಲ್, ಚೆಲ್ ಚೆಲ್, ಕುರುಕುರು, ಕಟಕಟ, ಪಟಪಟ, ಪಿಟಿಪಿಟಿ, ವಟವಟ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದ ಗಳನ್ನು ಕಣವಿ ತಮ್ಮ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕಾವ್ಯಸೌಂದರ್ಯ ವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯಭಾಷೆಯ ಮತ್ತೊಂದು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ವಾಕ್ಯವೇಷ್ಟನಗಳು, ಅವುಗಳ ಮೂಲ ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ, ಕಣವಿಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವು ಪರೋಕ್ತಿಗಳೆನ್ನಿಸದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಕಣವಿಯವರ ಓದು ವಿಶಾಲವಾಗಿರುವುದ ರಿಂದ, ಒಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಕವನಕಟ್ಟುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ದಂತೆ ಯಾವುದೋ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯಾವುದೋ ಸಾಲು ತಟ್ಟನೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನವರು ಅತ್ಯಂತ ಸಹಜ ಎನ್ನುವಂತೆ ಆದರೆ ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕವನದ ನೇಯ್ಗೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಈ 'ಕವನಗತ' ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಕುತೂಹಲ ಕಾರಿಯಾದ ಅಂಶ. ಇದು ಕವಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ಕಲಾನಿಪುಣತೆಯ ದ್ಯೋತಕವೂ ಹೌದು. 'ರಂಜನಾ' ಎಂಬ ಕವಿತೆಯ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವನ್ನು ಈಗ ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ನೋಡೋಣ :

> ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ನೂತನ
> ನೀನೆಮ್ಮ ಚೇತನ
> ತೃಣಮಪಿ ನ ಚಲತಿ ನಿನ್ನ ವಿನಾ, ನಿನ್ನ ವಿನಾ, ನಿನ್ನ ವಿನಾ.

'ತೇನವಿನಾ ತೃಣಮಪಿ ನ ಚಲತಿ' ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ಮಾತನ್ನು ಸಣ್ಣವಳಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ವ ಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕವಿಯ ಬಾಳಿಗೆ ಚೇತನವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ ರಂಜನಾ, ಅವಳೇ ಅವರ ಸರ್ವಸ್ವ. ಸಂಸ್ಕೃತದ 'ತೇನವಿನಾ'– ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಪಲ್ಲಟಗೊಂಡು, ಭಾಷಾಪಲ್ಲಟಗೊಂಡು ಮೂರುಬಾರಿ ಮರುಕಳಿಸಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಅರ್ಥವೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪಲ್ಲಟಗೊಂಡಿದೆ. ಆ ಸಂಸ್ಕೃತೋಕ್ತಿ ಅಲ್ಲಿ ಸೇರಿರದಿದ್ದರೆ, ಕವನಕ್ಕೆ ಈಗ ದಕ್ಕಿರುವ ಪ್ರೌಢತೆ ಮತ್ತು ಅರ್ಥಪುಷ್ಟಿಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲವೆಂದೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಕೊನೆಯ ಸಾಲನ್ನು ಓದಿ, ಮತ್ತೆ ಇಡೀ ಕವನವನ್ನು ಓದಿದರೆ ಅದು ನೀಡುವ

ಸ್ಪಷ್ಟತೆ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ. ಇದರಂತೆ, 'ದಾಸರ ದರ್ಶನ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ, ದಾಸರ ಪದಗಳನ್ನು ಅವರು ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, 'ಮಾನವ ಜನ್ಮ ದೊಡ್ಡದು ಇದ ಹಾನಿ ಮಾಡಬೇಡಿ ಹುಚ್ಚಪ್ಪಗಳಿರಾ' ಎಂದ ಕೂಡಲೇ 'ಇಲ್ಲ; ನಾವು ಜಾಣರು, ಸ್ವಂತಲಾಭವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಕೈ ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ! ವಾಕ್ಯವೇಷ್ಟನಗಳಲ್ಲಿರಬಹುದಾದ ಶ್ಲೇಷೆಯನ್ನು ಕವಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಕವನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು, ಕವನದ ಪರಿಣಾಮ ರಮಣೀಯತೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, 'ಸೊಳ್ಳೆ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ 'ನೀನಾರಿಗಾದೆಯೋ ಎಲೆ ಮಾನವ' ಎಂಬ ಉಕ್ತಿ ಇದೆ. 'ನೀನಾರಿಗಾದೆಯೋ' ಎಂಬ ಶಬ್ದ ಒಡೆದುಕೊಂಡಾಗ ನೀ ನಾರಿಗಾದೆಯೋ ಎಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಹುಟ್ಟಬಹುದಾದ ಶ್ಲೇಷಾರ್ಥವನ್ನು ಕವಿ ಕಾವ್ಯದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ತಾವು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ವಾಕ್ಯವೇಷ್ಟನಗಳನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಕಣವಿ ಬಳಸುತ್ತಾರೆನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ. ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ತಿರಿಚಿ ಅಥವಾ ಮಧ್ಯೆ ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ– ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕವನದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅವು ಮಣಿಯುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. 'ಕಾಲಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳ ಕೋರಿಕೆ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಶ್ವಮೇಧದ ಸಾಲುಗಳು ಬಳಕೆಯಾದ ರೀತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ನೋಡಬಹುದು.

'ಕಾಲಪುರುಷಂಗೆ ಗುಣಮಣಮಿಲ್ಲಂ ಗಡ'
ಎಂದು ನಮ್ಮಜ್ಜ ಮೊದಲೇ ಹೆದರಿಸಿದ್ದಾನೆ.
ಅದ ಕೇಳಿ ನಮ್ಮೊಡಲೊಳೂ 'ಗುಡುಗುಟ್ಟುಗುಂ ಗಡ'
(ಹೊಂಬೆಳಕು, ಪು. ೩೨೩)

ಮಕ್ಕಳ ಆಟ-ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಉಕ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಕಾವ್ಯದೊಳಕ್ಕೆ ತಂದು ಅವಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತುಂಬುವ ಕೆಲಸವನ್ನೂ ಕಣವಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ : ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ಕಾಲ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ,

ಎದುರಿಗಿದ್ದದ್ದೆಲ್ಲ ಅದಲು–ಬದಲು ಕಂಚೀಬದಲು
ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಕಣ್ಮುಚ್ಚಿ : ಇವರ ಬಿಟ್ಟಿವರಾರು ?
(ಹೊಂಬೆಳಕು, ಪು. ೩೨೮)

'ಹುಡುಕುವ ಆಟ'ದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪ್ರಾಸವೊಂದು ಇಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಸಂದಿಗ್ಧ ಹಾಗೂ ಸಂಕೀರ್ಣ ಮನೋಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸಲು ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಕೆಲವು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಕವನಗಳ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಕಣವಿ ತಮ್ಮ ಕವನದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು

ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದಾಗ, ಓದುಗರ ಮೇಲಾಗುವ ಪರಿಣಾಮ ಹೆಚ್ಚಿನದು. ಕಾರಣ ಆ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕವನ, ಓದುಗರ ಮೇಲೆ ಈಗಾಗಲೇ ಒಂದು ಅರ್ಥವಲಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿಯ ಪ್ರಯೋಗ, ಪೂರಕ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೊ ಅಥವಾ ವೈದೃಶ್ಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನೊ (ಕವಿಯ ಉದ್ದೇಶದಂತೆ) ಬೀರುವಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, 'ಕಾಲಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಕವಿಗಳ ಕೋರಿಕೆ' ಕವನದಲ್ಲಿ,

ಇಗೋ
ನಮ್ಮ ಮನದಂಗಳದಿ ಬೆಳೆದಷ್ಟು ಕವಿತೆಗಳ
ನಿನ್ನ ಮಡಿಲೊಳಗಿಡಲು ತಂದಿರುವೆವು,

(ಹೊಂಬೆಳಕು, ಪು. ೩೨೮)

ಎಂಬ ಸಾಲುಗಳು ವಿ. ಸೀ. ಯವರ 'ಎಮ್ಮ ಮನೆಯಂಗಳದಿ...' ಎಂಬ ಮಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವಾಗಿನ ಹಾಡನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ರಚನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅದೇ ರೀತಿ 'ಯುದ್ಧರತಿಯು ಸಂಜೇರಿ ಉರಿದಿತ್ತು ಪಶ್ಚಿಮರಂಗ' (ಎರಡು ರಂಗದ ಯುದ್ಧ) ಎಂಬ ಸಾಲು, ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ 'ರಾಗರತಿ' ಕವನದ ಸಾಲಿನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಜನಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಕಣವಿಯವರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಪರೋಕ್ತಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಆಶಯಗಳನ್ನು ಕೆಲಕಾಲ ಮರೆತು ಆ (ಪ್ರಸ್ತುತ) ಕವನದ ಉದ್ದೇಶದ ಈಡೇರಿಕೆಗಾಗಿ, ಕವನದ ಒಂದು ಅಂಗವಾಗಿ ದುಡಿಯುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ವಾಕ್ಯವೇಷ್ಟನಗಳ ಮೂಲವನ್ನು ಅರಸುತ್ತ ಹೋದಂತೆ, ಅವು ಸಂಸ್ಕೃತ, ಕನ್ನಡ. ಹಿಂದಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಸೇರಿರುವುದು ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿಯೂ ಶಾಸನ, ಹಳಗನ್ನಡ, ವಚನಸಾಹಿತ್ಯ, ದಾಸಸಾಹಿತ್ಯ, ಹೊಸಗನ್ನಡ– ಇತ್ಯಾದಿ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಂದ ಎತ್ತಿಕೊಂಡದ್ದಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಅಂಶಗಳು ಮೈದೋರಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭಾಷೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಒಲವು ದೇಸಿಯ ಕಡೆಗೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕಣವಿಯವರು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಆಡುಮಾತನ್ನು, ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಅವರು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ಬಳಸಬಲ್ಲರು. ಅವನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದಂತೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೆಡೆ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಹದಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಗಾದೆ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಸಂದರ್ಭದಿಂದ ಅರ್ಥಕಟ್ಟುತ್ತಾರಾದರೂ, ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಕೆಲವೆಡೆ ವಿಶೇಷಾರ್ಥಗಳೂ ಲಭಿಸಿವೆ. 'ಸತ್ತ ಎಮ್ಮೆಗೆ ಹತ್ತು ಸೇರು ಹಾಲು' (೩೧೬), 'ಕದ ತಿನ್ನುವವಗೆ ಹಪ್ಪಳ ಈಡೇ ?' (೩೨೮), 'ಹೊತ್ತು ಬಂದಾಗ ಕತ್ತೆಯ ಕಾಲು ಹಿಡಿ' (೩೨೬) ಮುಂತಾದವುಗಳೊಂದಿಗೆ

'ಮತ್ಸ್ಯಗಂಧಿ–ಯೋಜನ ಸುಗಂಧಿಯಾದಳೆಂಬ ವಾಡಿಕೆ' 'ಶೀಲವಂತರ ಓಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆ ಕೋಳಿ', 'ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನೆಂದು ದಿನವು ಒಂಬತ್ತು ಕೋಳಿಯು ತಿಂದು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡನು ಭೂಪ' ಇಂಥವುಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಗಾದೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪಡೆನುಡಿಗಳನ್ನು ಕಣವಿ ವಿಶೇಷ ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಅವು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ವಜ್ರಾಯುಧವಿದ್ದ ಹಾಗೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಬೇಕಾದರೆ ಹಾಗೆ ತಿರುಚಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. 'ಹುಡತುತು ಆಡು', 'ಹೋರಿ ಹೂಡು', 'ಬೆಂಡು ಸುಲಿ', 'ಮೈಹುಳೀ ಬಡಿ', 'ಗುಡಚಾಪಿ ಸುತ್ತು', 'ಹಡದಿ ಹಾಸು', 'ನೆಲ ಒದ್ದು ನೀರು ಬರಿಸು', 'ನುಚ್ಚುತವಡಿನ ಚೀಲ', 'ನುಂಗಿ ನೀರು ಹಿಡಿ', 'ಗುಂಡಾಡಿಸು', 'ಹುಸಿಗುಂಡು ಹಾರಿಸು', 'ಮುಸುಕಿನೊಳಗಿನ ದೊಣ್ಣೆ' ಹೀಗೆ ಇವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬಹುದು. ಇಂಥ ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಾರ್ಥವನ್ನು ಒದಗಿಸಿರುವ ಉತ್ತಮ ನಿದರ್ಶನ 'ಕೃತಾರ್ಥ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. (ಮಸಾಲೆ ಅರೆಯುತ್ತಾರೆ, ತಲೆಯ ಮೇಲೆ, ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡು, ದೀನಬಂಧು, ಅಮೂಲ್ಯ ಬದುಕು, ಕೃತಾರ್ಥ ಇತ್ಯಾದಿ).

ಪರೋಕ್ತಿ, ಗಾದೆ ಮಾತು, ಪಡೆನುಡಿಗಳ ಬಳಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಕಣವಿ ತಮ್ಮ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕವನಗಳ ಭಾಷಿಕ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಹೇಳಿಕೆಗಳಿಗೂ ಒಂದು ಮಹತ್ವದ ಸ್ಥಾನವಿದೆ.

> ಆತ್ಮಬಲದೆದುರು ಮೇಣುಳಿದ ಬಲವೇ ? (ಹೊಂಬೆಳಕು, ಪು. ೯೬)
>
> ಗೆಳೆತನವೆ ಚಿರಬಾಳ ಸಂಜೀವನಿ
> ವಿಶ್ವದಂತಃಕರಣ ಮಂದಾಕಿನಿ (ಅದೇ, ಪು. ೧೧೨)
>
> ಮೌನವೊಗ್ಗಿಯನೊಡೆದು ಮಾತರಳಿ ಬರಲಿ
> ಮೂರುಗಳಿಗೆಯ ಬಾಳು ಮುಗಮುಗಿಸುತಿರಲಿ (ಅದೇ, ಪು. ೧೧೩)
>
> ಮನಮನದ ಮಂದಾರವರಳಿ ಹಾಡಿನುಯ್ಯಾಲೆ ತೂಗಬೇಕು
> (ಅದೇ, ಪು. ೩೯೭)
>
> ತೆರಿಗೆ ಹೇರದ ರಾಜ್ಯ ಹುಡುಕಿದರೆ ಸಿಗಬಹುದು
> ಹೆರಿಗೆ ನೋವಿರದ ತಾಯನೆಲ್ಲಿಂದ ತರಬಹುದು ?
> (ಅದೇ, ಪು. ೬೧೭)

ಮುಂತಾದ ಹೇಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆ, ಕವನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವ ಮತ್ತು ಅವರ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಅಂಶ

ಗೋಚರವಾಗುತ್ತದೆ. ಕಣವಿ 'ದೇಸಿ'ಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಸೂರೆಗೊಳಿಸು ತ್ತಾರಾದರೂ, ಈ ಮೇಲಿನ ತರಹದ ಹೇಳಿಕೆಗಳನ್ನು (statement) ರಚಿಸುವಾಗ ಅವರ ಭಾಷೆ ಶಿಷ್ಟಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವರ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಮನೋ ಭೂಮಿಕೆಯನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸಲು ಸಹಾಯಕವಾಗಬಹುದು.

ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಡುವಲ್ಲಿ, ಅದರಲ್ಲೂ ಸುನೀತಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರದು ಎತ್ತಿದ ಕೈ. ಕೆಲವು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವಾಗ ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ನುಡಿಮುತ್ತು, ಅವರದೇ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, 'ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿಗೆ' ಕವನದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಡುವಾಗ ಅವಳ ಅನೇಕ ವಚನಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ,

'ತೆರಣಿಯ ಹುಳುವಿನ ಸರಣಿಯ ಬಿಡಿಸವ್ವ
ಶತಮಾನಗಳ ಮಬ್ಬುಹರಿಯೆ' (ಹೊಂಬೆಳಕು, ಪು. ೪೪೦)

ಎಂದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. 'ಮುದ್ದಣ–ಮನೋರಮೆ' ಕವನದ ಭಾಷೆ ಕೂಡ ಮುದ್ದಣನದೇ. ಈ ಬಗೆಯ ತಲ್ಲೀನತೆ, ಈ ಕವಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ವಿಶೇಷತೆಯೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. 'ಅಂತಪ್ಪೊಡಿಂತಿರುವೆ......' 'ನಸುನಗೆಯ ನಸೆಗಾರ್ತಿ', 'ಕಬ್ಬಿಗನ ಕಲ್ಪತರು'... ಇತ್ಯಾದಿ ಪದಪುಂಜಗಳನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸ ಬಹುದು. ಮಧುರಚೆನ್ನರನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುವಾಗ, ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಕಾವ್ಯಸಂಪತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರೂ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ,

ತನುವು ನಿಸದಿಗೆಗಲ್ಲು, ಮನವು ಮಾಸತಿ ಕಲ್ಲು
ನಿಮ್ಮ ಸಾಧನೆಯೊಂದು ವೀರಗಲ್ಲು ! (ಹೊಂಬೆಳಕು, ೨೨೭)

ಎನ್ನುವ ಮೂಲಕ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಸಮಗ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಡೆದು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವುದರೊಂದಿಗೆ, ಅವರ 'ನೋಂಪಿ' ಕವಿತೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಕಿರಿದರಲ್ಲಿ ಹಿರಿದಾದುದನ್ನು ಒಡಮೂಡಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕಣವಿ ಭಾಷೆಗಿದೆ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹತ್ತಾರು ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾದ್ದನ್ನು ಕೇವಲ ಒಂದೇ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಬಹು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದಿಡಬಲ್ಲರು. ಉದಾ ಹರಣೆಗೆ ಬೇಂದ್ರೆ ಕುರಿತಂತೆ, 'ನಡೆದದ್ದೆ ಸಾಧನಕೇರಿ ನುಡಿದದ್ದೆ ಕವಿತೆ' ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯಾಗಲಿ, ಸರ್ವಜ್ಞ ಕವಿಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಹೇಳಿರುವ 'ಇವನ ಕನ್ನಡಿಯಿರದೆ ನಮ್ಮ ಮುಖವೆಲ್ಲ ಮಸಿ' ಎಂಬ ಮಾತಾಗಲೀ ಚಿರಕಾಲ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವಂತಹವುಗಳಾಗಿವೆ.

ನವೋದಯದ ಭಾವ ಪ್ರಧಾನತೆಗೆ ವ್ಯಂಗ್ಯಧೋರಣೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಭಾವಕ್ಕೆ ಹೊಸರುಚಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಡುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕವನಗಳನ್ನು

ಸಾಮಾಜಿಕಗೊಳಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಸಾಕಷ್ಟು ದುಡಿದಿದ್ದಾರೆ. ವರ್ಣನೆ ಮಾಡಮಾಡುತ್ತಲೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ವಾಸ್ತವದ ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿಸುವುದು ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಲಾಲಬಹಾದ್ದೂರ ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ :

'ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಸ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸದ
ಮನೆಯಿರದ ಪ್ರಧಾನಿ, ಇವನೆಂಥ ಭಾರತೀಯ ? !

(ಹೊಂಬೆಳಕು, ಪು. ೪೦೬)

'ಇಳಿದ ಬೆಲೆ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ,

ಬೆಲೆ ಭಯಂಕರ
ಇಳಿಯುತ್ತಿವೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ
ಐದೈದು ಪೈಸೆ,
ಇನ್ನೂ ಇನ್ನೂ ಇಳಿಯುತ್ತವಂತೆ
ಹತ್ತು ಹತ್ತು ಪೈಸೆ–
ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ
ಭರವಸೆ. (ಅದೇ ಪು. ೫೧೩)

'ಅಲ್ಲ ಮಾತ್ಹೇಳತೀನಿ' ಎಂಬ ಕವನವಂತೂ ಸಂಪೂರ್ಣ ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಧಾಟಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಅದರ ಕೆಲವು ಚರಣ ಹೀಗಿವೆ :

ಧಾರಣಿ ಏರಸೂದು, ಮಾನ–ಮರ್ಯಾದಿ ಇಳಸೂದು
ನಾಲಗಿ ಹೊಳ್ಳೂದು–
ಎಲ್ಲಾ ಕಡೇನೂ ನಡದsನಡದೈತಿ. (ಅದೇ ಪು. ೫೦೮)

ಕಣವಿಯವರು ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆಯೊಂದಿಗೆ ಆಡುಮಾತಿನ ಕಸಿಗೈದು ವ್ಯಂಗ್ಯದ ಮೊನಚನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹರಿತಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ಅರಿಯುವುದಕ್ಕೆ 'ವಿನೂತನ ಕವಿಯ ಕೈಫಿಯತ್ತು', 'ಲಾಗ', 'ಹೆಬ್ಬಾವು', 'ಗೋಸುಂಬೆಗಳು' ಮುಂತಾದ ಕವನಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಮತ್ತು ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕವಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಳಕಳಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶ.

ಶ್ರೇಷ್ಠ ದರ್ಜೆಯ ಕಲ್ಪಕತೆಗೆ ಸೇರುವ ಅನೇಕ ಶಬ್ದಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕಣವಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಬಳಸುವ ಬಹಳಷ್ಟು ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ದೇಸಿ ಮೂಲದವು. ಅಂತೆಯೇ ವರ್ಣನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಆಕರ್ಷಕವೆನ್ನಿಸುತ್ತವೆ. 'ಮಗುವಿಗೆ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ,

ಗಾಳಿಗಡಲಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುಕಡೆಯುತಿರುವ ಕೈಗಳು !
ಮಲಗಿದಲ್ಲೆ ಬೈಸಿಕಲ್ಲು ತುಳಿವ ಪುಟ್ಟ ಕಾಲ್ಗಳು !
(ಹೊಂಬೆಳಕು, ಪು. ೨೦೯)

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಪ್ರತಿಮೆ ಗೋಚರವಾಗಿದೆ.

'ಜೋಳದ ಪಾಳಿ'ಯಲ್ಲಿ,

ಹಿಟ್ಟಾಗಿ, ಬಳೆಯು ತಾಳಕ್ಕೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ
ಬಡವರಂಗೈ ತುಂಬ ರೊಟ್ಟಿಯಾಗಿ
ಖಾರ, ಉಳ್ಳಾಗಡ್ಡಿ, ಮೊಸರು, ಬದನೆಕಾಯಿ
ಪರಸ್ಪರ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗಿ,
ತುತ್ತು ತುತ್ತಿಗೆ ಶಿವಶಿವಾ ಎಂದು
ತುಂಬುತ್ತೇನೆ ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆ. (ಅದೇ, ಪು. ೫೧೧)

ತೀರ ಸಹಜವಾಗಿಯಾದರೂ ವರ್ಣನೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ. ವರ್ಣನೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಾರ್ದವತೆಯನ್ನು ತುಂಬುತ್ತಾರೆ. ಕಣವಿ ಸಾಂದರ್ಭಿಕವಾಗಿ ಕೆಲವು ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಕವನಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವರಾದರೂ ಅಂಥ ಕವನಗಳೂ ಕೂಡ ಅಪಕ್ಕಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಹಾಗೂ ವರ್ಣನಾಕೌಶಲದಿಂದಾಗಿ ಆಕರ್ಷಕವೆನ್ನಿಸುತ್ತವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ 'ದೀಪಾವಳಿ' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ,

ಹಲವಾರುಸಲ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅಳಿಯನಂತೆ
ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಾಗೊಮ್ಮೆ 'ಚಹ ಕುಡಿಸಪಾ' ಎನುವ ಗೆಳೆಯನಂತೆ
ದಿನ ದಿನವು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ವಾಚಕರ ಪತ್ರಗಳ ದೂರಿನಂತೆ
ಹೊಸ್ತಿಲ ತೊಳೆವ ಮೊದಲೆ ಬಾಗಿಲಲಿ ಸಪ್ಪಳಾಗುವ ಹಾಲಿನ
ಬಾಟ್ಲಿಯಂತೆ
ಬಹುದಿನದ ಮೇಲೆ ಬಂದ ಕವನ ಸಂಕಲನದ ತಿದ್ದಿದೆರಡನೆಯ
ಆವೃತ್ತಿಯಂತೆ
ಬರುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂತು ದೀಪಾವಳಿ (ಹೊಂಬೆಳಕು, ಪು. ೪೬೬)

ಇದರಂತೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಕಲ್ಪಕತೆಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ 'ಧಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಮಳೆಗಾಲ' ಕವನವನ್ನೂ ನೋಡಬಹುದು.

ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಕಾವ್ಯಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ, ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ತಿರುಚಿ ಅರ್ಥ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಕಾವ್ಯಕಟ್ಟುವಲ್ಲಿ, ರಾಮಾನುಜನ್ ಸಿದ್ಧಹಸ್ತರೆನ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕಣವಿಯವರೂ ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಇಂಥ ಯಶಸ್ವೀ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

'ಶರಣು ಅಮ್ಮ' ಕವನ ಶರಣಮ್ಮನವರನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು,

ನಿಮ್ಮ ಹೆಸರೇ ಶರಣು–
ಅಮ್ಮ, ಗೌರಿ.
ಮರೆಯುವೆವೆ ಆ ನಿಮ್ಮ
ಕಣ್ಣು, ತಾಯಿ ! (ಹೊಂಬೆಳಕು, ಪು. ೫೫೪)

ಶರಣು ಅಮ್ಮ–ಶರಣಮ್ಮ; ಆನು ನಿಮ್ಮ–ಆ ನಿಮ್ಮ ಹೀಗೆ ಶ್ಲೇಷೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

'ವಂದನ' ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ,

ಕತ್ತಲೆ–ಮುಡಿ ನಕ್ಷತ್ರ ಹೊಳೆವ ಬಾ–
ನೆತ್ತರ ಕರುಣೆಯು ಶಾಂತಿ ನಮೋ
ಎಲ್ಲ ಅಲ್ಲ–ಕಲ್ಲೋಲದಲ್ಲು ಕೈ
ಗೂಡಿ ಬಂದ ಸಂಬಂಧ ನಮೋ (ಅದೇ, ಪು. ೫೪೬)

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಶ್ಲೇಷೆ ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿದೆ.

ಕಟ್ಟೀರಾ ? ಹಿಡಿದು–ಬಿಟ್ಟೀರಾ ! ಎಂಬಲ್ಲಿಯ ಆಟವಂತೂ ಮನೋಹರ.

'ದಾರಿ' ಕವನದಲ್ಲಿ,

ಖರೆ : ಹೇಗೆ ? ಎಲ್ಲಿ ಗೆರೆ ಎಳೆಯುತ್ತೀರಿ, ಕೇಳಿ–
ಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತದೆ ಯಾವುದೋ ಕರೆ, ಕರಕರೆ.

'ಆದರೂ ಅವನ ನೆನಪು' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ,

ಹುಚ್ಚ ಮಹಾತ್ಮ ಎಂದು ಶಿಫಾರಸು ಕೊಟ್ಟು
ಕೇವಲ ಮನುಷ್ಯರಾದ ನಾವು
ಸೆರೆ–
ಮನೆಗೆ ಮರಳುತ್ತೇವೆ.
ಈಗಲೂ
ಅದರ ಬಾಗಿಲುಗಳು ತೆರೆದೇ ಇವೆ. (ಅದೇ, ಪು. ೫೧೯)

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶ್ಲೇಷೆ ವ್ಯಂಗ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಗೊಳಿಸಲು ನೆರವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ 'ಗಡಿಬಿಡಿ ಗೊಂದಲಾಸುರ' ಕವನದ ಕೆಲಭಾಗವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ವಾರೆ, ವಾ ಗಡಿ–
ಮೀರಿ ವರ್ತಿಸುವ ವಾ–ನರಸೇನೆ.
ಹೆಂಡ ಕುಡಿಸಿ, ಕುಂಡಿಗೆ ಚೇಳು ಕಡಿಸಿ

ದೂಡಿದ ಮುಖಂಡ ಬಾಳ ಠಕ್ಕ, –ಅರೆ
ಹೊಕ್ಕು ನೆರೆಮನೆ–ತೋಟ-ಹೋಟಲು
ಕೊಳ್ಳಿ, ಲೂಟಿ, ಲಂಕಾದಹನ. (ಅದೇ, ಪು. ೪೯೮)

ದಾರಿ ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ವೀರ್ಯ, ಕಾಮಿ, ಒಂಬತ್ತು ಕಡೆಗೂ ದಾರಿ, ವಂಕಿ, ಕೆಂಪುದೀಪ, ನಡು–ಬೀದಿ, ತುಟಿ–ಗಲ್ಲ ಇತ್ಯಾದಿ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ದ್ವಂದ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಬೆಳೆಸುತ್ತ ಹೋಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕವನವೇ ಶ್ಲೇಷೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವಂತೆ ರಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯುವರ ವಿಶೇಷ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿ ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾನೆ ಎಂಬುದು ಇಂಥಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತವೆ.

ಕಣವಿ ಬಳಸುವ ಶಬ್ದಗಳು ಶಿಷ್ಟಭಾಷೆಯುವಾಗಿರಲಿ, ಆಡುಮಾತಿನವಾಗಿರಲಿ, ಅವುಗಳ ಇತರ ಮಗ್ಗಲುಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ಬಳಸಬಲ್ಲರು. ಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವುಗಳಿಂದಲೇ ಧ್ವನಿ, ಕಾಕು, ಭಿನ್ನಾರ್ಥ, ವಿಶಿಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬಲ್ಲರು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಅವಿಭಾಜಕ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕಣವಿಯುವರದ್ದೇ ಒಂದು ಕಾವ್ಯಭಾಷೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಉದ್ಗಾರವಾಚಕ, ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಹೇಳಿಕೆಯ ರೀತಿಯಲ್ಲೋ ಅಥವಾ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ರೀತಿಯಲ್ಲೋ ಒಂದು ಸಾಲು ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಿರಾಮವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಒಂದು ಅರ್ಥ; ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥಕ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಳಸಿದರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅರ್ಥ. ಇವುಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಉದ್ಗಾರವಾಚಕ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಬೇರೊಂದು ಅರ್ಥಛಾಯೆ– ಅವೆರಡೂ ಇದ್ದಾಗ ಕಲ್ಪಿತಾರ್ಥ (ಊಹಿಸಬಹುದಾದ ಅರ್ಥ)–– ಇದು ಕಣವಿ ಬಳಸುವ ತಂತ್ರ. ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಒಡೆದು ಕೂಡುಗೆರೆಯ ಮೂಲಕ ಮತ್ತೆ ಸೇರಿಸಿ, ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೂಸಿಕೊಂಡಂತೆ, ಈ ಅವಿಭಾಜಕ ಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕವಿ ಹೇಳಬಯಸುವ ಅಥವಾ ಅವರ ಇಂಗಿತದ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ನಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅವತರಣಿಕೆಯ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಇವರು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿ ಕೂಡ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: 'ಕಾಗೆ ಒಂದಗುಳ ಕಂಡರೆ ಕರೆಯದೇ ತನ್ನ ಬಳಗವನು ?!'

'ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಸ್ತಿ ಸಂಪಾದಿಸದ
ಮನೆಯಿರದ ಪ್ರಧಾನಿ : ಇವನೆಂಥ ಭಾರತೀಯ ?!'

ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯಭಾಷೆಯ ಇತರ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಅನುಭವ ವೇದ್ಯವಾದ ಐಂದ್ರಿಯಿಕ ಅಂಶಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾರವತ್ತಾಗಿ ಕಣವಿಯವರ ಪ್ರತಿಮಾವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದರೂ ಅಲೌಕಿಕ ದ್ವಂದ್ವವಾಗಲಿ, ಅಸ್ಪಷ್ಟತೆಯಾಗಲಿ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ಅವುಗಳ ರಚನೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಬಳಸುವ ರೂಪಕ, ಸಂಕೇತ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಮೆಗಳು ಅವರ ಕಾವ್ಯಶಕ್ತಿಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿರುವಂತೆ, ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯ ಅಂಶಗಳೂ ಆಗಿರುವುದು ಮಹತ್ವದ ಅಂಶ. 'ಪ್ರತೀಕಕ್ಕಿಂತ ಮೂರ್ತೀಕರಣ ಈ ಕವಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನೊಮ್ಮೆ ಗೌರೀಶರು ಕಣವಿಯವರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದ್ದರು. ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರಸ ಸಾಧಿಸಿರುವುದು ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯಭಾಷೆಯ ಒಂದು ಹೆಗ್ಗಳಿಕೆ. 'ಮೋಡದ ಬಸ್ಸು' ಎಂದಾಗ– ನಿಸರ್ಗ ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕತೆ ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಸಮಾನತೆಯ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಕವಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಸಂಕೇತವೇ ಈ ಒಂದು ರೂಪಕ. ಅದರಂತೆ 'ಸಮತಾವಾದದ ಬುಲ್‌ಡೋಜರ್'.

ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಮೆ, ರೂಪಕಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಕಣವಿ ಮಾತನಾಡಿದಂತಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ನೀರು ಕುಡಿದಷ್ಟು ಸಲೀಸು 'ನವಿಲು ಮರೆತಂತಿಹುದು ತನ್ನ ಕೇಕೆ', 'ಮಳೆಬಂದ ಮರುಚಣದ ಇಳೆಯು ಹೊಸತನದಂತೆ' ಇತ್ಯಾದಿ ಅಲಂಕಾರಗಳ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕಪ್ರಜ್ಞೆ ಎರಡನ್ನೂ ಒಗ್ಗೂಡಿಸುವ ಸಾರ್ಥಕ ಪ್ರಯತ್ನವಿದೆ.

ಕಣವಿಯವರು ತಮ್ಮ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲೂ ಸಾನೆಟ್ಟುಗಳ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳಿಲ್ಲದ ರಚನೆ ಭಾವವಾಚಿಯಾಗಿ ನಿಂತು, ಶಕ್ತಿಯುತವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆ. 'ಅರುವತ್ತರೈಸಿರಿ' ಕವನ ಪಾವಟೆಯವರನ್ನು ಕುರಿತದ್ದು, 'ಎತ್ತರದ ನಿಲುವು; ಮನದಲಿ ನೂರು ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ವಿಲಕ್ಷಣ ಹೊಳವು', 'ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜೇನು ಹುಟ್ಟಿಗೆ ವಿಶ್ವಚೇತನದ ಹೂದೋಟ !' ಮುಂತಾದ ಸಾಲುಗಳನ್ನೂ ಕಣವಿಯವರ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶೈಲಿಗೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಕೊಡಬಹುದು. ಅದರಂತೆ ಕಣವಿಯವರು ತಮ್ಮ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆ ಹಾಗೂ ನಾಟಕೀಯಗಳನ್ನೂ ಮೆರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ 'ದಾಸರ ದರ್ಶನ', 'ಕುಟುಂಬ ಸೌಖ್ಯದ ಆಖ್ಯಾನ', 'ಲಾಗ', 'ನಾಳಿನ ನವೋದಯ' ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಬಹುದು. ಈ ಸಂವಾದಗಳ ಧಾಟಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಇವುಗಳ ಪರಿಣಾಮವೂ ಅಧಿಕ.

ವಿಕಾಸಶೀಲ ಮನೋಭಾವದ ಕವಿ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರು ತಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡು, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನೂ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಸ್ತುತರೆನಿಸಿ, ಕನ್ನಡದ ಮಹತ್ವದ ಕವಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದಿನ ಯುವಕವಿಗಳ

ಮೇಲೆ ಅವರ ಪ್ರಭಾವ ಅಧಿಕ. ಎಚ್. ಎಸ್. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುವಂತೆ, 'ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಾಗಿರುವ ವಿಕಾಸ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳು, ಕವಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಭಾವಗಳನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಇದೆಯಾದರೂ ಅದು ಸ್ವೋಪಜ್ಞತೆಯ ಸೆಲೆಗಳನ್ನು ಒಣಗಿಸಿಲ್ಲ'. (ನಿಲುವು, ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್ ಎಚ್. ಎಸ್., ೧೯೮೯, ಪು. ೭೬-೭೭).

ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಅವರು ಎಷ್ಟು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲರು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು, ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ 'ಶಬ್ದ-ನಿಶ್ಶಬ್ದ' ಎಂಬ ಇತ್ತೀಚಿನ ಕವನವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಪ್ರಾಸ, ಅನುಪ್ರಾಸಗಳು, ಆಡುಮಾತಿನ ಬಳಕೆ, ವಾಕ್ಯವೇಷ್ಟನದ ಉಪಯೋಗ, ಶ್ಲೇಷೆ, ಅವಿಭಾಜಕಗಳ ಸಮರ್ಥ ಬಳಕೆ, ಅನುಕರಣ ವಾಚಿಗಳು, ದ್ವಂದ್ವಭಾವನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಸಿರುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕಣವೀ ಶೈಲಿ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಕವನಕ್ಕೆ ದಕ್ಕಿರುವ ಇತರ ಅರ್ಥಪ್ರತೀತಿಗಳು – ಇವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಕವನದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವುದು ಮನನೀಯವಾಗಿದೆ. ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ನಾವು ಕುತೂಹಲದಿಂದ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೇವೆ. ನಮ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಅವರೆಂದೂ ಹುಸಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಆಧಾರ ಗ್ರಂಥಗಳು

೧. ಕಣವಿ ಚೆನ್ನವೀರ, **ಹೊಂಬೆಳಕು**, ಐ. ಬಿ. ಎಚ್. ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೮೯.

೨. ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ, **ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ : ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕೊಡುಗೆ,** ಕ. ಸಾ. ಅ. ೧೯೮೯, ಬೆಂಗಳೂರು.

೩. ಕಾಪಸೆ ಜಿ. ಎಸ್. **ಚೆಂಬೆಳಕು,** ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಅಭಿನಂದನಾ ಸಮಿತಿ, ಧಾರವಾಡ, ೧೯೮೦.

೪. ನಾಯಕ, ಜಿ. ಎಚ್., **ನಿಜದನಿ,** ಅಕ್ಷರ ಪ್ರಕಾಶನ, ಹೆಗ್ಗೋಡು, ೧೯೮೮.

೫. ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್, ಎಚ್. ಎಸ್., **ನಿಲುವು,** ಕ್ರೈಸ್ತ ಕಾಲೇಜು, ಬೆಂಗಳೂರು, ೧೯೮೯.

ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ : ಮಾಧ್ಯಮ ಶ್ರದ್ಧೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆ*

ಕಿ. ರಂ. ನಾಗರಾಜ

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಕಳೆದ ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿ– ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಭಿತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅನ್ವೇಷಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಕಾವ್ಯ. ಕಾಲ–ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು, ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತ ನಾಗಿರುವ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು, ಜನಪದ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲವಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಒಡ್ಡುತ್ತಿರುವ ಕಾವ್ಯ ಇದಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಚಲನಶೀಲತೆಗೆ ಸದಾ ಎದುರಾಗುವ ಕಣವಿಯ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸ್ಪರ್ಧೆಯ ಹಂಗಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲ ಮಟ್ಟದ ವಾಗ್ವಾದಗಳು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ– 'ಮಾಧ್ಯಮ'ದ ಮೂಲಕ ಚಿಂತನೆಗೆ, ಧ್ಯಾನಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಾಗುವುದು ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯವಿವೇಕದ ಮುಖ್ಯ ಕಾಳಜಿಯಾಗಿದೆ. ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆಯಾದ ತಾಳಿಕೆಯ ಗುಣ ಅವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದೆ.

ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಣ ಕ್ರಿಯಾಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕಂಡರಿಸುವುದು ಕಣವಿಯವರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ ಎದುರಿಸುವ ಯಾವುದೇ ವಾಗ್ವಾದ, ಪಲ್ಲಟಗಳಿಗೆ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಸ್ಪಂದಿಸುವುದು ಮಾಧ್ಯಮ ನಿಷ್ಠೆಯ ಮೂಲಕವೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಅವರನ್ನು ಶುದ್ಧಕವಿಯನ್ನಾಗಿಸಿದೆ. ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯವು ಅಂತರಂಗದ ಅನುಭೂತಿ ಹಾಗೂ ಅದರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣಬದ್ಧ ಸೌಷ್ಠವಪೂರ್ಣ ರಚನೆಗಳಾಗಿ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ. ವಿಮರ್ಶಕರು ಕಣವಿಯವರ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಸಮಚಿತ್ತದ, ನಿರುದ್ವಿಗ್ನ ಮನಸ್ಥಿತಿಯ ಸಮಾಹಿತ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಮೂಲಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದದ್ದೆಂದು ಈಗಾಗಲೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ.

---

* **ಗೋಷ್ಠಿ–೧, ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಭಾಷಣ**

ಪ್ರಾಯಶಃ ಈ ಎಲ್ಲ ಸತ್ವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳು ಅವರು ಕವಿತೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಬಗೆಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಅಗಾಧ ಶ್ರದ್ಧೆಯ ಫಲಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಕಾವ್ಯದ ಬಗೆಗೆ ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ಇರುವ ಶ್ರದ್ಧೆ ಗಂಭೀರವಾದದ್ದು. ಕವಿತೆಯೊಂದು ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರಲಿ, ಸಾಧಿಸದಿರಲಿ, ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲೇ ಮಂಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಚಲನಿಷ್ಠೆ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವಿಭಿನ್ನ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯಾಗುವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ ಯಶಸ್ಸನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದೆ.

ಕಣವಿಯವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕಾವ್ಯಪಂಥವನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿದವರಲ್ಲ. ಅಂಥ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಯೂ ಅವರದಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ 'ಕಾಲ ಘಟ್ಟ'ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಹಾಗೂ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ ಜೀವಸ್ಥಾಂತರಗೊಂಡ ವಿಭಿನ್ನ ಪಲ್ಲಟಗಳಿಗೆ ಸಮಾಹಿತ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಂದ ಸ್ಪಂದಿಸಿದ್ದು ಅವರ ಕಾವ್ಯವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಕಾವ್ಯ ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ಕೌಶಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಸಮಪಾಕ. ಇವೆರಡೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮ–ಸಮನಾಗಿ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಸ ಟೆಂಡೆನ್ಸಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಮ್ಮ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಒಂದು ಜಾಗೃತವೂ, ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವೂ ಆದ ಕ್ರಿಯೆ.

> ಗಂಭೀರ ಗಿರಿಯೆದುರು ಬಿರುಗಾಳಿ ಗುಲ್ಲು.
> ತುಂಬಿದಂಬರದಲ್ಲು ಶಾಂತಮಯ ಸೊಲ್ಲು.
> ಮೌನ–ಗಾನ–ಧ್ಯಾನ–ತವಸಿಯಂತಾಗು
> ಬಾಳಿನುಯ್ಯಾಲೆಯನು ತಾಳ್ಮೆಯಲಿ ತೂಗು.
>
> (ತಾಳ್ಮೆ)

> ನನ್ನ ಬಗೆಯನೆ ಬಗಿದು ಹೊಗುವ ಭರದಲ್ಲಿರಲು
> ಬಗೆಬಗೆಯ ಅನುಭವವು ಬಂದುದುಂಟು;
> ಅದರ ತಿಳಿಯೊಂದಿನಿತು ನನ್ನ ನುಡಿಯೊಳಗಿಳಿದು
> ಬಂದಿರಲು ಜೀವಕ್ಕೆ ಹರುಷವುಂಟು.
>
> (ಭಾವಜೀವಿ)

ಕಾವ್ಯವಲಯದಲ್ಲಿನ ಹೊಸ ಪಲ್ಲಟಗಳು ನಮ್ಮ ಈ ಸಂದರ್ಭದ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಗಲಿಬಿಲಿ, ಮುಜುಗರ, ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಒಡ್ಡಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ ಮುದುಡಿ ಮೂಲೆ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ, ಮೈಪರಚಿಕೊಂಡು ಹತಾಶೆಯನ್ನು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಆತಂಕದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ಕಾವ್ಯವನ್ನಾಗಿಸುವ ಛಲಕ್ಕೆ, ತೀವ್ರತೆಗೆ ಮೈಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿರುವ ವಿವಿಧ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳ

ಅನಾವರಣಕ್ಕೆ ಸ್ವ–ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲಕ ಸನ್ನದ್ಧವಾಗುವುದು ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಧಾನ ನಿಲುವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನಾಗಿಸಿದೆ.

ಕಣವಿಯವರು ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ರಮ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆಯ ನಿಷ್ಠೆಯ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು. ರಮ್ಯದೃಷ್ಟಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ– ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕವಾದ, ಸಹಜಾವಸ್ಥೆಯ ಅನೇಕ ಧಾತುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ–ಪ್ರಕೃತಿ, ವಿಸ್ಮಯ-ನಿಗೂಢ, ಭಾವನೆ–ಕನಸು, ಆದರ್ಶ–ವಾಸ್ತವಿಕತೆ, ಮೂರ್ತ–ಅಮೂರ್ತ– ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವರ ಕಾವ್ಯಾನುಸಂಧಾನದ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿತವಾಗುತ್ತ ಚಿಂತನೆಯ ಕೇಂದ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತವೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಣವಿಯವರ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಕವಿತೆಯ ಗ್ರಹಿಕೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸ್ವಾಯತ್ತವೆನಿಸಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕವಿತೆ ಎದುರಾಗುವುದರ ಮೂಲಕ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಕಲ್ಪನೆಯತ್ತ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ. ಕನಸು, ಆದರ್ಶ, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗಳು– ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ತಳುಕು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವೊಂದೂ ಮೇಲಾಟವನ್ನು ಮೆರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿಗೆ ಬಿಡಿಬಿಡಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡು ಪೂರ್ವೋದ್ದೇಶಿತ ತತ್ತ್ವವೊಂದಕ್ಕೆ ಮುಗಿಬೀಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರೀಕರಣಕ್ಕೆ ಒಡ್ಡುವ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತಾತ್ತ್ವಿಕ ಚೌಕಟ್ಟೊಂದು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮದತ್ತ ವಾಲುತ್ತದೆ. ಬಂಧದಿಂದ ದೊರಕುವ ಮುಕ್ತತೆಯ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ ಗುರುತಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಾನೆಟ್ ಪ್ರಯೋಗಗಳು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ. ಮುಕ್ತಛಂದಸ್ಸಿನ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಕಣವಿ–ಕಾವ್ಯದ ಸೋಲು-ಗೆಲುವುಗಳೆರಡೂ ಇವೆ. ಅವರ ಛಂದೋ ಆಯ್ಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿದೆ. ಸಾನೆಟ್ ಬಂಧ ಬೇಂದ್ರೆ, ಪುತಿನ, ರಾಮಚಂದ್ರ ಶರ್ಮ ಇವರಲ್ಲಿ ಮೈಪಡೆದುಕೊಂಡಂತೆ ಕಣವಿಯವರಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಕಂಡಿದೆ. ಮೊದಮೊದಲಿಗೆ ಮೂರ್ತ ಅಮೂರ್ತಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಮಂಡನೆಗೆ ಬಳಕೆಗೊಂಡ ಕಣವಿಯವರ ಸಾನೆಟ್‌ಗಳು ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ–ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿವೆ. 'ನೆಲ–ಮುಗಿಲು' ಸಂಕಲನದ ಪ್ರಮುಖ ಸಾನೆಟ್‌ಗಳು–– 'ನೆಲ–ಮುಗಿಲು', 'ವರ್ತುಳ', 'ದಾಹ', 'ಪ್ರಣಯ–ಪ್ರೀತಿ', 'ಉಪ್ಪು ನೀರು', 'ಕತ್ತಲೆ–ಬೆಳಕು', 'ರಾತ್ರಿ' ಇಂಥ ಕವಿತೆಗಳು– ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯಧೋರಣೆಯನ್ನು, ಅವರ ಚಿಂತನಶೀಲತೆಯ ನೆಲೆ ಪ್ರವೃತ್ತಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲು ಮಹತ್ವದ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನೇ ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಮುಕ್ತತೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ವಿಭಿನ್ನ ಆಶಯಗಳು, ಒಂದು ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಚಿಂತಿತವಾಗುವ ಕ್ರಮ ಇಲ್ಲಿಯದು. ಈ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ :

ಕೆಂಡವರಳಿದ ಹೂವು, ಮುಡಿದು ನಿಂತಿವೆ ಹರಣ,
ನೂರು ಗುಹೆಗಳ ಹೊಕ್ಕು ಹುಡುಕುತಿವೆ ಸಾವಿರದ
ಕಿರಣ. ದಾರಿಯುದ್ದಕು ಎಡವಿ ಬಿದ್ದಿವೆ ಸ್ಮರಣೆ
ಅರಿವುಗೊಡದೊಲು ಎಲ್ಲೊ ತಾನೆ ಜಿನುಗಿದೆ ಕರುಣೆ,

(ಕತ್ತಲೆ–ಬೆಳಕು)

ಇಲ್ಲಿನ ಪದಮೈತ್ರಿ, ಛಂದೋಬಂಧಗಳು ಓದುಗನೊಂದಿಗೆ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ಆಟವನ್ನೇ ಹೂಡುತ್ತವೆ. ನಿಯಮಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಸಂವೇದನೆಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮದಾಚೆಯ ದನಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ಶಕ್ತಿ ಕಣವಿಯವರ ಸಾನೆಟ್‌ಗಳಿಗೆ ಇದೆ. ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟು ಬಾಳಿನ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುವ ಪರಿಯನ್ನು ಕುರಿತ ಈ ಸಾಲುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ :

ಅಚ್ಚರಿಯ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟು ಹುಡುಕ ಹಚ್ಚಿದೆ ಬಾಳ
ನೀಳಪಯಣದ ಹಾದಿ, ಬೆಟ್ಟ ಬಂಡೆಗಳಲ್ಲಿ
ಮೇಣ ಬಸದಿ ವಿಹಾರ, ಮುಳ್ಳು ಕಂಟಿಗಳಲ್ಲಿ
ಹೂವು ಮೊಗ್ಗೆಯ ಭಾರ, ಬಯಲ ಗೋಪುರದಲ್ಲಿ
ತಾರೆ–ಬೆಳಕು–ತುಷಾರ, ಕತ್ತಲೆಗು ಕಣ್ಣುಂಟು
ಹೊಸೆದು ಹುರಿಗೊಳ್ಳುವುದು ಜೀವ ಜೀವದ ನಂಟು.

(ಏನಾಗಬೇಕಿಹುದೊ....)

ಒಂದು ನೀಳ ಪಯಣದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಈ ಸಾಲುಗಳು ಹೇಳುತ್ತಿವೆ. ಬೆಟ್ಟ ಬಂಡೆಗಳ ಚಿತ್ರಗಳ ಪಕ್ಕಕ್ಕೆ ಮೇಣ ಬಸದಿ ವಿಹಾರ– ಮುಳ್ಳುಕಂಟಿ– ಹೂವು ಮೊಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಒಂದು ನೆಲೆಯಲ್ಲಿನ ಬಹುಮುಖತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಪರಸ್ಪರ ಅರ್ಥಸಂದಿಗ್ಧಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಬಗೆ ಭಾಷೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಕವಿ ಗಂಭೀರವಾದ ಆಟವನ್ನು ಹೂಡಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಸಾನೆಟ್‌ನ ಸಾಲುಗಳಿವು :

ನೂರು ಮದ್ದಾನೆಗಳು ಇರುಳ ಬಾನಿಗೆ
ನುಗ್ಗಿ ಢಿಕ್ಕಿಯಾಡಿವೆ. ಗಾಢಾಂಧಕಾರದೆದೆಗೆ
ಬೆದೆಗೊಂಡ ಬೆಳ್ಳಕ್ಕಿ–ಮಿಂಚು. ಮಳೆಯ ಬರಸೆಳೆದು
ಗಟಗಟ ಕುಡಿದು, ಕೊಳ್ಳದಲಿ ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ ಹರಿದು
ಜುಮ್ಮುದಟ್ಟಿಸಿತು ಹೊಳೆ, ಮೂಲೋಕ ಮೂಕವಿದೆ.
ಬಿಸಿಲು ಚಳಚಳ ಕಾದು ನೆಲಕೆ ಆರಿಕೆಯಾಗಿ
ಮುಳ್ಳು ಬೇಲಿಯು ಹೂವ ತುಂಬುಗಣ್ಣೊಳು ಪ್ರೀತಿ–
ಪಣತಿ– ಎಣ್ಣೆಯಲಿ ಬೇರಿಳಿದ ಬತ್ತಿ,–ಸಮರತಿ

(ಪ್ರಣಯ–ಪ್ರೀತಿ)

ಇಲ್ಲಿ ಪರಿಚಿತ ಚಿತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ಚಿತ್ರವೊಂದು ಮೂಡುತ್ತಲೆ ವಿಭಿನ್ನ ಅನುಭೂತಿಯ ಗಾಢ ಆವರಣವೊಂದು ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಮೂಡುವುದು ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಅನ್ವೇಷಣೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಪರಿಸರ ಹಾಗೂ ಭಾವಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಧ್ಯಾನಿಸುವ ಮತ್ತು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ನುಡಿಗಟ್ಟನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸುವ ನಿತಾಂತ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಕಣವಿಯವರ ಒಟ್ಟು ಕಾವ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ದಿನನಿತ್ಯದ ವಸ್ತುಪ್ರಪಂಚವು ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಮುಖ್ಯ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಸಾಮಗ್ರಿಯೇ ಪರಿಸರದ ಅಂತರ್ಗತವಾದ ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಶೋಧನೆಯಾಗಿ ಅವಸ್ಥಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. 'ಬಿಸಮಿಲ್ಲಾರ ಶಹನಾಯಿ ವಾದನ ಕೇಳಿ' ಸಾನೆಟ್‌ನ ಒಂದು ಭಾಗ ಹೀಗಿದೆ :

> ತುಂಬಿ ಆಲಿಸುವ; ಮನಸಿನ ಮಧ್ಯಬಿಂದುವಿಗೆ
> ಕನಸು-ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲ ವರ್ತುಳವ ರಚಿಸಿ, ನೆಲ-
> ಮುಗಿಲನೊಂದು ಸಲ ಬಂಧಿಸಿ ಜೀವ ಸ್ಪಂದಿಸುವ;
> ಮೋಡದೊಡಲಿಗೆ ಮಿಂಚು ಸಂಚರಿಸಿ ಹನಿಗರೆವ
> ರಾಗ ಲಹರಿಯ ತೊರೆಗಳೋಡಿ ತಬ್ಬಿವೆ ಕಡಲ.

ಶಹನಾಯಿ ವಾದನವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಉಂಟಾದ ಅನುಭೂತಿಯ ಸ್ಮರಣೆ ಈ ಕವಿತೆಯ ಆರಂಭದ ನೆಲೆ. ಈ ನೆಲೆ ಓದುಗನ ಅನುಭೂತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಭಿನ್ನ ಸಂರಚನೆಗಳ ಒಂದು ಸರಣಿಯನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸುವಷ್ಟು ಗಾಢವಾಗಿದೆ. ನೆಲ-ಮುಗಿಲುಗಳ ನಡುವಣ ಘರ್ಷಣೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಚಿಂತನೆಯೊಂದಿಗೆ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಈ ಕವಿತೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಓದಿನಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ನಿಗೂಢವೂ, ರಹಸ್ಯಾತ್ಮಕವೂ ಆದ ವಲಯಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ, ಅನ್ವೇಷಿಸುವ ವಿವರಗಳು ಬರುತ್ತವೆ, ಶ್ರವಣಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ದೃಶ್ಯಕ್ಕೂ, ದೃಶ್ಯದಿಂದ ದೃಶ್ಯದಾಚೆಗೆ ಇಣುಕು ಹಾಕುವ ತೀವ್ರತೆ ಓದುಗನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅನುಭೂತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಓದುಗನಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳ್ಳುವ ವಿವಿಧಾನುಭೂತಿಗಳ ವಲಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಛಂದೋಬಂಧವೊಂದನ್ನು ತನ್ನ ತತ್ತ್ವಚಿಂತನೆಯ ಎಲ್ಲ ಆತಂಕಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಲು ಬಳಸುವ ಕಣವಿಯವರ ಮಾರ್ಗ ನಿಜಕ್ಕೂ ತುಂಬ ಗಂಭೀರವಾದದ್ದು ಎಂದೇ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಕಣವಿಯವರ ಛಂದೋಬದ್ಧ ರಚನೆಗಳಿಗೂ ಮುಕ್ತಛಂದದ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಅಂತರವಿದೆ. ಈ ಅಂತರ ಕಾವ್ಯದ ಗ್ರಹಿಕೆಗೆ ಅಡ್ಡಿ ತಂದಿದೆ ಎಂಬುದೂ ಅಲ್ಲ. ಬಂಧವೊಂದರಿಂದ ಕವಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೇಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಇಂಥ ರಚನೆಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

× × × ×

ಕಣವಿಯುವರ ನಾಲ್ಕಾರು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಓದುಗನಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಪಂಚವೊಂದು ತಿಳಿವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತಿಳಿವಿಗೆ ಒದಗಿಬರುವ ಪ್ರಪಂಚ ಅನೇಕ ಮಟ್ಟದ ಅನುರಣನಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಕವಿಯು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿತವಾದ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆಯುದೇ ಆದ ನೋಟವನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕವಿತೆಗಳಿಂದ ಪಡೆದ ಅನುಭೂತಿಯನ್ನು ಮತ್ತೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಸಮಗ್ರ ಕವಿತೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಚಲನಶೀಲ 'ಅರ್ಥ' ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ('ಶಿಶು ಕಂಡ ಕನಸು' 'ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿ'. 'ರಂಜನಾ')

ಕಣವಿಯುವರ ಒಟ್ಟು ಕವಿತೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಮತ್ತು ಚರಿತ್ರೆಯ ಗತಿತರ್ಕದ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆಯವರಂತೆ ಕಾವ್ಯಮಾಧ್ಯಮದ ಮೂಲಕ ವಿವೇಚಿಸುವುದು, ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಕಣವಿಯುವರ ನಿರಂತರ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿದೆ. ಅವರ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ ಪ್ರಧಾನವಾದ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಓದಿದರೂ ಅದು ನಮ್ಮ ಸಮಕಾಲೀನ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾತತ್ಯವು ಮನುಷ್ಯರ ಅಂತಃಕರಣದ ಫಲವೆಂದು ಕಣವಿಯುವರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ. 'ಮಧುರಚೆನ್ನರ ನೆನಪಿಗೆ', 'ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿ', 'ಉತ್ತಂಗಿಯುವರನ್ನು ನೆನೆದು', 'ದ. ಬಾ. ಕು. ಸ್ಮೃತಿ', 'ಎಪ್ಪತ್ತರ ಬೇಂದ್ರೆ'– ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಬಹುದು.

ಕಾವ್ಯದ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ, ಎಚ್ಚರಗಳಿರುವುದು ಅದರಲ್ಲಿನ ದನಿಗಳ 'ಮೇಲಾಟ' ದಲ್ಲಿ. ಕಣವಿಯುವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಮೇಲಾಟಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಪಾತಳಿಗಳಿವೆ. ದನಿಯು ಏರಿಳಿತಗಳು– ಸಂದರ್ಭದ ಆವರಣವನ್ನು ತುಂಬ ಖಚಿತವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಡುತ್ತವೆ. ದೊಡ್ಡ ಗಂಟಲಿನ ರಚನೆಗಳ ಎದುರಿಗೆ ತೀರ ಸಹಜವಾಗಿ ತೋರುವ ಮೆಲುದನಿಯು ರಚನೆಗಳು ಕವಿಗೆ ನುಡಿಗಟ್ಟಿನ ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು, ಹೊಕ್ಕು ಹೆಣೆಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತವೆ. ಸ್ವಾನುಭವಕ್ಕೆ ಒಗ್ಗದ್ದನ್ನು ಕವಿತೆಯಾಗಿಸುವುದು ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಸಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಭ್ರಮಾಧೀನವಾದ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಅವರ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಮೀರಿದ್ದು. ಹೀಗಾಗಿ ಕವಿಯು ಸೋಲು–ಗೆಲುವುಗಳು ಒಗ್ಗೂಡಿಯೇ ಅವರ ಕಾವ್ಯಬಂಧಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವವಿದೆ.

ಪ್ರತಿಮಾ ನಿರ್ಮಿತಿ, ಬಂಧ ಇವುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದರೂ ಕಣವಿಯುವರ ಕಾವ್ಯಕ್ರಮ ಆವರ್ತನಶೀಲವಾದದ್ದು. ಆರಂಭದ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ಕಾವ್ಯಬೀಜಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಫೋಟಗೊಳ್ಳುತ್ತವೆ; ವಿಕಾಸಶೀಲ ವಾಗುತ್ತವೆ. ಪರಿಸರ–ಮನುಷ್ಯ ಸಂಬಂಧಗಳ ರೂಪಕ ನಿರ್ಮಿತಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥ ವಾದ ಉದಾಹರಣೆ. ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯು ನೇರ ಗ್ರಹಿಕೆಗೂ ಆದರ ಮೂಲದ್ರವ್ಯದ

ಒಳಹೊರಗುಗಳನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿ ವಿಭಿನ್ನ ಸಂದರ್ಭಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೂಡುವ ಗಂಭೀರ ಆಟಕ್ಕೂ ತುಂಬ ದೊಡ್ಡ ಅಂತರವೇ ಇದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಬಳಸಿದ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪುನರುಜ್ಜೀವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮ ಇದು. ಪರಿಸರವನ್ನು ಭಾವನಿಷ್ಠವಾಗಿ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ವಾಗ್ವಾದವಾಗಿಸುವ ಕೌಶಲ್ಯ ಈ ಮೊದಲೇ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಧ್ಯಮದ ಶುದ್ಧ ಸ್ಥಿತಿಯ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ. ಇಂಥ ಶುದ್ಧಸ್ಥಿತಿ ಅದೆಷ್ಟೇ ಗಂಭೀರವೆನಿಸಿದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಮಿತಿಗಳಿವೆ. ನೆರುಡ ಕಾವ್ಯದ ಅಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. ಅಶುದ್ಧತೆಯ ಒಳಗೆ ದುಃಸ್ವಪ್ನದ ಎಲ್ಲ ಹೆಗ್ಗುರುತುಗಳು ಮೂಡಿರುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಅವನ ನಿಲುವು. ಕಣವಿಯವರು ಕಾವ್ಯದ ಗಡಿರೇಖೆಗಳನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವವರು, ರೌದ್ರವಾದ, ಭಯಾನಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚ ಅದು ಯಾವ ಸ್ವರೂಪದ್ದೇ ಆಗಿರಲಿ, ಅದನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿಂತನೆ ಇರುತ್ತದೆಯಾದರೂ ಅದರ ಅನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯ ನಿರ್ಲಿಪ್ತವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿರುವ ಎಲ್ಲ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತಂದುಕೊಂಡರೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸುರಕ್ಷಿತ ಸ್ವಭಾವ ವಲಯಕ್ಕೆ ಕವಿ ಬದ್ಧವಾಗುವುದನ್ನು ಓದುಗ ಗಮನಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯ ಕೆಲವು ನೆಲೆಗಳಿಗಷ್ಟೆ ನನ್ನ ಈ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಓದುಗನ ನಿರಂತರ ಅನುಸಂಧಾನದಿಂದ ಕಣವಿ ಕಾವ್ಯದ ಇನ್ನಿತರ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳು ಗೋಚರವಾಗುತ್ತವೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ನನಗಿದೆ.

●

ಭಾಗ - ಎರಡು

'ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಂತನ' ಮತ್ತು 'ಕಾವ್ಯಾನುಸಂಧಾನ'

ಗುಂಡಣ್ಣ ಕಲಬುರ್ಗಿ

'ಸಾಹಿತ್ಯ' ಮತ್ತು 'ವಿಮರ್ಶೆ' ಎರಡೂ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗಗಳು. ನನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕಿಂತ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಚ್ಚಲ್ಲ. ಎರಡೂ ಬಾಳಿ–ಬೆಳೆದಾಗಲೇ ಜೀವನದ ಬೆಲೆ– ಮೌಲ್ಯ ಮಾನವ ಕೋಟಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು. ಮೊದಮೊದಲು ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಲೀ ಮೀಮಾಂಸೆಯಾಗಲೀ ಅಷ್ಟೊಂದು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅದು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯವಾದ ಅಂತರ್‌ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅಳವಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗೇ ಮಹತ್ವವಿತ್ತ ಕಾಲವದು. ಆದರಿಂದು ವಿಮರ್ಶಾಲೋಕ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಬೆಳೆದಿದೆ; ಇನ್ನೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಲಿದೆ; ಇದಕ್ಕೆ ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಹಲವಾರು ವಿಮರ್ಶಾ ಗ್ರಂಥಗಳು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು; ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದೇ ಸಾಕ್ಷಿ.

ಸಾಹಿತ್ಯ ವೃದ್ಧಿಯಾದಂತೆಲ್ಲ ವಿಮರ್ಶೆಯೂ ವಿಭಿನ್ನ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು, ಆಯಾಮಗಳನ್ನು, ತತ್ತ್ವ–ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಹರಹನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇದು ಆರೋಗ್ಯಕರವಾಗಿ, ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾಗಿ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣಗಳಿವೆ : ಒಂದು ಕಡೆ ನ್ಯಾಯಿಕವಾಗಿ, ನಿಷ್ಠುರವಾಗಿ 'ಕೃತಿನಿಷ್ಠ' ವಿಮರ್ಶೆ ನಡೆದರೆ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆ ಗುಂಪುಗಾರಿಕೆಯ ಮೊತ್ತವಾಗಿ, ಲಯಗಾರಿಕೆಯ ತೀರ 'ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠ' ವಿಮರ್ಶೆ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಹೀಗೆ 'ಕೃತಿನಿಷ್ಠ'– 'ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠ'ದ ಸಂಘರ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕ ಸತ್ವವುಳ್ಳ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಹೊಣೆ–ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಇಂದಿನ ವಿಮರ್ಶಕನದು. 'ವಿಮರ್ಶೆಯೆಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತ ತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣಾ ವಿಧಾನ– ಎರಡೂ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳ

ಅಂತರ್ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೆಂದರೆ ಬದುಕಿನ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯೂ ಹೌದು; ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯೆಂದರೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಒಳಗೊಂಡ ಬದುಕಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯೂ ಹೌದು. ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಕೆಲಸ ಕೇವಲ ಭಾಷೆ-ಶೈಲಿಗಳ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲ. ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿನ ವಿವರ ಮತ್ತು ಒಳನೋಟಗಳೂ ಸೇರುವುದರಿಂದ ಬದುಕಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಅಂತರ್ಗತ ವಿಧಾನವಾಗಿರುತ್ತದೆ'[೧] ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತುರ್ತಾಗಿ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆ ಬದಲಾದಂತೆಲ್ಲ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮಾನದಂಡಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆತ್ತಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ವಿಮರ್ಶೆ-ಚಿಂತನ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಡೆಯದಿರುವುದು ತೀರಾ ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿ. ಇಂಥ ಹಲವಾರು ದ್ವಂದ್ವಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮಿತಿಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ :

ಮೂಲತಃ ಕಣವಿಯವರು ಭಾವಜೀವಿಗಳು; ಪ್ರಜ್ಞಾವಂತ ಕವಿಗಳು, ಈ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡೇ ಅವರ ವಿಮರ್ಶಾ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಂತನ' 'ಕಾವ್ಯಾನುಸಂಧಾನ' 'ಸಮಾಹಿತ' 'ಸಮತೋಲನ' ಈ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಅವರು ಗದ್ಯ ಬರೆದಷ್ಟೇ ಕಡಿಮೆ. 'ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನದು ಆಮೆಯ ಗತಿ'[೨] 'ಕಾವ್ಯ ಬರೆಯುವಾಗಿನ ಸುಖ ನನಗೆ ಗದ್ಯ ಬರೆಯುವಾಗ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ'[೩] ಎನ್ನುವ ಕಣವಿಯವರ ಹೇಳಿಕೆಗಳೇ ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನ. ಕಾವ್ಯದ ಜೊತೆಗೆ 'ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬಗೆಗೆ ನನಗೆ ಒಲವು ಹೆಚ್ಚು' ಎನ್ನುವ ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ಈ ದಿಸೆಯಲ್ಲಿ ಆಳವಾಗಿ ಚಿಂತನಗೈಯಲೂ ಹಚ್ಚಿದೆ. ಈ ಮಾತನ್ನು ಗೌರವಿಸುವಂತಹ ಹಲವು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಅವರು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ನಾನಿಲ್ಲಿ ಅವಲೋಕನಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಕೃತಿಗಳು : 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಂತನ' ಮತ್ತು 'ಕಾವ್ಯಾನುಸಂಧಾನ'

'ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಂತನ' :

ಇದು ಕಣವಿಯವರ ಪ್ರಥಮ ವಿಮರ್ಶಾ ಗ್ರಂಥ. ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದು ೧೯೬೬ ರಲ್ಲಿ. ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಈ ಗ್ರಂಥ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಮೂರು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಬಹುದು :

---

೧. **'ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆ** : ೧೯೯೧' **ಪ್ರ** : ಸಾ. ಅ. **ಬೆಂ.** ೧೯೯೨; ಪು. ೧-೨; ಸಂ : ಜಿ. ಎಸ್. ಅವಧಾನಿ.

೨. 'ಸಾಹಿತ್ಯಚಿಂತನ' : ೧೯೬೬ **'ಅರಿಕೆ'**;

೩. ಅದೇ. ಪು. : ೨೪೧;

ನಡುಗನ್ನಡಕಾವ್ಯ, ಜನಪದಕಾವ್ಯ, ಹೊಸಗನ್ನಡಕಾವ್ಯ– ಈ ಮೂರೂ ಭಾಷಾ ಅವಸ್ಥೆಯ ಸಂಯೋಗದಲ್ಲಿ ಹರಿದು ಬಂದ ಕಣವಿಯವರ ವಿಮರ್ಶೆ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ನಿಲುವುಗಳಿಂದ, ಧೋರಣೆಗಳಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ 'ಅವರದು ಪ್ರಾಚೀನ, ಅರ್ವಾಚೀನ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಕಾರಗೊಂಡ ಮನೋಧರ್ಮ; ವಿಭಿನ್ನ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಂಡ ಸಮನ್ವಯ ದೃಷ್ಟಿ. ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿರುವ ಸಮನ್ವಯ ಸಮತೋಲನಗಳೇ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲೂ ಮೂಡಿರುವುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೊಂದು ಮಹತ್ವವುಂಟಾಗಿದೆ'[೧] ಎಂದು ಸಿ. ಪಿ. ಕೆ. ಅವರು ಹೇಳಿರುವುದು ಕಣವಿಯವರ ವಿಮರ್ಶಾ ನೆಲೆಯನ್ನೇ ಭೇದಿಸುತ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಲೇಖನಗಳೆಲ್ಲ ಆಯಾ ಕಾಲಮಾನಕ್ಕೆ, ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಬರೆದವುಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವಲೋಕನಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಲೇಖನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಇಸ್ವಿಯನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ, ಒಂದು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಓದುಗನಿಗೆ ಕಾಲದ ಸುಳಿವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ.

ಬೇರೊಂದು ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಹಾ. ಮಾ. ನಾಯಕರು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ– 'ಅವರ ಬರವಣಿಗೆಯನ್ನು ಓದುವುದೇ ಸಂತೋಷ'. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಾನಿಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದೂ ಇಷ್ಟೆ : ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನೇ ಓದಲಿ, ಗದ್ಯವನ್ನೇ ಓದಲಿ ಅದು ಯಾವುದೋ ಅನಂತವಾದ ಖುಷಿಯನ್ನು. ಜೀವನೋತ್ಸಾಹವನ್ನು, ಅನುಭವವನ್ನು ಧಾರೆಯೆರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದು ಅವರ ಬರಹದ ರೀತಿ–ಶೈಲಿ–ವಿಧಾನ. 'ಕಣವಿಯವರ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಖರತೆಗಿಂತ ಪ್ರಶಾಂತಿಯ ಕಡೆಗೇ ಒಲವು ಹೆಚ್ಚು; ಅದರಲ್ಲಿ ಆರ್ದ್ರತೆಯಿದೆ. ಕವಿತೆಯ ನವುರಾದ ವಿಲಾಸವಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಶ್ರೀಯುತರ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಹೃದ್ಯತೆ ಬಂದಿದೆ'[೨] ಎನ್ನುವ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರ ವಿಮರ್ಶಾ ಸ್ವರೂಪದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ– ಪರಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಬಯಲು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನೇ ಕಣವಿಯವರು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಿ ಎಚ್ಚರಿಕೆ, ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಬರಹಗಳಿಂದ ಇಂಗಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆ, ದಿವ್ಯ ಆದರ್ಶ, ಪರಿಶುದ್ಧಭಾವ, ವಿಶ್ವಮಾನವತೆ, ಏಕತಾಭಾವ, ವಾಸ್ತವತೆ, ಅರಿವಿನ ಮೂಲದಿಂದ ಮಹತ್ಸಾಧನೆ, ಅನುಭಾವದ ಎತ್ತರ— ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕೆಲವೇ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ 'ಬಸವಣ್ಣನವರ ಭಾವಚಿತ್ರ' ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮೂರ್ತೀಕರಿಸಿದೆ. ಅದೇ 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಮೆ' ಎಂಬ ಬರೆಹವನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಪರಿಪೂರ್ಣವೆನ್ನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬಸವಣ್ಣನವರ

---

೧. 'ಚಿಂಬೆಳಕು' : ಸಂ. : ಜಿ. ಎಸ್. ಕಾಪಸೆ; ೧೯೬೦. ಪು. ೪೫೧;

೨. 'ಚಿಂಬೆಳಕು' ಪು. ೪೫೧.

ವಚನಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಲೇಖಕರು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. 'ಅದು ಅನಿವಾರ್ಯ'ವೆಂದು ಅವರೇ ಹೇಳಿದರೂ, ವಿವರಣೆ, ಇನ್ನುಳಿದ ವಚನಕಾರರ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬರೆದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಬಂಧ ಇನ್ನಷ್ಟು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ವಿವರಣೆಗಿಂತ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮಾತು ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನರನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ– ಬಸವಣ್ಣ, ಆದಯ್ಯ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಮುಪ್ಪಿನ ಷಡಕ್ಷರಿ, ಪುರಂದರದಾಸರ– ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆದ 'ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾವ ಸಂಪತ್ತು' 'ಅರಳು ಮರಳು' 'ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಮಧುರಗೀತ' 'ಕುವೆಂಪು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಲೋಕ' 'ಆನಂದ ಕಂದರ ಕಾವ್ಯ : ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆ' 'ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿ' 'ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಹೊಸ ಬದುಕು' ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಿಸಿದಾಗ ಅನ್ನಿಸುವಂಥ ಅನುಭವವೇ ಬೇರೆ. ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವಾಗಿನ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆ, ಆಳವಾದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಒಳನೋಟಗಳು ಪ್ರಾಚೀನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಕೇವಲ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವರ್ಣನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತವೆ. 'ಪುರಂದರ ದಾಸರ ಪದಗಳಲ್ಲಿಯ ಕಾವ್ಯಗುಣ' ಕೆಲವು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಪವಾದವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ, ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ವಿಮರ್ಶೆಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ; ಅದು ಓದುಗರ ಕುತೂಹಲಾಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿ ಮೂಲ ಕೃತಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸುತ್ತದೆ.

'ರಸಾವೇಶದ ಕವಿ : ರಾಬರ್ಟ್ ಬರ್ನ್ಸ್'– ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಕವಿ ಬರ್ನ್ಸ್‌ನ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತ ಲೇಖಕರಿಲ್ಲಿ ಆತನ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಹತ್ವದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ರಸವತ್ತಾಗಿ ವಿಚಿತ್ರ ತಿರುವುಗಳನ್ನೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಖ್ಯಾತ ಕನ್ನಡದ ಕವಿ ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯವರಿಗೆ ಈತ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯೋತ್ಸಾಹದ ಹಿಂದೆ ಚಿಲುಮೆಯಾಗಿ ನಿಂತದ್ದನ್ನೂ ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಡಾ. ನರಹಳ್ಳಿ ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಅವರು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.[೧] ಆದರೆ ಕಣವಿಯವರು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ಇದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. 'ಬರ್ನ್ಸ್ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳು ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಷಯುಗಳನ್ನೇ, ಮಾದರಿಗಳನ್ನೇ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡರೂ, ಆ ಚೇತನಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಬಗೆಯ ತೀವ್ರತೆಯನ್ನೂ ತೀಕ್ಷ್ಣತೆಯನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟನು. ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ

೧ 'ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆ. ಎಸ್. ನ. ಅವರ ಕಾವ್ಯ' : ನ. ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ; ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

ಆವೇಶ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಕುಂದೆನಿಸಿದ್ದರೂ ಕಾವ್ಯ ಅದರಿಂದ ಘನತೆಗೇರಿದೆ' ಎಂದು ಬರ್ನ್ಸ್‌ನ ಮೂಲ ಸ್ಥಾಯಿಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯವನ್ನು ಕಾಣಿಸಿ, ಅದರಿಂದಲೇ ಕಾವ್ಯ ಘನತೆಗೇರಿದ್ದನ್ನು ಕಣವಿಯುವರು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯುವರು ಕೃತಿ ನಿಷ್ಠತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆನ್ನುವುದು ವಿದಿತ ವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಲೇಖಕನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ತಾನೇ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯಾಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಅವು ಹುಡುಕಾಟದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿರುವ ವಿಮರ್ಶಕನಿಗೆ ಸತ್ಯವಾದ ಮೂಲವನ್ನು ತೋರಿಸಲು ದೀವಿಗೆ ಯಾಗುತ್ತವೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲ : ಇಂಥ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ 'ನನ್ನ ನಾ ಕಂಡಂತೆ' ಲೇಖನ ಉಪಯುಕ್ತವೆನ್ನಿಸುತ್ತದೆ.

ವಿಮರ್ಶಕನಾದವನಿಗೆ ವಿಷಯ ಪರಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಅದನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಔಚಿತ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ, ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಂಡ ಅನುಭವವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸುವ, ವಿವೇಚಿಸುವ ಅವುಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತುಲನೆ ಮತ್ತು ವಿಭಜನೆ (comparison and analysis) ಗಳಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಬಲು ಎಚ್ಚರಿಕೆ ಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶಕನಾದವನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಣವಿಯುವರಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ನಾವು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅನೇಕರಲ್ಲಿ ಈ ವಿಮರ್ಶಾಶಕ್ತಿ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಕೇವಲ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಧಾನವಾದ ಶುಷ್ಕ ವಿವೇಚನೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕಣವಿಯುವರಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿ–ಭಾವಗಳ ಬೆಸುಗೆಯಿಂದ ಸಮತೋಲನ ಗುಣಗಳು ಅವರ ಇಡೀ ವಿಮರ್ಶೆಯ ತುಂಬ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಣವಿಯುವರಲ್ಲಿ ಕವಿಯೂ ಇದ್ದಾನೆ, ವಿಮರ್ಶಕನೂ ಇದ್ದಾನೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ 'ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತೆರೆದು ತೋರುವ, ಕಾವ್ಯದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಎತ್ತಿಕಾಣಿಸುವ ಕುಶಲತೆ ಅವರಿಗಿದೆ. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವಾಗ್ರಹಕ್ಕೂ ಬಳಗಾಗದೆ ಅವರು ಮಾಡಬಲ್ಲರು'[೧] ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆ 'ಅರಳು–ಮರಳು' 'ಆನಂದಕಂದರ ಕಾವ್ಯ : ಒಂದು ಸಮೀಕ್ಷೆ' 'ಮಧರಚೆನ್ನರ ಮಧುರಗೀತ' ಇತ್ಯಾದಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಬಹುದು. ಅವರೊಬ್ಬ ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಮರ್ಶಕರು ಎನ್ನುವುದನ್ನು 'ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಹೊಸ ಬದುಕು' 'ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆ–ಶೈಲಿ' 'ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಒಲವು–ನಿಲುವು', ಇವು ಸಮರ್ಥಿಸುವಂತಹ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲೇಖನಗಳು.

---

೧. 'ಚೆಂಬೆಳಕು' ಪು. ೪೫೮.

‘ಕಾವ್ಯಾನುಸಂಧಾನ’ :

‘ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಂತನ’ ಅಚ್ಚಾದ ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಗಳ ತರುವಾಯ ಈ ‘ಕಾವ್ಯಾನುಸಂಧಾನ’ ಬೆಳಕು ಕಂಡಿದೆ. ‘ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜನಪದ ಕಾವ್ಯ, ನವೋದಯ ಕಾವ್ಯ, ನವ್ಯಕಾವ್ಯ– ಇವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತ ಅಭ್ಯಾಸ–ಅನ್ವೇಷಣೆ, ಪರೀಕ್ಷೆ–ಪರಿಭಾವನೆ, ಪರಸ್ಪರ ಸೇರುವೆ-ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಈ ಬಿಡಿ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇಡಿಯಾದ ಕಾವ್ಯಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ಓದುಗರು ಕಾಣಬಹುದೆಂದು’ ಕಣವಿಯವರೇ ‘ಅರಿಕೆ’ಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ : ‘ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಂತನ’ದಂತೆ ಇಲ್ಲಿಯೂ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಭಾಷೆ–ಶೈಲಿ–ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಕರು ಲವಲವಿಕೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟು ಎಂಟು ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿತಗೊಂಡಿವೆ. ‘ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಲ್ಯ’ ‘ಜನಪದ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮಾವಿಧಾನ’ ಇವೆರಡನ್ನುಳಿದು ಎಲ್ಲವೂ ನವೋದಯ ಹಾಗೂ ನವ್ಯ ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳು. ಐವತ್ತೆಂಟು ಪುಟಗಳಷ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳ ‘ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಲ್ಯ’ ಎನ್ನುವ ಪ್ರಬಂಧವೂ ಇದೆ. ಎಂಟು ಪುಟಗಳಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕದಾದ ‘ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿ’ ಪ್ರಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿದೆ. ಇಂಥ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿಯೇ ಏನೆಲ್ಲವನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿ ಹೇಳಿಬಿಡುವ ಕಲೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕಣವಿಯವರು ದಕ್ಕಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಿಯೆಯ ರಹಸ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿ (standardised) ಹೇಳುವ ನಿಲುವು, ವಿಶಿಷ್ಟಪಾತಳಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಹಾಗೂ ಅಲ್ಲಿ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಮುದ್ರೆ (Impression of his personality) ಇವು ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಂಥದು. ‘ಕವಿ ಹೃದಯದ ಭಾವಗೀತ ಯಾವುದೇ ಉದ್ದೇಶವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಡುವುದಿಲ್ಲ. ವಿಶಾಲವಾದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಒಂದು ಕಡೆ ಗಾಳಿ ಸುಳಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಮೇಲೆದ್ದಂತೆ ಕವಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾವ ಮೂಡುತ್ತದೆ. ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಸು ತಾನು ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟು ನೋಡುವಂತೆ ಜೀವಸ್ಪಂದನಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ; ಎದೆಯ ಬಾಗಿಲನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ತೆರೆದು ಆಕಾಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ’[೧] ಎನ್ನುವ ಬೇಂದ್ರೆ ಮಾತುಗಳ ಉದಾಹರಣೆ ನನಗಂತೂ ಹೊಸ ಅನುಭವವನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿವೆ. ‘ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಲ್ಯ’ ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನಪೂರ್ಣ ಪ್ರಬಂಧ. ಇಲ್ಲಿ ವಿಸ್ಮಯಗೊಳಿಸುವಷ್ಟು ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಲೇಖಕರು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಮೇಲೆ ಬೀರಿದ ದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಆಧಾರಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತ, ಗೊಂದಲವುಳ್ಳ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ‘ಶಬ್ದ’ಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ‘ಬಸವಣ್ಣನವರ ಎಲ್ಲ ವಚನಗಳನ್ನು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಓದಿಕೊಂಡು ಬಂದಂತೆ ಅವರ ಜೀವನದ ಮಹಾಕಾವ್ಯವನ್ನೋದಿದ ಅನುಭವ ನಮಗಾಗುತ್ತದೆ’[೨] ಎನ್ನುವ

೧. ‘ಕಾವ್ಯಾನುಸಂಧಾನ’; ಪು. ೩

೨. ಅದೇ; ಪು. ೬೬

ಕಣವಿಯವರ ಹೇಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಬಸವಣ್ಣನವರ ಪರಿಪೂರ್ಣ ವಚನಾಧ್ಯಯನ, ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡುವ ತಾಳ್ಮೆ, ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದು ವೇದ್ಯವಾಗದೇ ಇರದು. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವಾಗ ಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು, ಉಲ್ಲೇಖ ಗಳು ಸಾಕು ಸಾಕೆನ್ನುವಂತೆ ಅನ್ನಿಸಿದರೂ ಒಟ್ಟು ಪ್ರಬಂಧದ ಕೇಂದ್ರ ಆಶಯಕ್ಕೆ, ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕುಂದು ತಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ.

'ಜನಪದ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನ' ಕಣವಿಯವರ ಪ್ರತಿಭಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಕ್ಕೊಂದು ಸವಾಲು. ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಲ್ಪನೆ, ಪ್ರತಿಮೆ-- ರೂಪಕಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ– ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಆಧಾರಗಳು; ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನ : ವಿಭಿನ್ನ ಅನುಭವಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಆಕಾರಗೊಂಡಿವೆ. 'ಅನುಭವದ ಆಳದೊಂದಿಗೆ ರಸಾನುಭೂತಿಯ ಗಾಢತೆ, ಭಾವ ತಲ್ಲೀನತೆ, ಸಮುಚಿತವಾದ ಭಾಷೆ, ವ್ಯಂಜಕ ಶಕ್ತಿ, ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ– ಇವುಗಳ ಸಾಮರಸ್ಯದಿಂದ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.' ಎನ್ನುವ ಮಾತಿಗೆ ಜನಪದ ಗೀತಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ನಿದರ್ಶನಗಳು ದೊರೆಯುತ್ತವೆಂಬುದನ್ನು ದೀರ್ಘ ವಾಗಿಯೇ ಕಣವಿಯವರು ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕಣವಿಯವರದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಸಾನುಭವದ, ಗುಣಗ್ರಹಣದ ಮನೋಭಾವ. ನ್ಯೂನತೆಗಳಿಗೆ ಅವರು ಯಾವತ್ತೂ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ. 'ವೀ. ಸೀ. ಕಾವ್ಯದ ಹೆಜ್ಜೆ ಪಾಡು' 'ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ' 'ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹ ಸ್ವಾಮಿಯವರ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗೀತಗಳು' ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಚರ್ಚೆಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಾಗ ಅರ್ಥ ವಾಗುತ್ತದೆ : ಅಲ್ಲಿ ಶೋಧಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿ, ಬಯಸುವ ಆಶಯಗಳು ಸತ್ಯದ ಒಲುಮೆಗೆ ವಿಮುಖವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಣವಿಯವರನ್ನು 'ತೂಕವುಳ್ಳ ವಿಮರ್ಶಕ'ರೆಂದು ಪ್ರೊ. ಸ. ಸ. ಮಾಳವಾಡರು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ಹೊಸ ಕಾವ್ಯದ ಒಗರು–ಹೊಗರು' ಹಾಗೂ 'ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನೂತನ ಪ್ರತಿಮೆ–ಸಂಕೇತಗಳು' ಕಣವಿಯವರ ತೀರ ಆಧುನಿಕ ಮನೋಭೂಮಿಕೆಯ, ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದಂತಹ ಲೇಖನಗಳು. ಗೋಕಾಕ, ಅಡಿಗ, ಕೆ.ಎಸ್.ನ, ಕಣವಿ, ಚಿತ್ತಾಲ, ಕಂಬಾರ, ನಾಡಿಗ್, ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ, ನಿಸಾರ್ ಅಹ್ಮದ್, ಪಾಟೀಲ ಹಾಗೂ ಬೇಂದ್ರೆ, ಕುವೆಂಪು, ಪು. ತಿ. ನ, ರಾಜರತ್ನಂ, ರಾಮಚಂದ್ರಶರ್ಮ, ರಾಮಾನುಜನ್ ಇತ್ಯಾದಿ ಕವಿಗಳ ಪದ್ಯಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ನ್ಯಾಯಸಮ್ಮತವಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳು ಎದುರಾದಾಗ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತ ಹೋಗುವುದನ್ನು ಅವರು ಅಲಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

'ಈ ನೆಲದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸತ್ವವಿದೆ. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧಗಳಿಗೆ ಅದು ಆಗರವಾಗಿದೆ. ಆದರೂ ಹೊಸ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಕಾಮುಕಸ್ತೂರಿಯೇ

ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯವಾಗಿರುವುದು ತಮ್ಮ ಅನುಭವದ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ತಾವೇ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವ ಸಂಭವ ಹೆಚ್ಚಿದೆ'[೧]— ಕಣವಿಯವರ ಈ ಮಾತುಗಳ ಹಿಂದೆ ಇರುವ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು, ಒನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಉಪಸಂಹಾರ :

'ಸಾಹಿತ್ಯಚಿಂತನ'ದಿಂದ 'ಕಾವ್ಯಾನುಸಂಧಾನ'ಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಕಣವಿಯವರ ವಿಮರ್ಶಾ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ- ವಿನ್ಯಾಸ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅಳವಟ್ಟು ಆಕರ್ಷಿಸುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. 'ನಯವು ಕಣವಿಯವರ ಸಹಜ ಮನೋಧರ್ಮವಾಗಿದೆ. ಅವರು ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಕೂಲಸಿಂಧುವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ; ಹಸಿಯ ಗೋಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹರಳಿಡುವಂತೆಯೆ ಅವರು ಹೇಳಬಲ್ಲರು'[೨] ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಾಗ ಹಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು, ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ನವೋದಯ, ನವ್ಯದ ಸಾರ್ಥಕತೆಯ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಮಾಣೀಕರಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿವೇಚನೆಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ವಿವರಗಳ ಕೊರತೆ ಕಾಣಬಹುದಾದರೂ ಅದನ್ನು ಕೆಲವು ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ತಾತ್ವಿಕ ಮತ್ತು ಆನ್ವಯಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಬಂಧಗಳ ತುಂಬ ಮೂಡಿವೆ.

'ಕಣವಿಯವರ ವಿಮರ್ಶೆ ಯಾವುದೇ ತಾತ್ವಿಕ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಬಂಧಿತವಾದುದಲ್ಲ; ಯಾವುದೇ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಅವರು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಅನ್ನಿಸಿದರೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಕೆಲವು ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೂಲಭೂತ ವಿಮರ್ಶಾ ಶಿಸ್ತು- ಸಂಯಮತೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದಾರೆನ್ನುವುದು ಇಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿದೆ.

೧. **'ಕಾವ್ಯಾನುಸಂಧಾನ'** : ಪು. ೧೬೨

೨. **'ಸಾಹಿತ್ಯಚಿಂತನ'** : **ಮುನ್ನುಡಿ.**

‘ಸಮಾಹಿತ’ ಮತ್ತು ‘ಸಮತೋಲನ’

ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಕುಲಕರ್ಣಿ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸಂಶ್ಲೇಷಣ ಪ್ರತಿಭೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣ ಪ್ರತಿಭೆಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾದ ಪಾತ್ರವನ್ನು ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಸಂಶ್ಲೇಷಣ ಪ್ರತಿಭೆ–ವರ್ಣನಕೌಶಲ್ಯವನ್ನು ಬಲಪಡಿಸಿ ಕವಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು, ಕವಿ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ರೂಪಿಸಿದರೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣ ಪ್ರತಿಭೆ ವಿಭಜನ ಹಾಗೂ ಪರೀಕ್ಷಾ ದೃಷ್ಟಿಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಮರ್ಶನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯು, ವಿಮರ್ಶಕರಲ್ಲಿ ಕವಿ ಮನೋಭಾವವೂ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಒಂದೆಡೆ ಇದನ್ನೇ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಅವರು “ಕವಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ವಿಮರ್ಶಕ ಅಡಗಿರುವಂತೆ, ವಿಮರ್ಶಕನ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ಕವಿ ಅಡಗಿದ್ದಾನೆ” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಕವಿಭಾವ ಹಾಗೂ ವಿಮರ್ಶನ ಪ್ರಜ್ಞೆ–ಇವೆರಡೂ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ವಿರುದ್ಧವಾದ ಮುಖಗಳಾಗಲೀ, ಇಲ್ಲವೇ ಅವೆರಡೂ ಸಮಾನ ಅಂತರದಲ್ಲಿ (parallel) ಕ್ರಮಿಸುವ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ದಾರಿಗಳಾಗಲೀ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಸಂಶ್ಲೇಷಣ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಕೈಮೇಲಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಅದು ಗಟ್ಟವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಮೂಡಿಸಿದಾಗ ಆತ ಕವಿಯಾಗಿ ರೂಪಗೊಂಡರೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣ ಪ್ರತಿಭೆಯು ಕೈಮೇಲಾದಾಗ ವಿಮರ್ಶಕನಾಗಿ ರೂಪಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕವಿ–ವಿಮರ್ಶಕ ಎಂಬ ನೋಟಗಳು ಒಂದು ನಾಣ್ಯದ ಎರಡು ಮುಖಗಳು ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಕನ್ನಡದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಮನೋಭಾವವನ್ನೂ ವಿಮರ್ಶನ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಜೊತೆ ಜೊತೆಗೆ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳ ಕಾವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಎರಡೂ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿ, ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ವಿರಳ. ಇಂಥ ವಿರಳ ಪಂಕ್ತಿಗೆ ಸೇರುವ ಶ್ರೀ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಅವರು ಕಾವ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಮೂಡಿ

ಸಿರುವಂತೆಯೇ ವಿಮರ್ಶನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಅತ್ಯಂತ ಕುತೂಹಲದ ಸಂಗತಿ.

ಕಣವಿ ಮನೋಭಾವ– ಅದು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಲಿ, ಗದ್ಯ ಬರೆಹಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಲಿ, ಇಲ್ಲವೆ ವಿಮರ್ಶನ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೇ ಸಂಬಂಧಿಸಿರಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಪರಿಪಾಕಗೊಂಡು ಅರಳಿದುದನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತೇವೆ. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ, ಸೂಕ್ತವಾಗಿ ಗಮನಿಸಿ ಗೌರವಿಸುವ, ಅವೆಲ್ಲದರ ಸ್ವಭಾವ ವಿಶೇಷಗಳ ಅಧಿಕ (plus) ಗುಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಗಮನಿಸಿ ಚಿತ್ರಿಸುವ ಹಾಗೂ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಪ್ರಿಯವಾಗಿ, ಗಂಭೀರವಾಗಿ, ಸಂಯಮಯುತವಾಗಿ ಹೇಳುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿ ಕಣವಿ ಅವರದು. ಆವೇಶ, ರಭಸ, ಮೊನಚು, ವ್ಯಂಗ್ಯ. ವಿಡಂಬನೆ ಹಾಗೂ ಕಟಕಿಗಳು ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಅವರ ಒಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದು ಅಪರೂಪ![೧] ಇವುಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಒಟ್ಟು ಶಿಲ್ಪ ಸೌಂದರ್ಯ ಹಾಗೂ ಗಟ್ಟಿತನ ಅವರ ಪ್ರಬಂಧ–ವಿಮರ್ಶನ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಬಹುಶಃ ಈ ತಮ್ಮ ಮನೋಭಾವದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರಿವು ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿ ಅವರಿಗಿದೆ. ಎಂತಲೇ ಅವರು ಗದ್ಯ ಬರೆದುದು ತುಂಬ ಕಡಿಮೆ. ಅವರೇ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ "ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನದು ಆಮೆಯ ಗತಿ, ಬರೆದದ್ದು ತೀರ ಕಡಿಮೆ"[೨] ಎಂದು, ಈಗ ನಮಗೆ ಅವರು ನೀಡಿರುವ 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಂತನ' 'ಕಾವ್ಯಾನುಸಂಧಾನ', 'ಸಮಾಹಿತ' ಹಾಗೂ 'ಸಮತೋಲನ'– ಈ ನಾಲ್ಕು ವಿಮರ್ಶನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಮನಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಆ ಕಣವಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂಶ್ಲೇಷಣ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಗದ್ಯ ಬರಹಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಕಣವಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಎಂ. ಎಚ್. ಏಬ್ರಮ್ಸ ಅವರ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ 'ವರ್ಣಕ-ಚಿಂತಕ' (Descriptive-Meditative) ಕಾವ್ಯ ಎಂದು ಆಮೂರ ಅವರು ಗುರುತಿಸುವಂತೆಯೇ[೩] ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನೂ ಕೂಡ ವರ್ಣಕ–ಚಿಂತಕ ವಿಮರ್ಶೆ (Descriptive-Meditative Criticism) ಎಂದೇ ಗುರುತಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ವರ್ಣನೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನೆಗಳು ಕೇವಲ ಅವರ ಬರಹದ ಗುಣವಾಗಿರದೆ ಮನೋಭಾವದ ಹಾಗೂ ಸ್ವಭಾವದ ಮೂಲ ಸ್ರೋತಗಳೇ ಆಗಿವೆ.

---

೧. 'ಕಣವಿ ಅವರ ಮನೋಧರ್ಮ ಪ್ರಶಾಂತಿಯದಲ್ಲದೆ ರಭಸದ್ದಲ್ಲ'– ಗೋ. ಅಡಿಗ : ಆಕಾಶಬುಟ್ಟಿ– ಹಿನ್ನುಡಿ

೨. ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಂತನ– ಮೊದಲ ಮಾತು

೩. ಹೊಂಬೆಳಕು; ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ– ಪು. vi

'ಸಮಾಹಿತ'– 'ವಿಮರ್ಶಾ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಕಲನ' ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೃತಿ. ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ 'ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿನ ಪರಿಭಾವನೆ' ಒಡಮೂಡಿದೆಯೆಂದೂ, ಪ್ರಕೃತ ಸಂಗ್ರಹ ಒಂದು ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಗಿನ ತಮ್ಮ ನಿಲುವನ್ನು ಒದಗಿಸಬಹುದೆಂದೂ ಕಣವಿ ಅವರು ಇಲ್ಲಿ ಆಶಿಸಿದ್ದಾರೆ. (ಸಮಾಹಿತದ ಅರಿಕೆ ನೋಡಿ)

ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ೧೨ ವಿಮರ್ಶನ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಜನಪದ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೂರು ಲೇಖನಗಳು ತುಂಬ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳವು ಹಾಗೂ ಬಹುಕಾಲ ವಿಮರ್ಶನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುವಂಥವು ಆಗಿವೆ. 'ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಕಾವ್ಯಭಾಷೆ'ಯಂತೂ ಕಾವ್ಯಭಾಷೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಹಾಗೂ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ, ವಿವರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ವಿಶ್ವಸಾಹಿತ್ಯದ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಿರುವ ಗೌರವಯುತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದರ ಮೌಲಿಕತೆಯನ್ನು ಈ ಲೇಖನ ತುಂಬ ವಿವರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ಹೋಳಿ ಸಂಪ್ರದಾಯ' ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಲೇಖನ. ಹೋಳಿ ಹಬ್ಬದ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ, ಹೋಳಿ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆಯ ವಿಷಯಗಳು; ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ– ಈ ಮೂರೂ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಬಂಧ ಅತ್ಯಂತ ವಿವರವಾದ ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. 'ಜನಪದ ಕಾವ್ಯದ ಮೂಲಕ ಜನಾಂಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನ' ಎಂಬುದು ಹೆಸರೇ ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುವ ಹಾಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಮೂರೂ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಡಾ. ವೆರಿಯರ ಎಲ್ವಿನ್ ಎಂಬ ಕ್ರೈಸ್ತ ಪಾದ್ರಿ ಭಾರತೀಯ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿ ನೀಡಿರುವ ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶಗಳ ಕಡೆಗೆ ನಮ್ಮ ಗಮನವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಕ ಕಣವಿ ಸೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಮುಂದಿನ ಮೂರು ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ದಟ್ಟವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಮೂಡಿಸಿದ ಮೂವರು ಪ್ರತಿಭಾವಂತರನ್ನು ಕುರಿತು ಮೆಚ್ಚುಗೆಯ ಹಾಗೂ ಅವರ ಗುಣ ಸ್ವಭಾವಗಳ ರಸವದ್ ಸಮೀಕ್ಷೆಯ ಪ್ರಬಂಧಗಳು. 'ಅಚ್ಚ ಬದುಕಿನ ರತ್ನಮೌಕ್ತಿಕದಚ್ಚು ಬಸವಣ್ಣ' ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಹಲವು ಮುಖಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸ್ವಭಾವಗಳಿಗೆ ಒಲಿದ ಕಣವಿ ಅವರು, ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಎಷ್ಟು ವರ್ಣಿಸಿದರೂ, ವಿವರಿಸಿದರೂ ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಹೆಸರಿಟ್ಟಿರುವ ರೀತಿಯೇ ಅವರ ಈ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಮುಂದಿನ ಈ ತರದ ಎರಡು ಲೇಖನಗಳು 'ಹಲವು ಹೋರಾಟಗಳ ಕಲಿ ಅನಕೃ', ಮತ್ತು 'ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿ', ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿಶೀಲತೆಯ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸಿ, ಸಮಸ್ತ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಚಂಡಮಾರುತದಿಂದ ಇಡೀ ಜನಸ್ತೋಮವನ್ನು ತಾಕಿದ ಈ ಇಬ್ಬರು

ಧೀಮಂತರನ್ನು ತುಂಬು ಗೌರವದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅ.ನ.ಕೃ ನಿಧನರಾದಾಗ ಅವರನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವರ ಕನ್ನಡ ಸೇವೆಯನ್ನೇ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಮನದಂದು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ನಮನಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿದೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಬಂಧದ ಧ್ವನಿ. ಹಾಗೆಯೇ ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟೀಮನಿ ಅವರಿಗೆ ಐವತ್ತು ವರ್ಷ ತುಂಬುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಒಂದು ಸಂದರ್ಶನ. ಹೀಗಾಗಿ ಸಹಜವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಬಗೆಗಿನ ಅಭಿಮಾನ ಹಾಗೂ ಗೌರವಗಳೇ ಈ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂರು ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಅಂಶಕ್ಕಿಂತ ವರ್ಣನ ಪ್ರಬಂಧದ ಅಂಶಗಳೇ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿವೆ ಯೆಂಬುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತ, ಅಂದಂದಿನ ಕನ್ನಡ ಪರಿಸರದ ಮೇಲೆ ಈ ಮೂವರೂ ಮಹಾನ್ ಪ್ರತಿಭಾವಂತರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಶ್ರೀ ಕಣವಿ ಅವರು ಸರಿಯಾಗಿಯೇ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. "ಇಂಥ ಲೇಖನಗಳಿಗೆ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಮಹತ್ವ ಇರುತ್ತದೆ"[೧] ಎಂಬ ಹಾಮಾನಾ ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾದವುಗಳೇ.

ಮುಂದಿನ ಮೂರು ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಹೊಸಗನ್ನಡ ಲೇಖಕರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವುಗಳು. 'ಪರಾಮರ್ಶೆಯ ಪಶ್ಯಂತಿವಾಣಿ' ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಂ. ಶಿ. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರ 'ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ' ಗ್ರಂಥವನ್ನು, ಅದು ನೀಡಿರುವ ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ದಾರ್ಶನಿಕ ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಧರ್ಮಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗೂ, ಸಾಹಿತ್ಯರಸಿಕರಿಗೂ ಕೂಡಿಯೇ ಸಂತೋಷಕೊಡುವ ಈ ಕೃತಿಯ ಗುಣವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವೇಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತೊಂದು ಲೇಖನ 'ಒಡೆಯರ ಅವರ ಪ್ರಬಂಧಗಳು' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಸದಾಶಿವ ಒಡೆಯರ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಬಂಧಸಾಹಿತ್ಯದ ಮೂಲಕ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ನೀಡಿರುವ ಕೊಡುಗೆ ಗಮನಾರ್ಹವಾದು ದೆಂದು ಮೆಚ್ಚಿ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ.

'ಬೆರಗಿನಿಂದ ನಿಬ್ಬೆರಗಿಗೆ' ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧ ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಕಾವ್ಯದ ಒಂದು ನೋಟವನ್ನು ವಿಹಂಗಮ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಿಶೀಲಿಸುವ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಲೇಖನ. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಹಾಗೂ ಖಚಿತವಾದ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕಣವಿ ಅವರು ಕೆದಕುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪನವರ ಸಮಗ್ರ ಕಾವ್ಯರಚನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಆಶ್ಚರ್ಯಭಾವ ನೆಲೆನಿಂತು ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದುದನ್ನು, ಅದು ಅವರ ಕಾವ್ಯದುದ್ದಕ್ಕೂ ಬೆಳೆದು ವೈಭವಗೊಂಡಿರುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮ್ಮ ವಾದದ, ವಿವರಣೆಯ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಹೇರಳವಾಗಿ ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ

---

೧. 'ಚೆಂಬೆಳಕು', ಪು. ೪೫

ಸವರ ಕಾವ್ಯದ ಪಂಕ್ತಿಗಳ ನಿದರ್ಶನವನ್ನು ನೀಡುತ್ತ ವಿವರವಾಗಿ ಕವಿಮನೋಭಾವದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಇತ್ತೀಚಿನ ಕಾವ್ಯಪರಿಚಯ– ಹೊಸಪೀಳಿಗೆಯ ಕೆಲ ಕವಿಗಳು, ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧ ದಲ್ಲಿ ಅಂದು (೧೯೬೭) ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಕವಿಗಳೆನಿಸಿದ್ದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ, ಬುದ್ದಣ್ಣ ಹಿಂಗಮಿರೆ, ದೇಶಪಾಂಡೆ ಸುಬ್ಬರಾಯ, ಶ್ರೀಮತಿ ಶೈಲಜಾ ಉಡಚಣ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ದೇಸಾಯಿ– ಅವರುಗಳ ಕಾವ್ಯ ಪರಿಚಯ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಗಳು ಮೂಡಿಬಂದಿವೆ. ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ 'ಔರಂಗಜೇಬ ಮತ್ತು ಇತರ ಕವನಗಳು' ಎಂಬ ಕವಿತಾ ಸಂಕಲನದ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಇದ್ದರೆ ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಆಯಾ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳಿಗೆ ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಮಾತುಗಳಾಗಿವೆ. (ಬುದ್ದಣ್ಣ ಹಿಂಗಮಿರೆ– 'ಶಬ್ದ, ರಕ್ತ ಮತ್ತು ಮಾಂಸ'– ೧೯೬೮, ದೇಶಪಾಂಡೆ ಸುಬ್ಬರಾಯ– 'ನಾಲ್ಕು ಹಿಡಿ ಬೆಂಕಿ'– ೧೯೬೯, ಶ್ರೀಮತಿ ಶೈಲಜಾ ಉಡುಚಣ– 'ಒಂದು ಗಳಿಗೆ'– ೧೯೭೨, ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ದೇಸಾಯಿ– 'ಚಿಗಳಿ'– ೧೯೭೪)

'ಎದೆಯ ಒಕ್ಕಲಿಗನ ಹಾಡು' ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಒಂದು ಕವಿತೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ರಸವಿಮರ್ಶೆ. ಸಾಧಕನು ಯೋಗ ಸಾಧನೆಯ ಬಲದಿಂದ ತಾನೇ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಾಗಿ ಆತ್ಮಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವ ರೀತಿಯನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನದ ಮೂಲಕ ಚಿತ್ರಿಸುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವಿವರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇಂದ್ರೆ ಯವರ 'ಉತ್ತರಕಾಲೀನ' ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಅಧ್ಯಾತ್ಮ, ತತ್ವಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವು ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಹೀಗಿರುವ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಿಯಾವಿಧಾನವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಅವರು ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ನಿದರ್ಶನವಾಗಬಹುದಾದ ಈ ವಿಮರ್ಶಾಲೇಖನ ತುಂಬ ಅಪರೂಪದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ವಿಮರ್ಶೆಯ ಹೊಳಹುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

'ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ರೂಪ– ಒಂದು ಟಿಪ್ಪಣಿ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿ ಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗಂತೂ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ರೂಪಗಳ ಸಾವಯವ ಸಂಬಂಧ, ಅವಿನಾಭಾವ ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತು ಅನೇಕ ಮುಖವಾದ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಅವರು ಬಹು ತೆಳುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ಹರಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಗಡಿಬಿಡಿಯಲ್ಲಿಯೋ ಅಥವಾ ಯಾರದೋ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕಾಗಿಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಮುಗಿದು ಹೋದ ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ, ಹೊಸ ಹೊಳಹುಗಳಿದ್ದರೂ, ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿಲ್ಲ ಎಂಬುದೇ ವ್ಯಥೆಯ ಸಂಗತಿ. ಶ್ರೀ ಕಣವಿ ಅವರು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿದ್ದರೆ, ಈ ಪ್ರಬಂಧದ ಮೂಲಕ ಅನೇಕ ಮೌಲಿಕ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಮಗೆ ನೀಡಬಹುದಿತ್ತು.

ಈ ಸಂಗ್ರಹದ ಅನೇಕ ಲೇಖನಗಳ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಒಳವಿವರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಕಣವಿ ಅವರು ತಾವೇ ಕರೆದ ಹಾಗೆ 'ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಕಲನ' ಎಂಬುದಕ್ಕಿಂತಲೂ 'ಪ್ರಬಂಧ ಸಂಕಲನ' ಎಂಬ ಹೆಸರೇ ಉಚಿತವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಣವಿ ಅವರ ಗುಣಗ್ರಾಹಿ ಸ್ವಭಾವ ಕಾರಣವಾಗಿ, ವರ್ಣನಾತ್ಮಕ ಶೈಲಿ ಕಾರಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಹಲವಾರು ಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ಕೃತಿಗಳ ವಿವರವಾದ ವರ್ಣನಪರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ.

'ಸಮತೋಲನ'– ಕಣವಿ ಅವರ ಈಚಿನ ಗದ್ಯ ಬರಹಗಳ ಸಂಗ್ರಹ (೧೯೮೯). ಇಲ್ಲೂ ವಿಮರ್ಶೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಬಂಧ ಲೇಖನಗಳಿವೆ. ಈ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ೧೩ ಲೇಖನಗಳಿದ್ದು ಮೊದಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಸಾಹಿತ್ಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಲೇಖನಗಳಾಗಿವೆ. ಮುಂದಿನ ಐದು ಲೇಖನಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬರೆದ ಪ್ರಬಂಧಗಳಾಗಿವೆ; ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ಲೇಖನಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಣಗೈಯ್ಯುವ ಬರೆಹಗಳಾಗಿವೆ.

' ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳ ಆಶಯ '– ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಸಮಗ್ರ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಲೇಖನ. ಬಸವಣ್ಣ ತನ್ನ ವಚನಗಳ ಮೂಲಕ ಏನನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು, ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಹೊರಟಿದ್ದಾನೆ– ಎಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಸಮಾಹಿತ' ಸಂಗ್ರಹದ 'ಅಚ್ಚ ಬದುಕಿನ ರತ್ನ ಮೌಕ್ತಿಕದಚ್ಚು ಬಸವಣ್ಣ' ಎಂಬ ಲೇಖನದ ಧೋರಣೆಯೇ ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಕಣವಿ ಅವರಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿದ, ಮೋಹಗೊಳಿಸಿದ ಸಂಗತಿ ಕುತೂಹಲಕರ. ಅವರ ಗದ್ಯ ಬರೆಹಗಳ ಸಂಗ್ರಹಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಬಸವಣ್ಣನವರನ್ನು ಕುರಿತ ಲೇಖನಗಳು ಇರುವುದೇ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ಇವರ ಮೊದಲ ಗದ್ಯ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಂತನದಲ್ಲಿ 'ಬಸವಣ್ಣನವರ ಭಾವಚಿತ್ರ' ಎಂಬ ಲೇಖನ ಇರುವುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕು.

'ವಚನೋದ್ಯಾನದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ'– ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಡಾ. ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರ 'ವಚನೋದ್ಯಾನ'ವನ್ನು ಕುರಿತು, ಅದರ ವಿಶಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ 'ವಚನ' ರೂಪ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿರುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದು ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪಡೆದಿರುವ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ; ವಚನ ಪ್ರಕಾರದ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಡಾ. ಪುರಾಣಿಕರು ದುಡಿಸಿಕೊಂಡ ರೀತಿಯನ್ನು ಹಲವಾರು ನಿದರ್ಶನಗಳ ಮೂಲಕ ತೋರಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

'ಎಂ. ವಿ. ಸೀ ಅವರ ಸುನೀತಗಳು'– ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಎಂ. ವಿ. ಸೀತಾರಾಮಯ್ಯನವರ ಸುನೀತಗಳನ್ನು– ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸಿ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎಂ. ವಿ. ಸೀ. ಸುನೀತ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಧನೆ, ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆ ಕುರಿತು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಣದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸುನೀತವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡ ಬಗೆಯನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಈ ಛಂದೋ ರೂಪವನ್ನು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕನ್ನಡ ಸಂದರ್ಭಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಂಡುದನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಮಾತ ನಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೇ ತುಂಬ ಅಪರೂಪವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಎಂ.ವಿ.ಸೀ ಅವರ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಸೋಲುವ, ದುರ್ಬಲವಾಗುವ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕಣವಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ಇಬ್ಬನಿಯುವತಾರ' ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧ ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ಕವನವನ್ನು ಕುರಿತ ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪದ ವಿಮರ್ಶಾ ಪ್ರಬಂಧ. ಕುವೆಂಪು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ಒಟ್ಟು ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಪ್ರಕೃತಿ ನೀಡಿರುವ ಪ್ರೇರಣೆಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕಣವಿ ಈ ಪ್ರಬಂಧ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಬೇಂದ್ರೆ ಮತ್ತು ಕುವೆಂಪು ಕಣವಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಎರಡು ದಡಗಳು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವರಿಬ್ಬರ ಬಗೆಗೆ, ಅವರ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಯ ಬಗೆಗೆ ಗೌರವ, ಶ್ರದ್ಧೆ ಕಣವಿ ಅವರಿಗೆ. 'ಸಮಾಹಿತ'ದಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆ ಅವರ 'ಎದೆಯು ಒಕ್ಕಲಿಗನ ಹಾಡು', ಕವನವನ್ನು ವಿವರ ವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ 'ಇಬ್ಬನಿಯುವತಾರ'ವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಪ್ರಬಂಧವೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಸೂಕ್ತ ನಿದರ್ಶನವಾಗುತ್ತದೆ.

'ಕವಿ ಕಂಡ ರವಿ'– ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳು (ರತ್ನಾಕರ ವರ್ಣಿ, ನಾಗಚಂದ್ರ, ಹರಿಹರ, ರುದ್ರಭಟ್ಟ, ಪಂಪ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ) ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ, ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕವಿಗಳು (ಕುವೆಂಪು, ಪುತಿನ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ) ಮುಂತಾದವರು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡುವ ಬಗೆಯನ್ನು, ಬಣ್ಣಿಸುವ ವಿವರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. 'ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಜಗಚ್ಚಕ್ಷುವಾಗಿ ಕಂಡ ಸೂರ್ಯ ಇಂದಿಗೂ ಆಯಾ ಕಾಲದ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಅವರವರ ಪ್ರತಿಭೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸೆಲೆ ಯಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ರಸಿಕನಾಡಿದ ಮಾತು'– ಒಂದು ಸುಂದರ ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧ. 'ರಸಿಕನಾಡಿದ ಮಾತು ಶಶಿಯುದಿಸಿ ಬಂದಂತೆ'– ಎಂಬ ಸರ್ವಜ್ಞನ ಮಾತಿನ ಧಾಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ರಸಿಕತನ ಎಂದರೇನು ? ಆ ರಸಿಕತೆ ಸಿದ್ಧಿಸಲು ಉಂಟಾಗಬೇಕಾದ ಮಾನಸಿಕ ಪರಿಪಾಕ ಯಾವ ಬಗೆಯದು ಎಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜ್ಞ, ಗೊರೂರು ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ, ಪಂಪ, ಹರಿಹರ, ಮುದ್ದಣ, ಬೇಂದ್ರೆ, ಕುವೆಂಪು, ಎಸ್. ವ್ಹಿ. ಪರಮೇಶ್ವರಭಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಜಾನಪದ

ಸಾಹಿತ್ಯದ ಈ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ರಸಿಕತೆಯ ಹಲವು ಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. 'ನಮ್ಮ ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ತಿರುವನ್ನು ನೀಡಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮುದ ನೀಡುತ್ತದೆ, ರಸಿಕನಾಡಿದ ಮಾತು'– ಎಂದು 'ಮಾತು' ವಿಚಾರಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ನೀಡುವ, ತನ್ಮೂಲಕ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆನಂದಲೋಕಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಆಧುನಿಕ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತಂತ್ರಜ್ಞಾನಗಳ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಇಂದು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಉಂಟಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸಿ ಆಧುನಿಕ ಕಾವ್ಯ, ಆಧುನಿಕ ನಾಟಕ, ಹಾಗೂ ಸಮೂಹ ಮಾಧ್ಯಮಗಳ ಮೇಲೆ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬೀರಿದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಸಮೀಕ್ಷಾತ್ಮಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಹಾಗೂ ಈಚೆಗೆ ರೂಪಗೊಂಡಿರುವ 'ನಗರ ಜಾನಪದ'ದ ಸ್ವರೂಪ ವನ್ನು ಅದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಉಂಟಾದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ ಪುಸ್ತಕಗಳು' ಕಣವಿ ಅವರ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಭಾವಕಾರೀ ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧ. ತಮ್ಮ ವಿಚಾರ ಹಾಗೂ ಸೃಜನಶಕ್ತಿಗಳ ಮೇಲೆ ದಟ್ಟವಾದ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು, ಆ ಗ್ರಂಥಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಾಸ್ತಿ ಅವರ ಸಣ್ಣಕಥೆಗಳು, ಅನಕೃ ಅವರ ಮಂಗಳಸೂತ್ರ, ಸಂಧ್ಯಾರಾಗ, ಗೊರೂರರ 'ನಮ್ಮೂರಿನ ರಸಿಕರು', ಶರಶ್ಚಂದ್ರರ 'ದೇವದಾಸ', ಕಾರಂತರ 'ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ' ಕುವೆಂಪು ಅವರ 'ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ- ಹೆಗ್ಗಡತಿ' ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ– ಈ ಕತೆ–ಕಾದಂಬರಿಗಳು, ಹರಿಹರ, ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ, ಸರ್ವಜ್ಞ ಮುಂತಾದ ಹಿಂದಣ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳು, ಬೇಂದ್ರೆ, ಕುವೆಂಪು, ಮಧುರಚೆನ್ನ ಕಡೆಂಗೋಡ್ಲು, ಗೋಕಾಕ ಮುಂತಾದ ಕವಿಗಳ ಕವಿತೆಗಳು ಹಾಗೂ ವಚನಕಾರರ ವಚನಗಳು ತಮ್ಮ ಇಂದಿನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ, ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಸಂಭಾಷಣೆ– ಕಳೆದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಕಲೆ'– ಎಂಬ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಸೊಗಸುಗಾರಿಕೆ, ಅದರ ಪ್ರಭಾವ, ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಒತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತ ಅದು ಇಂದು ನಶಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಬಗೆಗೆ ತಮ್ಮ ಖೇದವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಈ ಸಂಕಲನದ ಕೊನೆಯ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಬಂಧಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿ ಚಿತ್ರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧ ಪಟ್ಟವು. 'ಮಾಸ್ತಿ– ನಾನು ಕಂಡಂತೆ', 'ತೀ ನಂ ಶ್ರೀ ಕೆಲವು ನೆನಪುಗಳು', 'ಪ್ರೊ. ವಿ. ಎಂ. ಇನಾಂದಾರ– ನಾನು ಕಂಡಂತೆ' ಹಾಗೂ 'ಪ್ರೊ. ಮಾಳವಾಡರೊಡನೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂವಾದ'– ಈ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವಭಾವ ವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಅವರು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ, ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪ್ರೀತಿ–ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವರು

ತೋರಿರುವ ಪ್ರೀತಿ, ಅಂತಃಕರಣಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ತುಂಬ ಗೌರವದಿಂದ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಲೇಖನಗಳು ಅಭಿನಂದನ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಂಡುದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅಧಿಕಗುಣಗಳನ್ನು ಕಣವಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ; ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆರಾಧನಾ ಮನೋಭಾವ ಈ ಎಲ್ಲ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಕಣವಿ ಅವರ ಗದ್ಯ ಬರೆಹಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಶಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಭಾಷೆಯ ದೇಸೀಗುಣ ಮತ್ತು ಅದರ ಸ್ನಿಗ್ಧತೆ. ಈ ದೇಸಿ ಮತ್ತು ಸ್ನಿಗ್ಧತೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಸಾದಗುಣ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತರೆ ಈ ಪ್ರಸಾದ ಗುಣ ಕಾರಣವಾಗಿ ಇವರ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶಾ ಲೇಖನಗಳು ನೇರವಾಗಿ ಸಹೃದಯರನ್ನು ತಲುಪುತ್ತವೆ. ಇವರ ವಿಮರ್ಶಾ ಭಾಷೆಯಂತೂ ತುಂಬ ಸರಳ. ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಇಲ್ಲವೇ ತಾಂತ್ರಿಕ ಎನಿಸಬಹುದಾದ, ಹಲವು ಸಲ ಸಂವಹನಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಭಾಷಾ ಬಳಕೆ ಕಣವಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು ತುಂಬ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಸಂಗತಿ. ಇವರ ಕವಿಮನಸ್ಸು ವಿಮರ್ಶೆಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲೂ ಹಣಕಿ ಹಾಕಿ ಭಾಷಾ ಶೈಲಿಗೆ 'ಅಲಂಕಾರತನದ' ಬಣ್ಣ ಲೇಪಿಸುತ್ತದೆಯೆನ್ನುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಶ್ರೀ ಸಿದ್ದಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರ ವಚನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವ ಈ ಮಾತು ಗಮನಿಸಿ "ಶರಣರ ವಚನಗಳ ಸಾರ ಸತ್ವವನ್ನು ತಣಿ ಹೀರಿ, ಹೊಸಕಾಲದ ಬಣ್ಣ-ಬೆಡಗುಗಳಿಂದ ವಚನೋದ್ಯಾನದ ಹೂವುಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಕಳೆ ಬಂದಿದೆ".[೧] ಇಲ್ಲಿ ಭಾಷೆ ರೂಪಕದ ಬಣ್ಣದಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ದೇಸಿಯ ಒಲವು ಕಣವಿ ಅವರ ಗದ್ಯಬರಹಗಳಲ್ಲೂ ದಟ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ವಿಧಾನ ಹಾಗೂ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗ ಎರಡರಲ್ಲೂ ಈ ದೇಸಿಯ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ರಸಿಕನನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸುತ್ತ "ರಸಿಕ ತತ್ವ ಸಂಪನ್ನ ಉದಾರಿ. ಹಣ್ಣು ಹಂಚಿ ತಿನ್ನುವ, ಹೂವು ಕೊಟ್ಟು ಮುಡಿಯುವ ಸ್ವಭಾವ ಅವನದು"[೨] ಎಂಬ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯ ದೇಸೀತನವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕೃತಿ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಬಗೆಗೆ ಹೇಳುತ್ತ "ಒಂದು ಕೃತಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮಟ್ಟದ ಚರ್ಚೆಗಳಿಗೆ ಆಸ್ಪದವೀಯುವುದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಡಾಡುತ್ತ ಅದು ಅಡ್ಡದಾರಿ ಹಿಡಿಯಬಾರದು ಎಂಬುದು ಮುಖ್ಯ"[೩] ಎಂದು ಹೇಳುವರು. ಮೇಲೆ ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಹಣ್ಣು ಹಂಚಿ ತಿನ್ನು, ಹೂವು ಕೊಟ್ಟು ಮುಡಿ ಹಾಗೂ

೧. ಸಮತೋಲನ, ಪು. ೨೮.
೨. ಸಮತೋಲನ, ಪು. ೬೫.
೩. ಸಮತೋಲನ, ಪು. ೧೧೫.

ಆಡಾಡುತ್ತ ಅಡ್ಡ ಹಾದಿ ಹಿಡಿ' ಎಂಬ ದೇಶಿ ಅನುಭವಗಳನ್ನು ಕಣವಿ ಅವರು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇವೆ. ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ಪುರಾಣಿಕರ ಶಕ್ತಿ-ಪ್ರತಿಭೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ 'ವಚನ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಮ್ಮೆಲ್ಲ ಶಕ್ತಿ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಗಳಿಂದ ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಒಡ್ಡಿ ಒಡಮುರಿದೇಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ನಾಲ್ಕೈದು ಜನ ಪ್ರಮುಖರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರ ಸಾಧನೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂತಹುದು" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಗೊಂಡಿರುವ 'ಒಡಮುರಿದೇಳು' ಎಂಬುದು ಶುದ್ಧ ದೇಶೀ ಅನುಭವದಿಂದ ಬಂದ ಮಾತು.

ಇಡಿಯಾಗಿ ಕಣವಿ ಅವರ ಗದ್ಯ ಬರಹಗಳೆಂದರೆ ಸುವರ್ಣಮಾಧ್ಯಮದ ಗಡಿರೇಖೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಓದುಗನನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲೇಖನಗಳಾಗಿವೆ. ನವೋದಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಗುಣ-ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಕಣವಿ ಮನೋಭಾವ ಕಾರಣವಾಗಿ ಅವರು ನವೋದಯ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆ.

‘ಹಕ್ಕೀ ಪುಚ್ಚ’ ಮತ್ತು ‘ಮಧುರಚೆನ್ನ’

ನಾಗೇಶ ರಾಂಪೂರ

ಸಮಕಾಲೀನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದ ಖ್ಯಾತ ಕವಿ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರ ಎರಡು ವಿಶಿಷ್ಟ ಕೃತಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

‘ಹಕ್ಕೀ ಪುಚ್ಚ’ ಮೊದಲನೆಯದು, ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿಯೇ ರಚನೆಯಾದ ಕೃತಿ ಇದು.

ಪ್ರೌಢತಮವಾದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಸಾರಸ್ವತ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಕಣವಿಯವರು ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆ, ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ. ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯ ಮೊದಲಾದ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ಕವಿಗಳಂತೆ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಚಿಕ್ಕವರ ಬಗ್ಗೆಯೂ ತಮ್ಮ ಕಾಳಜಿಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವುದು ಸುಲಭದ ಕೆಲಸವೇನಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ ಮಕ್ಕಳ ವಯೋಮಿತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿರುವಂಥ ಸಹಜ ಕುತೂಹಲ, ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಮಟ್ಟ, ಭಾವ, ಭಾಷೆ, ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರ ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮಕ್ಕಳ ಮನೋವಿಕಾಸದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂಥ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕವಿಯೂ ಕೂಡ ತಾನು ಎಷ್ಟೇ ಎತ್ತರಕ್ಕೆ ಬೆಳೆದಿದ್ದರೂ ಮಕ್ಕಳ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಇರುತ್ತದೆ.

‘ಹಕ್ಕೀ ಪುಚ್ಚ’ ಕೃತಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಿದಾಗ ಕಣವಿಯವರು ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಈ ಮೊದಲು ಕಣವಿ ಅವರ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ‘ಮಗುವಿಗೆ’, ‘ದೀಪಧಾರಿ’, ‘ರಂಜನಾ’ ಕವಿತೆಗಳು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ಕವಿತೆಗಳಾದರೂ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಬರೆದವುಗಳಲ್ಲ. ಅವು ಮಕ್ಕಳ ಆಟ, ಪಾಠ, ಚಟುವಟಿಕೆ

ತುಂಟಾಟ, ಬಾಲ ಲೀಲೆಗಳು ಕವಿಗೆ ಕಾವ್ಯಸ್ಫೂರ್ತಿಯ ಸೆಲೆಯಾಗಿ, ಕೆಲವು ಕ್ಷಣ ತನ್ಮಯತೆ ನೀಡಿ, ಅಂತರಂಗದ ದಿವ್ಯಾನುಭವದ ದರ್ಶನಮಾಡಿಕೊಡುವ ಕವಿತೆಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

ಆದರೆ 'ಹಕ್ಕೀಪುಚ್ಚ'ದ ಕವಿತೆಗಳು ಹಾಗಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳ ಬಾಲಸಹಜ ಸಂವೇದನೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಥ ಹುಡುಕುವ ಕೆಲಸ ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದೆ.

ಈ ಸಂಕಲನ ೧೩ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೂ ೫೨ ಚಿತ್ರಗಳನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಆಕರ್ಷಕ ಮುಖಪುಟವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಈ ಸಂಕಲನದ ಮೊದಲ ಕವಿತೆಯಾದ 'ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನ'ದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಎರಡು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರವಿವಾರ, ಸೋಮವಾರ, ಮಂಗಳವಾರ.... ಹೀಗೆ ವಾರದಲ್ಲಿ ಬರುವ ದಿನಗಳ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತ ಯಾವ ದಿನವೂ ಕೆಟ್ಟದ್ದಲ್ಲ; ಎಲ್ಲ ದಿನಗಳೂ ಶುಭದಿನಗಳೇ ಎಂಬ ಸನ್ಮತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಕೋಮಲ ಹೃದಯದ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತ ಮನೋಧರ್ಮದ ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ಯಾವುದರಲ್ಲೂ ಕೆಟ್ಟದ್ದು ಕಾಣುವುದೇ ಇಲ್ಲ.

ರವಿವಾರ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ
ಕಲಿಯುವರು ಸರಿಯಾಗಿ ಪಾಠಗಳನು,
ಸೋಮವಾರದ ದಿವಸ ಹುಟ್ಟಿದವರೆಲ್ಲ
ನಿತ್ಯವೂ ಸತ್ಯವನೆ ಮಾತನಾಡುವರು.

ಹೀಗೆಯೇ ಸಾಗುವ ಈ ಕವಿತೆ 'ಸೊಲೊಮನ್ ಗ್ರಂಡೆ' ಅನ್ನುವಂಥ ಆಂಗ್ಲ ಶಿಸುಗೀತೆಯನ್ನು ನೆನಪಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ.

'ಮಿಂಚುಹುಳ' ಕವಿತೆ ಒಗಟಿನ ಗುಣವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಮಿಂಚುಹುಳದ ಬಾಲದಲ್ಲಿರುವ ಬೆಳಕು ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ, ತಾನೇ ತಾನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಂಥದ್ದು. ದೀಪದ ರೂಪರೇಷೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುತ್ತ ಕವಿ ಅದರ ಮೂಲಕ ಮಿಂಚುಹುಳದ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ದೀಪ ಇದು ಎಣ್ಣೆ ಇರುವ, ಗಾಳಿಗೆ ಆರುವ, ಅಮ್ಮನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇರುವ, ಕತ್ತಲೆ ದೂರಮಾಡುವಂಥದ್ದಾದರೆ, ಬೆಳಕಿದ್ದೂ ಆರದ, ಹಾರುವ, ತೈಲ ಬೇಡದ ತೇಲುವ ದೀಪ ಯಾವುದು ? ಎಂದು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ತಟ್ಟನೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೊಳೆಯುವ ಉತ್ತರ 'ಮಿಂಚುಹುಳ', ಇಂಥ ಕವಿತೆಗಳು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ತಾರ್ಕಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತವೆ.

ನಾವು ತಕ್ಕಷ್ಟು ಕೆಲಸ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದರೆ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅರ್ಥವಾಗುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ 'ದುಡಿಮೆ'ಯ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಸಿಪ್ಪೆಯ ಸುಲಿದು ತೆಗೆದರೆ ಮಾತ್ರ
ಹಣ್ಣಿನ ತಿರುಳನು ಮೆಲಬಹುದು;
ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಯ ಚಿಪ್ಪನ್ನು ಒಡೆದರೆ
ಕೊಬ್ಬರಿ ತಿಳಲನು ತಿನಬಹುದು.

ಹೀಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಉದಾಹರಣೆ ನಿಡುತ್ತಾ, ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದುಡಿಮೆಯ ಸಾರ್ಥಕತೆಯನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುತ್ತ ಅಂತಿಮವಾಗಿ–

ಎಲ್ಲರು ತಮ್ಮಯ ಕೆಲಸವ ತಾವೇ
ಮಾಡಲು ದೇಶವು ಬೆಳೆಯುವುದು.

ಎಂಬ ಸಂದೇಶ ಬೀರುತ್ತಾರೆ; ಶ್ರಮಗೌರವದ ಪಾಠ ಕಲಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಆಟದ ಮನೆ 'ಗುಬ್ಬಿಯ ಗೂಡು' ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲೇ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವಂಥದ್ದು. ಆದರೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಒಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕಾದರೆ ಎಷ್ಟೊಂದು ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕು, ಎಷ್ಟೊಂದು ಕೆಲಸಗಾರರ ಮರ್ಜಿ ಕಾಯಬೇಕು, ಎಷ್ಟೊಂದು ಸಾಲಮಾಡಬೇಕು. ಕಟ್ಟಿದ ಮೇಲೂ ಕಳ್ಳಕಾಕರ ಭಯ, ನಗರಸಭೆಯ ಕರದ ಭಾರ, ಸಾಲದ ಚಿಂತೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಮನೆಕಟ್ಟುವ ಜಾಣರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ 'ಸ್ವಂತಮನೆ' ಎಂಬ ಕವನದ ಮೂಲಕ :

ಆದರೆ
ಖರ್ಚಿನ ಮಾತೇ ಬಾರದು ಇಲ್ಲಿ
ನಗರಸಭೆಯು ಕರ ಹೇರಿಲ್ಲ.
ಹಾಗೂ
ಸಾಲದ ಚಿಂತೆಯು, ಆಳಿನ ಗೋಳು
ಒಂದೇ ? ಎರಡೇ ? ಎಲ್ಲಿ ಕೊನೆ ?

ಎಂಬ ಈ ಮಾತುಗಳು ಮಕ್ಕಳ ಗ್ರಹಿಕೆಯ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಮೀರಿವೆ ಎಂದು ಅನಿಸಬಹುದಾದರೂ ಈಗಿನ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಅವು ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಪಡೆದುಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ.

'ಆಮೆ', 'ಕಪ್ಪೆ', 'ಬಸವನಹುಳ', 'ಮಿಯಾಂವ ಮಿಯಾಂವ ಬೆಕ್ಕಣ್ಣ' ಕವಿತೆಗಳು ಶೀರ್ಷಿಕೆಗಳೇ ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಆಯಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುವ ಕವಿತೆಗಳು.

ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಾಗುವ ಆಮೆ, ಬಸವನ ಹುಳ, ಟುಣುಕ್ ಪುಣುಕ್ ಜಿಗಿಯುವ ಕಪ್ಪೆ, ಟಣ್ಣನೆ ಹಾರುವ ಬೆಕ್ಕು ಇವು ಮಕ್ಕಳ ಕುತೂಹಲವನ್ನು ಕೆರಳಿಸುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳು.

'ಆಮೆ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿನಗಾಡಿ, ಕಾರು, ರೈಲು, ಸೈಕಲ್ಲು ಇವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿ ಇವು ಯಾವ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಕೆಡವುವಂಥ ವಾಹನಗಳು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಮೆಯಂತೆ ಕಾಲ್ನಡಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಹೋಗುವುದು ಉತ್ತಮ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಅವಸರವೇ ಅಪಘಾತಕ್ಕೆಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾತನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಜೀವಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞನಂತೆ ಕವಿ 'ಕಪ್ಪೆ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪೆಯ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಜೀವನವಿಧಾನವನ್ನು ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮನಂಬುಗುವಂತೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಕವಿತೆ ಇಡಿಯಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಯ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿದೆ. ಮಗು ಕಪ್ಪೆಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಲ್ಲ ಉತ್ತರಗಳನ್ನಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸೋಜಿಗವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು.

ಕೆರೆಯೊಳು ಸಲೀಸು ಈಜುತಲಿರುವೆ
ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಕುಪ್ಪಳಿಸುತ ಬರುವೆ
ಯಾವುದು ಖುಷಿ ಈ ಎರಡರೊಳು ?

ಎಂಬ ಮಗುವಿನ ಈ ಮುಗ್ಧ ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರವಿರುವುದನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಮೇಲಿನ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಏಕಮುಖ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿದ್ದರೆ 'ಬಸವನಹುಳ' ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರಗಳು ಸಂವಾದ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಲಘು ವಿನೋದದ ಮೂಲಕ ಓದುಗ ಮಗುವಿಗೆ ಕಚಗುಳಿಯನ್ನಿಡುತ್ತದೆ.

'ಬಸವನ ಹುಳುವೆ, ತಂಗಿ ಬಸವನ ಹುಳುವೆ
ಏನಿದು ಹೆಗಲಿಗೆ ? ಎಲ್ಲಿಗೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ' ಎಂದು ಬಾಲಕ ಕೇಳಿದರೆ
'ನಮ್ಮ ಅಮ್ಮನ ದೊಡ್ಡಮ್ಮಳ ಜಳಕಕೆ
ನೀರಿನ ಬಿಂದಿಗೆ ಹೊತ್ತಿರುವೆ'

ಎಂದು ಬಸವನಹುಳು ವಿನೋದವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತದೆ.

"ಗೂಡು–ಬೀಡು" ಕವಿತೆ ಬಾಲಕನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಗೋಚರಿಸುವ ಗಿಳಿ, ಕಾಗೆ, ಗೀಜಗ, ಹಾವು, ಬಸವನಹುಳ ಇಂಥ ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಗೂಡಿನ, ಬೀಡಿನ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಿಂಹದ ಬೀಡಿನ ಪರಿಚಯ ಮಕ್ಕಳ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ನಿಲುಕಲಾರದೇನೋ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ ಯಾದರೂ ದೂರದ ಕಾಡಿನ ಗವಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಕವಿತೆ ಸಫಲವಾಗುತ್ತದೆ.

"ಬಿದಿಗೆಯ ಚಂದಿರ" ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲೇ ಅತ್ಯಂತ ಮುದನೀಡುವ ಕವಿತೆ.

ಮಿದುಬೆರಳಿನ ಸೆಳ್ಳುಗುರಿನ ಹಾಗೆ
ಬೆಳ್ಳಗೆ ಬಿದಿಗೆಯ ಚಂದಿರನೆ,

ಹಾಯಿಯು ಬಿಚ್ಚದೆ ತೇಲುತ ಹೊರಟೆ
ಹೇಳು ಎಲ್ಲಿಹುದು ನಿನ್ನ ಮನೆ ?

ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವ ಈ ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ಸೆಳ್ಳುಗರು ಮಕ್ಕಳ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಆಂತರಿಕ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಗುವಿಗೆ ತಟ್ಟನೆ ಬಿದಿಗೆಯ ಚಂದ್ರನ ಸ್ವರೂಪದ ಪರಿಚಯವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಂಕಲನದ ಕೊನೆಯ ಕವಿತೆ ‘ಹಕ್ಕೀಪುಚ್ಚ’, ಪುಚ್ಚದ ಮೃದುತ್ವ–ಲಘುತ್ವ, ನುಣುಪು–ಹೊಳಪುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಓದುವಾಗ ಆ ಪುಚ್ಚ ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದೆಯೋ ಎಂಬ ಭಾವ ಮೂಡುತ್ತದೆ.

ಈ ಸಂಕಲನದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾದ ಪ್ರಾಣಿ, ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ವಾಹನಗಳ ವರ್ಣರಂಚಿತ ಚಿತ್ರಗಳು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿವೆ.

ಕಣವಿಯವರ ನಯಗಾರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅರಳಿದ ಈ ಕವನಗಳ ಲಯಗಾರಿಕೆ, ಸಹಜ ಸಿಸುಪ್ರಾಸ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗುವಂಥ ಸಂಭಾಷಣೆಯ ಧಾಟಿ- ಇವು ಮೆಚ್ಚ ತಕ್ಕಂಥ ಅಂಶಗಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ಉತ್ತರ ಪಡೆಯುವ ಬಾಲಕನೇ ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳ ನಾಯಕನಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು.

‘ಮುದ್ದಿನ ಗಿಣಿಯೆ ಚೆಲುವಿನ ಖಣಿಯೆ
ಎಲ್ಲಿದೆ ನಿನ್ನಯ ಗೂಡು’ ಎಂದು ಕೇಳಿ
‘ಅರಳಿಯ ಮರದಾ ಪೊಟ್ಟರೆಯೊಳಗೆ
ನನಗೂ ಮರಿಗೂ ಬೀಡು’ ಎಂಬ ಉತ್ತರ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಸಿಸು ಕೇಂದ್ರಿತವಾದ ಈ ಸಂಕಲನದ ಕವಿತೆಗಳು ಮನೋವಿಕಾಸಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗುವಂಥ ಸಾಕಷ್ಟು ಸಾಮಗ್ರಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ.

೨

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡದ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ರೂಪಿಸಿದ ಜನಪ್ರಿಯ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಪುಸ್ತಕ ‘ಮಧುರಚೆನ್ನ’. ಕಣವಿಯವರು ಬಹಳಷ್ಟು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿದ ಹಿರಿಯಕವಿ ಮಧುರಚೆನ್ನರನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ಕೃತಿ ಇದು.

ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಮೇಲಿದ್ದ ಅವರ ಪ್ರೀತಿ, ಗೌರವ ಹಾಗೂ ಅಭಿಮಾನ, ಮಧುರಚೆನ್ನರ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಜೀವನ, ಸಾಧನೆಗಳ ಕುರಿತು ವಿಸ್ತೃತ

ಪಾದ ಹಾಗೂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದಂಥ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದಂತಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆಂತಲೇ ಈ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಬಾಹ್ಯ ಹಾಗೂ ಆಂತರಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರು ಈ ಕೃತಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಬಳಸಿದ ಆತ್ಮೀಯವಾದ ಭಾಷೆ ಸರಳತೆ, ಸುಭಗತೆ ಹಾಗೂ ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಸಾಮೀಪ್ಯವನ್ನು ಓದುಗರಿಗೆ ಸಲೀಸಾಗಿ ತಂದುಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಈಗಾಗಲೇ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಕುರಿತು ಪ್ರಕಟಗೊಂಡ ನಾಲ್ಕಾರು ಗ್ರಂಥಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಈ ಕೃತಿಯ ರಚನೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರ ಚಿಂತನೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದ ಮಧುರಚೆನ್ನರು ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ರೂಪಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ. ಮಧುರಚೆನ್ನರೇ ಹೇಳಿದಂತೆ–

ನನಗೆ ನೀನತಿ ಮಧುರ, ನಿನಗೆ ನಾ ಬಲು ಚೆನ್ನ
ಹೀಗೆಂತಲೇ ನಾವು ಮಧುರಚೆನ್ನ

ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಚೆನ್ನವೀರರಿಗೂ ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಪ್ಪನವರಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸಿ ಹೇಳಬಹುದು.

ಈ ಕೃತಿ ಒಟ್ಟು ಐದು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಅವು ಇಂತಿವೆ :

೧. ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆ
೨. ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿ
೩. ಆತ್ಮಕಥನ
೪. ಇತರ ಕೃತಿಗಳು
೫. ಸ್ಥಾನ ನಿರ್ದೇಶನ.

'ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆ' ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಊರು, ಹುಟ್ಟೂರು, ಹುಟ್ಟಿದ ದಿನ, ಬಾಲ್ಯ ಹಾಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮೊದಲಿಗೆ ಹೇಳಿ, ನಂತರ ಅವರ ಯೌವನ, ವಿವಾಹ, ಸ್ನೇಹ, ಅಧ್ಯಯನ ಹಾಗೂ ಸಂಸಾರಿಕ ಜೀವನದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದೆರಡು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಹೋರಾಟದ ಬದುಕಿನ ಚಿತ್ರಣ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಸ್ವಭಾವತಃ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಯಾದಂಥ ಮಧುರಚೆನ್ನರು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿದ್ದು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ ಪರಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಕಣವಿಯವರು ಸಂಪೂರ್ಣ ತನ್ಮಯರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಅರವಿಂದರ ಹಾಗೂ ಶ್ರೀಮಾತಾ ಅವರ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಮಧುರಚೆನ್ನರು 'ಯೋಗದ ತಳಹದಿ' **(The Basic of Yoga)** ಎಂಬ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಓದಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಪಾಲಿಸುವುದರ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡುದನ್ನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸಲು ತೊಡಗಿದುದನ್ನೂ ಕಣವಿಯವರೂ ಭಾವಪರವಶತೆಯಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಮನೆಯ ವಾತಾವರಣ ಹಾಗೂ ಅವರ ಆರೋಗ್ಯ ಅಷ್ಟೊಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವೆಲ್ಲವುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ರಾಜಿಮಾಡಿಕೊಂಡು ‘ನಿರ್ವೈರಃ ಸರ್ವಭೂತೇಷು’ ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂದಿಕ್ಕಿ ತಮ್ಮ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಸಾಧನೆ ಗೈದುದರ ಬಗ್ಗೆ ಕಣವಿಯವರು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ತಟ್ಟುವ ಹಾಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನದ ಹೋರಾಟವನ್ನು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಧುರಚೆನ್ನರದು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಜೀವನವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ‘ಆಧ್ಯಾತ್ಮವೇ ನಿಚಿತ ಪ್ರಯೋಜನವೆನಗೆ’ ಎಂಬ ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿಯ ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಸಮಂಜಸವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪ್ರೇಮಭಕ್ತಿ, ವೈರಭಕ್ತಿ, ಆರ್ತಭಕ್ತಿಗಳ ಕುರಿತು ಮಧುರಚೆನ್ನರ ವಿಚಾರಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಅರವಿಂದರ ‘ವಿಚಾರ ನಿಸ್ತರಂಗೀಕರಣ’ ಎ. ಈ. (ಜಾರ್ಜರಸೆಲ್) ಅವರ ‘ದರ್ಶನ ದೀಪಿಕೆ’, ಜ್ಯೋತಿಷಶಾಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕತೆಗೆ ದೃಢತೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟರೂ ಮಧುರಚೆನ್ನರು ಪ್ರಯೋಗಶೀಲತೆಯನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಸಾಧನೆಯೆಡೆಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ಕಣವಿಯವರು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ತಳಮಳದ ಗುಣವನ್ನು ಕಂಡರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಒಟ್ಟು ಜೀವನ ಹಾಗೂ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ.

‘ಹಲಸಂಗಿಯ ಅಜ್ಞಾತಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಿ, ದೈಹಿಕ, ಪ್ರಾಪಂಚಿಕ. ಅನಾನುಕೂಲತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಲಿಪಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಭಾಷಾಶಾಸ್ತ್ರ, ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಾವ್ಯ, ಪ್ರಬಂಧ, ಆತ್ಮಕಥನ, ಅನುವಾದ ಮುಂತಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಸ್ಮರಣೀಯ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿದ್ದೇ ಒಂದು ಪವಾಡವೆನ್ನಿಸಿದೆ. ಐವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಅಲ್ಪಾಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತರು, ಜೋತಿಷ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅರೆದು ನೋಡಿದರು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಕೊನೆಯ ಉಸಿರಿನವರೆಗೂ ಮಾಡಿದರು. ಅವರಂಥ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಅವರದೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು’ ಎಂದು ಹೇಳಿ

‘ಮಧುರಗೀತವ ಹಾಡಿ’ ‘ನನ್ನ ನಲ್ಲ’ನ ಒಲಿಸಿ
ಹಲಸಂಗಿ ನಾಡಿನಲಿ ನೆಲೆಸಿ ನಿಂತ
ನನ್ನ ‘ಚೆನ್ನ’ನಿಗೆಣೆಯುಗೆಣೆಯುರಾರಾರಿಹರು
ಅವನೆ ಅವನಿಗು ಹೆಚ್ಚು ಅವನಿಗಿಂತ.

ಎಂಬ ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಪದ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಮೇಲಿನ ಮಾತನ್ನು ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

'ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆ' ಇದು ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಕೃತಿಗಳ ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಚಿತ್ರಿಸಿದುದಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ವಿಭಾಗಗಳೆಲ್ಲ ಇದರ ವಿಸ್ತೃತ ರೂಪಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

'ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿ' ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಕಾವ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂರು ಘಟ್ಟಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ೧. ಛಂದೋಬದ್ಧತೆ ೨. ಭಾವ ೩. ಅನುಭಾವ ಇವೇ ಕಾವ್ಯಗಳಾಗಿ ಮಧುರಚೆನ್ನರಲ್ಲಿ ರೂಪಗೊಂಡಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕಂದ ಮತ್ತು ಷಟ್ಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕೃತಿಗಳನ್ನೂ, 'ನರ್ತಕಿ ನೀನಾರೆ', 'ಧ್ರುವ'ದಂಥ ಭಾವಪ್ರಧಾನವಾದ ಕವಿತೆಗಳನ್ನೂ ಬರೆದ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಅನುಭಾವ ಗೀತೆ ವಿಸ್ತಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ನಿನ್ನ ನೆವದಿಂದೆನ್ನ ಗೆಳೆತನದ ಕುಲಕೋಟಿ
ಗೆಲ್ಲ ನನ್ನೊಲವಿನಾ ಸಿರಿಯು ಪೇಳ್ವೆ
ಇನ್ನೇನು ಈ ಸಂಧಿ ನನ್ನ ಕಕ್ಕುಲತೆಯಾ
ಬರವ ಹಿಂಗಿಸಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ವೆ.

ಹೀಗೆ ಗೆಳೆತನದ ಕುಲಕೋಟಿಗೆ ಒಲವಿನ ಸಿರಿಯನ್ನು ಹೇಳಹೊರಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಮಧುರಚೆನ್ನರ 'ಸಲಿಗೆ ಸಲ್ಲಾಪ' ಭಕ್ತಹೃದಯದ ತಳಮಳವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವ ಪದ್ಯ. ದೇವರನ್ನು ಕಾಣುವ ಹಂಬಲದಲ್ಲಿ ಮಧುರಚೆನ್ನರು ತಳಮಳಗೊಂಡ ಮನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುವುದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರು ಕಂಡಿದ್ದಾರೆ.

'ನನ್ನ ನಲ್ಲ' ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಆತ್ಮಯೋಗದ ಖಂಡಕಾವ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಕಣವಿಯವರು ಅದರ ಕುರಿತು ಬರೆಯುವದರಲ್ಲಿ ತಲ್ಲೀನರಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರ ಬರವಣಿಗೆ ಒಂದು ಯೋಗವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಕಾವ್ಯಭಾಷೆ ಪ್ರಾಣಶಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಮಂತ್ರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭೂತಿಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ಹಾಗೂ ದರ್ಶನಮಾಡಿಸಿಕೊಡುವ ಪ್ರೌಢಿಮೆಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ನಿಶ್ಶಬ್ದ ನಿಶ್ಶಬ್ದ ಶಬ್ದದಾಚೆಯ ಶಬ್ದ
ನಿಶಬ್ದವಿದ್ದರೂ ಮೌನವಲ್ಲ;
ನಿಸ್ಸೀಮ ನಿಸ್ಸೀಮ ಸೀಮದಲೆ ನಿಸ್ಸೀಮ
ನಿಸ್ಸೀಮವೆಂದರೂ ಶೂನ್ಯವಲ್ಲ.

ಮಧುರಚೆನ್ನರ 'ನನ್ನ ನಲ್ಲ' ಅನುಭವದ ಆಳಕ್ಕೆ ಎಳೆದೊಯ್ಯುವದರ ಜೊತೆಗೆ ಓದುಗನ ಸ್ಮೃತಿಪಟಲದ ಮೇಲೆ ನೆಲೆಯೂರಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಸಮ್ಮೋಹನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದೆ. ಸ್ವಭಾವತಃ ಭಾವಜೀವಿಯಾದ ಕಣವಿಯವರನ್ನು ಸಮ್ಮೋಹನಗೊಳಿಸಿದ್ದು ಅಸಹಜವೇನಲ್ಲ.

'ಆತ್ಮಕಥನ' ಹಾಗೂ 'ಇತರ ಕೃತಿಗಳು' ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಕೃತಿಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಇದೆ.

'ಪೂರ್ವರಂಗ'. 'ಕಾಳರಾತ್ರಿ', 'ಬೆಳಗು', 'ಆತ್ಮಸಂಶೋಧನ' ಇವು ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಆತ್ಮಕಥನಗ್ರಂಥಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಈ ಭಾಗ ದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯ ಈಗಾಗಲೇ 'ಜೀವನ ಮತ್ತು ಸಾಧನೆ' ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಅವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿತ್ತೆ ? ಮತ್ತು ಪುನರಾವರ್ತನೆ ಯಾದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದರೂ ಆ ಕೃತಿಗಳ ಮಹತ್ವವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಡುವ ಘನವಾದ ಉದ್ದೇಶ ಮಾನ್ಯ ಲೇಖಕರಿಗಿರುವಂತಿದೆ ಎಂದು ಅನಿಸುತ್ತದೆ.

"ಪೂರ್ಣಯೋಗ ಪಥದಲ್ಲಿ" ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಬಿಡಿ ಲೇಖನಗಳ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನಪೂರ್ಣವಾದ ವಿಚಾರವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಸ್ಥಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ "ಸ್ವಂತದ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಅನುಭವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಜಾನಪದ ಸತ್ವವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಕವಿಯೆಂದು ಮಧುರ ಚೆನ್ನರ ಹೆಸರು ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂಥದು" ಎಂದು ಕಣವಿಯವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಉಲ್ಲೇಖನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಈ ಕಿರುಹೊತ್ತಿಗೆಯನ್ನು ಓದಿದಾಗ ಒಟ್ಟಾರೆ ನನಗನಿಸುವದಿಷ್ಟು : ಅವರ ಒಟ್ಟು ಬದುಕಿನ ಸಾಧನೆ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಡುವ ಗವಾಕ್ಷವಾಗಿ ಈ ಕೃತಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಕಣವಿಯವರು ನನಗೆ ಬರೆದ ಒಂದು ಓಲೆಯಲ್ಲಿ "ಮಧುರಚೆನ್ನ" ಕೃತಿ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಬರೆದುದಲ್ಲ, ಇದೊಂದು ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಬರೆದ ಕೃತಿ ಅಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ಆದರೆ ಇದು ಕೇವಲ ಪರಿಚಯಾತ್ಮಕ ಪ್ರಬಂಧ ಎಂಬ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾರೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ವಿಷಯದ ಮೇಲ್ಪದರನ್ನಷ್ಟೇ ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ಕೈಬಿಡದೇ ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಬದುಕು ಬರಹದ ತಲಸ್ಪರ್ಶಿ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದು ದನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನೊಂದು "ಲಘು ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ" ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

●

ಕಣವಿಯವರ 'ಮುನ್ನುಡಿ' ಬರಹಗಳು

ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಬಿದರಕುಂದಿ

ಕವಿ ಕಣವಿಯವರ ಗದ್ಯ ಬರಹಗಳ ಪೈಕಿ ಅವರು ಬರೆದ 'ಮುನ್ನುಡಿ' (ಕೆಲವು ಸಲ ಬೆನ್ನುಡಿ)ಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಅಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವಷ್ಟು ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಪಡೆದಿವೆ. ಕವಿ ವಿಮರ್ಶಕರಾಗಿ ಕಣವಿಯವರು ನಮ್ಮ ಕಾವ್ಯದ ೩೦-೪೦ ವರ್ಷಗಳ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಸನಿಹದಿಂದ ನೋಡಿ ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವ ಬಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಉದಯೋನ್ಮುಖ ಕವಿಗಳಿಗಂತೂ ಸರಿಯೆ, ಕೆಲವು ಸಲ ಅವರು ಪ್ರೌಢ ಕವಿಗಳ ಕೃತಿಗಳಿಗೂ ಮುನ್ನುಡಿದು ತಮ್ಮ ಸಹೃದಯ ಒಳನೋಟಗಳನ್ನು ಬೀರಿದ್ದಾರೆ ಈ ಮುನ್ನುಡಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮೂವತ್ತೆಂಟರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿದೆ. ಬಳ್ಳಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಾಚಿಗೊಂಡನಹಳ್ಳಿಯ ರೈತಕವಿ ಕೆ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷಗೌಡರು ತಮ್ಮ ಮೊದಲನೆಯ ಕವನ ಸಂಕಲನ 'ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಣ'ಕ್ಕೆ ಕಣವಿಯವರಿಂದ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿಕೊಂಡರು. ೧೯೫೮ ರಲ್ಲಿಯ ಆ ಮುನ್ನುಡಿಯ ಬರಹ ದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ತೀರ ಇತ್ತೀಚಿನ ಬಿ. ಚಿನ್ನಸ್ವಾಮಿಯವರ 'ಗೋಧೂಳಿ' (೧೯೯೩) ಯ ವರೆಗಿನ ಕಣವಿಯವರ ಮುನ್ನುಡಿಗಳು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಮೂರು ಘಟ್ಟಗಳ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳ ಗುಣ-ಲಕ್ಷಣಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತಿವೆ.

ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕವಿತೆಯ ನವೋದಯ ಅವಸ್ಥೆಯ ಕೊನೆಕೊನೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆಗೆ ತೊಡಗಿದ ಕಣವಿಯವರು, ಭಾವಗೀತೆಯ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ನವ್ಯದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಸಾನೆಟ್ ಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ದವರು. ಕಾವ್ಯದೃಷ್ಟಿ-ಜೀವನದೃಷ್ಟಿ ಎರಡನ್ನೂ ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕವಾಗಿ ಪೋಷಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬಂದ ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ಕಾವ್ಯೋದ್ಯಮದ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಕುತೂಹಲ, ಉತ್ಸಾಹ ಅವರಿಂದ ಇತರ ಕವಿಗಳಿಗೂ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿಸಿದೆ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕ ದಲ್ಲಂತೂ ಯಾವನೇ ಹೊಸಕವಿ, ತನ್ನ ಮೊದಲನೇ ಸಂಕಲನಕ್ಕೆ ಕಣವಿಯವರಿಂದಲೇ 'ಮುನ್ನುಡಿ' ಬರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹಾತೊರೆಯುವುದರ ಹಿಂದೆ, ಅವರು

ಸಹೃದಯ ನೋಟಕರು ಎಂಬುದು ಮೊದಲನೆಯ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದರೆ, ಓದುಗರಿಗೆ ಕವಿಪರಿಚಯವನ್ನು ರಸವತ್ತಾಗಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡಬಲ್ಲವರೆಂಬ ವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣ. ಪ್ರೌಢ ಕವಿಗಳೂ ಕಣವಿಯವರಿಂದ ಬರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳ ಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ, ಇವರ 'ಸಮೀಕ್ಷೆ'ಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಂದು ಪಂಥಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿರದೆ, ಕವಿಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಯನ್ನು, ಆತನ ಸಾಧನೆಯ ಮೂಲಕವೇ ನೋಡಿ ಬೆಲೆಗಟ್ಟುವ ಪ್ರಯತ್ನವಿರುವುದು. ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಯ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಅವಸ್ಥಾಂತರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಗೌರವ ಕಣವಿಯವರ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಮೂಲಗುಣ. ಹೀಗಾಗಿ ಕವಿಯ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಅವರು ಕಾವ್ಯದ ಮಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಬರೆಯುತ್ತಾರೆನ್ನುವುದು.

ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯಮುನ್ನುಡಿಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅಥವಾ ಕೃತಿಯ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟಿ ಬಿಡುವ ನಿರ್ಣಯಾತ್ಮಕವಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕವಿಯ ದೋಷ ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿಯೂ ಹೇಳದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಆತನ ಶಕ್ತಿ, ಯುಕ್ತಿಯ ಕಡೆಗೇ ಓದುಗರ ಗಮನವನ್ನು ಸೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ವಾದ ದೋಷ ಅಥವಾ ಕೊರತೆಯನ್ನವರು ತಪ್ಪದೇ ಎತ್ತಿತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕಾವ್ಯ ಕಲೆಗೆ ಉಂಟಾದ ಊನವನ್ನು ತೇಲಿಸಿ ಹೇಳುವುದು ಕಣವಿಯವರ ಸ್ವಭಾವವೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಕೆಳಗಿನ ವಾಕ್ಯರೂಪಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಶೈಲಿಯು ನಿದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ.

"...ಈ ಬಗೆಯ ವಿಧಾನದಿಂದ ಮೊದಲ ಓದಿಗೆ ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆ ಕಂಡು ಬಂದರೂ ಒಟ್ಟು ಕವನದ ಕಟ್ಟಡಕ್ಕೆ, ಅದರ ಅರ್ಥವೈಭವಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವಂತೆ ನಿರೂಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕತೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ತಲೆದೋರುತ್ತದೆ".

(ಎಚ್. ಎಂ. ಮರುಳಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರ 'ಪ್ರವಾಸ'ಕ್ಕೆ ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿ– ೧೯೬೮)

ಮರುಳಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರು ನವ್ಯಧಾಟಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದ 'ಪ್ರವಾಸ'ದ ಪದ್ಯಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠ ಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ವಿಚಾರಗಳಿಂದ 'ಕ್ಲಿಷ್ಟ'ವಾಗಿ ಕಂಡದ್ದು ನವ್ಯದ ಒಂದು ಗುಣ ಅಥವಾ ದುರ್ಗುಣ. ಕಣವಿಯವರು ಅದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ, ನೇರವಾಗಿ ಹೇಳದೆ, ಮರುಳಸಿದ್ಧಯ್ಯನವರ ಕವನ ಕಟ್ಟಡದ ವೈಭವದ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಂಕೇತನಿಷ್ಠೆ ನವ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣ. ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದರ ಹಿಂದೆ ಕಲೆಯ ಉತ್ತಮ ಗುಣವನ್ನು ಮೆಚ್ಚುವ ದೃಷ್ಟಿಯೇ ಇದೆ. ಹೀಗೆ ಒಂದು ಅಂಶದ ನಿರಾಕರಣೆಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗುವ ವಾಕ್ಯ, ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಶದ ಸಮರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿ ಮುಂದುವರಿಯುವ ಬರವಣಿಗೆ ಅನೇಕ ಕಡೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ—

೧. 'ಅಭಿರುಚಿಯಲ್ಲಿ ತರ–ತಮಗಳಿರಬಹುದಾದರೂ ಅವುಗಳ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಶಂಕಿಸುವಂತಿಲ್ಲ'.

(ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ದೇಸಾಯರ 'ಚಿಗಳಿ' ೧೯೭೪)

೨. 'ಶೈಲಿ ಕೆಲಮಟ್ಟಿಗೆ ಗದ್ಯಗಂಧಿಯಾಗಿ ತೋರಿದರೂ ಭಾವಸ್ಪಂದಿಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಬಲ್ಲದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಸಾಲುಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಎತ್ತಿ ಹೇಳಬಹುದು....'

(ಶೈಲಜಾ ಉಡುಚಣರ 'ಒಂದು ಗಳಿಗೆ' ೧೯೭೨)

೩. 'ಅನುಭವವನ್ನು, ಅನಿಸಿಕೆಯನ್ನು ಒಂದೇ ಸವನೆ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಧೋರಣೆ ಈ ಕವಿತೆಗಳದಾಗಿದ್ದರೂ ಕಲಾಸಂಯಮದ ಕಡೆಗೆ ಆಗೀಗ ಕವಿ ಲಕ್ಷ್ಯವಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ.'

(ದೇಶಪಾಂಡೆ ಸುಬ್ಬರಾಯರ 'ನಾಲ್ಕು ಹಿಡಿ ಬೆಂಕಿ' ೧೯೬೯)

೪. 'ಈ ಕವನಗಳಲ್ಲಿ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಷಯ ವೈವಿಧ್ಯವಿದ್ದರೂ ಬಳಸಿರುವ ಮುಕ್ತ ಛಂದ, ಶೈಥಿಲ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವುದು ಒಡೆದು ಕಾಣುತ್ತದೆ'.

(ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಕಾವ್ಯ '೬೦' ಕ್ಕೆ)

೫. 'ಪ್ರಾಸಮೋಹ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದು ಕೆಲವರಿಗನ್ನಿಸಬಹುದಾದರೂ ಪ್ರಾಸಗಳು ಇವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಬರುತ್ತವೆ.'

(ದಿನಕರ ದೇಸಾಯರ 'ದಾಸಾಳ'– ೧೯೮೩)

ಈ ಉದಾಹರಣೆಗಳ ಆಧಾರದಿಂದ ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸರಳೀಕರಿಸಬಹುದು :

೧. ಕವಿಗೆ ಕಲಾಪ್ರಜ್ಞೆ ಸದಾ ಇರಬೇಕು. ವಸ್ತುವಿಗೆ ತಕ್ಕ ಭಾವ; ಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಧಾಟಿ–ಲಯ; ಹಾಗೂ ಪದ ಸಂಯೋಜನೆಗಳು ಕವಿತೆಯ ಮೌಲಿಕ ಅಂಶಗಳು; ಗದ್ಯಮಯ ಹೇಳಿಕೆಗಳು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗ ತರುತ್ತವೆ.

೨. ಕವನಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಂಧ (ಕಟ್ಟಡ) ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಬೇಕು. ಅದು ಸಡಿಲಾಗದೆ ತನ್ನ ಶಿಲ್ಪವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಓದುಗನಿಗೆ ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭೂತಿ ಒದಗಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಕವನ ಆಗಂತುಕ ಭಾವಗಳ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರದ ಪ್ರಕಟನೆಯಲ್ಲ. ಕವಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಸಾಕಾರಗೊಳಿಸುವ ಸಾಧನ.

೩. ಪ್ರತಿಮಾ ಸಂಯೋಜನೆ, ಔಚಿತ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಸುಸಂಗತಿಗಳ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಕವನದ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯ. ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆ, ವೈಯಕ್ತಿಕತೆಯ ಸೀಮಿತ ಪರಿಧಿಗೆ ಹೊರತಾಗಿ ಸರಳತೆ, ಸಾರ್ವತ್ರಿಕತೆಯ ಕಾವ್ಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಕವಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೪. ಭಾವದ ತೀವ್ರತೆ, ವೈಚಾರಿಕತೆಗಳನ್ನು ಮೇಳವಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂದು ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನ ಕವಿಯಿಂದಾಗಬೇಕು. ಇದೇ ಆತನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಯ ನಿಕಷ.

೫. ಕಾವ್ಯ ಒಂದು ಕುಶಲ ಕಸಬುಗಾರಿಕೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶಿಸ್ತು, ಸಂಯಮ, ಸತತ ಶ್ರಮ, ಎಚ್ಚರದ ಸಂವೇದನೆ, ಭಾಷೆಯನ್ನು ದುಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜಾಣ್ಮೆಗಳನ್ನು ಕವಿ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕ ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕಾವ್ಯ ನಿರ್ಮಾಣದ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಕವಿಗೆ ನೆರವಾಗುವುದು ಆತನ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾದ ಪ್ರಯತ್ನ (perspiration) ವೇ ಹೊರತು; ಕ್ಷಣಿಕವಾದ, ಆಕಸ್ಮಿಕವಾದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ (inspiration) ಖಂಡಿತ ಅಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಹೊಸ ಕವಿಗಳ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ ತಣ್ಣೀರೆರಚಬಾರದೆಂದು (ಅನೇಕ ಸಲ ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವ ಸಿದ್ಧ ಸೌಜನ್ಯ ಮತ್ತು ಭಿಡೆಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಬೀಳುವ ಗುಣದಿಂದಾಗಿ) ಕಣವಿಯವರು ಮುನ್ನುಡಿಯ ಹಾರೈಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುವಾಗ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟು ಹೇಳುವ ಮಾತೊಂದಿದೆ: 'ಬರೀ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೀವೇ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಗೀಚಿದರೆ ಕಾವ್ಯ ಆಗಲಾರದು. ನಿಮ್ಮ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಕವಿಗಳು, ನಿಮಗಿಂತ ಹಿರಿಯರಾದವರು ಏನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ; ಹೇಗೆ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ಗಮನಿಸಿ, ಕಲಿಯುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ಕಲಿತು, ನಿಮ್ಮನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ.... ನಿಮ್ಮತನ ಮೆರೆಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಿರಿ....'

ಕಣವಿಯವರು ಯಾವುದೇ ಕವಿಗೆ ಹಣೆಪಟ್ಟಿ ಅಂಟಿಸಿ ಕೃತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಆ ಕವಿಯಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದುದೇನು, ಎಂಬುದನ್ನು ಕಲಾನಿಷ್ಠೆಯ ನೆಲೆಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಕವಿಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅಥವಾ ಒಲವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆರಿಸಿಕೊಂಡ ವಿಷಯವನ್ನು ಆ ಕವಿ ಎಷ್ಟು ತನ್ಮಯತೆಯಿಂದ (ವಿಷಯಾಂತರಕ್ಕಾಗಲಿ, ವಾಚಾಳಿತನಕ್ಕಾಗಲಿ ಆಸ್ಪದ ಕೊಡದೆ) ನಿರ್ವಹಿಸಿದ್ದಾನೆಂಬುದು ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯ. ಕವಿಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ಅಂಶ, ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ನಿಲುವು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಕಾವ್ಯದ ಶಿಸ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅದು ಬಂಧಿತವಾಗಿದೆಯೇ ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ಆದ್ಯ ಕಾಳಜಿ. ಹೀಗಾಗಿ ಕಣವಿಯವರು ಗುಣಪಕ್ಷಪಾತದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವರೆ ಹೊರತು, ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಪಂಥದ ವಕ್ತಾರನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಕಣವಿಯವರು ಕೆಲವು ಕವಿಗಳ ಎರಡನೆಯ, ಮೂರನೆಯ ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳಿಗೆ 'ಮುನ್ನುಡಿ' ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. (ಉದಾ : ಹಿಂಗಮಿರೆಯವರ 'ಶಬ್ದ–ರಕ್ತ–ಮಾಂಸ' (೧೯೬೮); ಬಿ. ಎ. ಸನದಿಯವರ 'ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಬೇಲಿ' (೧೯೮೧); ಹಕಾರಿಯವರ 'ನನ್ನ ಸುತ್ತ' (೧೯೮೨); ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿಯವರ 'ದಾಸಾಳ' (೧೯೮೩); ಇತ್ಯಾದಿ. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಅವರು ಆ ಮುಂಚಿನ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಗಮನ

ದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕವಿ ಪ್ರಸ್ತುತದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಬದಲಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ತುಲನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ತಮಗಿಂತ ಹಿರಿಯರಾದ, ನವೋದಯ ಸಂದರ್ಭದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳಾದ 'ಆನಂದಕಂದ'ರ 'ಸಾಮಾಜಿಕನ ಸಂವಚನಗಳು' (೧೯೮೨) ಕೃತಿಗೆ ಕಣವಿಯವರು ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆದುದು ಉಲ್ಲೇಖಾರ್ಹ ಸಂಗತಿ. ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವದ ಸದುವಿನಯವನ್ನು ನಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಲೇ ಅವರು ಬರೆಯುವರೇ ಹೊರತು, ಠೀವಿ–ಠೇಂಕಾರಗಳಿಂದಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಮನನ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಮತ್ತು ಕವಿಗೆ ಆತನ ಶಕ್ತಿ–ದೌರ್ಬಲ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುವ ಮುನ್ನುಡಿಕಾರನ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರಷ್ಟು ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದವರು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತೀರ ವಿರಳ. ಕವಿತೆಯಂತೆ ಕಣವಿಯವರ ಈ ಗದ್ಯವೂ ತಿಳಿಯಾಗಿ, ತೆರೆತೆರೆಯಾಗಿ ಓದುಗನ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ಸಮಾಧಾನ. ಕಣವಿಯವರು ಹಲವು ಕವನ ಸಂಕಲನಗಳಿಗೆ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಚೊಕ್ಕದಾಗಿ 'ಬೆನ್ನುಡಿ' **(blurb)** ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರವಾಗಿ ಸಂಕಲನದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಬಿಂಬಿಸುವ ಈ ಬೆನ್ನುಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರ ಶೈಲಿಯ ವಿಶಿಷ್ಟತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವುದು. ಉದಾ : ೧೯೯೩ ರಲ್ಲಿ ಹೊರಬಂದ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಅಗಸನಕಟ್ಟೆಯವರ ೨ನೇ ಸಂಕಲನ (ಗಲ್ಲುಗಂಬಗಳಿಗೆ ಗುಲಾಬಿ) ಕ್ಕೆ ಕಣವಿಯವರು ಬರೆದ ಹಿನ್ನುಡಿ ಅತ್ಯಂತ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.

ಅನುಬಂಧ

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರ 'ಮುನ್ನುಡಿ'ಗಳುಳ್ಳ ಕೃತಿಗಳು

ಕಾವ್ಯ :

೧. ಸುಗ್ಗಿಯ ಕಣ (೧೯೫೮) : ಕೆ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷಗೌಡ
೨. ರಸವಂತಿ (೧೯೬೧) : ಗಿರಡ್ಡಿ ಗೋವಿಂದರಾಜ
೩. ಸಂಕ್ರಾಂತಿ (೧೯೬೫) : ಆರ್. ವಿ. ಹೊರಡಿ
೪. ಶಬ್ದ, ರಕ್ತ, ಮಾಂಸ (೧೯೬೮) : ಬುದ್ದಣ್ಣ ಹಿಂಗಮಿರೆ
೫. ಪ್ರವಾಸ (೧೯೬೮) : ಎಚ್. ಎಂ. ಮರುಳಸಿದ್ಧಯ್ಯ
೬. ನಾಲ್ಕು ಹಿಡಿ ಬೆಂಕಿ (೧೯೬೯) : ದೇಶಪಾಂಡೆ ಸುಬ್ಬರಾಯ
೭. ಅಂತರಂಗದ ಹಾಡು (೧೯೭೦) : ಡಿ. ಲಿಂಗಯ್ಯ
೮. ಮುಂಜಾವಿನ ಕೊರಳು (೧೯೭೦) : ಜಂಬಣ್ಣ ಅಮರಚಿಂತ
೯. ಮೊದಲು–ತೊದಲು (೧೯೭೩) : ವಾಮನ ಬೇಂದ್ರೆ
೧೦. ಹೊಳಿ ಸಾಲ ಬಳ್ಳಿ (೧೯೭೩) : ಶ್ರೀರಾಮ ಇಟ್ಟಣ್ಣವರ

೧೧. ಚಿಗಳಿ (೧೯೭೪) : ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ದೇಸಾಯಿ
೧೨. ಬಾ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ (೧೯೭೬) : ಮಾಲತಿ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ
೧೩. ತಾಪದ ಕಿಡಿ (೧೯೭೮) : ವಿವಿಧ ಕವಿಗಳು
೧೪. ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಬೇಲಿ (೧೯೮೧) : ಬಿ. ಎ. ಸನದಿ
೧೫. ನನ್ನ ಸುತ್ತ (೧೯೮೭) : ದೇವೇಂದ್ರಕುಮಾರ ಹಕಾರಿ
೧೬. ವೈಜಯಂತಿ (೧೯೮೯) : ಎಸ್. ಎಸ್. ಬಸುಪಟ್ಟದ
೧೭. ಗೀತ ಸುಮನ (೧೯೮೯) : ಶ್ರೀನಿವಾಸ ತೋಪಖಾನೆ
೧೮. ಕಣ್ಣು ಹೊಡೆ (೧೯೮೯) : ಡಿ. ಬಿ. ಥಂಗ
೧೯. ಮೊಲಾಯಿಸ್ ಮತ್ತು ಇತರ ಕವನಗಳು (೧೯೯೦) : ಸುಮಿತ್ರಾ ಹಲವಾಯಿ
೨೦. ದಾಸಾಳ (೧೯೮೩) : ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ
೨೧. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸುಳಿ (೧೯೮೮) : ಎಂ. ಕೆ. ನಾಗರಾಜ
೨೨. ನೆನಪು ಕಹಿಯಲ್ಲ (೧೯೯೦) : ಸಿ. ಪಿ. ಹೇಮಗಿರಿಮಠ
೨೩. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಕಾವ್ಯ–೯೦ (೧೯೯೦) : ವಿವಿಧ ಕವಿಗಳು
೨೪. ದಾರಿ ಮತ್ತು ಆಕಾಶ (೧೯೯೧) : ಆರ್. ರಘುನಾಥ
೨೫. ಕಾವ್ಯ ಮಂಜರಿ (೧೯೯೨) : ಗಂಗಪ್ಪ ವಾಲಿ
೨೬. ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆಗಳು (೧೯೯೨) : ಸಂಜೀವ ಕುಲಕರ್ಣಿ
೨೭. ಕವಿತೆ ಸಾಲುಗಳಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲು (೧೯೯೩) : ಇಂದಿರಾ ಹೆಗ್ಡೆ
೨೮. ಗೋಧೂಳಿ (೧೯೯೩) : ಬಿ. ಚಿನ್ನಸ್ವಾಮಿ

ಶಿಶುಕಾವ್ಯ :

೨೯. ತೋಳಬಂದಿ : 'ಸಿಸು' ಸಂಗಮೇಶ
೩೦. ಗಗನದಿ ಗಾಳಿಪಟ : ಪ್ರಕಾಶ ಮನ್ನಂಗಿ (೧೯೯೧)
೩೧. ಅನ್ನ–ಜೇನು : ಗುರುರಾಜ ಬೆಣಕಲ್ (೧೯೯೩)
೩೨. ಪುಟ್ಟನ ಹಾಡು : ಅಶೋಕ ಚೊಳಚಗುಡ್ಡ (೧೯೯೦)

ಗದ್ಯ–ವಚನ :

೩೩. ಸಾಮಾಜಿಕನ ಸಂವಚನಗಳು (೧೯೮೧) : 'ಆನಂದ ಕಂದ'
೩೪. ನುಡಿ– ಮಿಡಿ (ವಚನಗಳು) (೧೯೮೫) : ಸಂಗಮೇಶ ಹಂಡಿಗಿ
೩೫. ದಿನಕ್ಕೊಂದು ನುಡಿಮುತ್ತು (೧೯೮೭) : ಬಸವರಾಜ ಸಾದರ
೩೬. ಸೊಲ್ನುಡಿ ಸುಯ್ದಾನ (೧೯೮೮) : ಶಿವಲೀಲಾ ಹಂಡಿಗಿ
೩೭. ಮೌನದ ಮಾತುಗಳು (೧೯೮೫) : ಚಂದ್ರಶೇಖರ ವಸ್ತ್ರದ
೩೮. ಕಾಲವಾಹಿನಿ : ಸ. ಸ. ಮಾಳವಾಡ

ಕಣವಿಯವರ ಗದ್ಯ*

ವೀರೇಂದ್ರ ಸಿಂಪಿ

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರು ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬರು. ಅವರು ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ ಕವಿಗಳಾಗಿರುವಂತೆ, ಉನ್ನತಮಟ್ಟದ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಪ್ರಬಂಧಕಾರರೂ ಆಗಿರುವರಲ್ಲದೆ ಸೊಗಸಾದ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕಾವ್ಯ ಎಲ್ಲ ಮಾರ್ಗಗಳ ಸತ್ವವನ್ನು ಹೀರುತ್ತ ಸಾಗಿದ್ದು, ಜೀವನ ಪ್ರೀತಿ ಅದರ ಮುಖ್ಯಗುಣವಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ಕೆಲವರು ಪರಿಭಾವಿಸಿದಂತೆ ಅವರು ಸಮನ್ವಯ ಕವಿಗಳಲ್ಲ. ಅಂದಂದಿನ ಧೋರಣೆಗೆ, ಬದುಕಿನ ವಿವಿಧ ಅನುಭವಗಳಿಗೆ ಮುಕ್ತಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಕವಿ ಅವರು. ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆ ಕೂಡ ಮುಕ್ತ ಚಿಂತನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ಪ್ರಶಂಸಾಪರ ಇಲ್ಲವೆ ಟೀಕಾಪರವಾದ ಏಕಪಕ್ಷೀಯ ನಿಲುವು ತಾಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಪ್ರಾಚೀನ ನಡುಗನ್ನಡ ಹಾಗೂ ಅಧಿಕಾಂಶ ಸಮಕಾಲೀನ ಕಾವ್ಯದ ಒಬ್ಬ ಕವಿ-ವಿಮರ್ಶಕನ ಗಟ್ಟಿ ವಿಮರ್ಶೆಯಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಲೋಕನ, ಸಹೃದಯ ದೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನೂ ಸಂಯಮವನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಂತನ (೧೯೬೬), ಕಾವ್ಯಾನುಸಂಧಾನ (೧೯೭೧), ಸಮಾಹಿತ (೧೯೭೭), ಮಧುರಚೆನ್ನ (೧೯೮೦), ಸಮತೋಲನ (೧೯೮೯) ಇವು ಐದು ಕಣವಿಯವರ ಗದ್ಯಕೃತಿಗಳು. ಅವರ ಗದ್ಯ ಬರವಣಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶೆ, ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ, ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು (ವೈಚಾರಿಕ ಕೂಡ) ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಗದ್ಯ ಪದ್ಯಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯು ಅವರ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಅವರು ತಮ್ಮ ಇಡಿಯ ಜೀವಮಾನವನ್ನೇ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ, ಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶೆಗಾಗಿ ಧಾರೆ ಎರೆದಿದ್ದಾರೆಂದು

---

* **ಗೋಷ್ಠಿ ೨. ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಭಾಷಣ**

ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಗದ್ಯ ಬರೆಹದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದು ಆಮೆಯ ಗತಿಯೆಂದೂ ಪದ್ಯ ಬರೆದಾಗ ಆಗುವ ಆನಂದ ಗದ್ಯ ಬರೆದಾಗ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಅವರು ಒಂದೆಡೆ ಹೇಳಿದ್ದರೂ ಅವರ ಗದ್ಯಬರೆವಣಿಗೆ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಾದ ಶಿಸ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮೌಲಿಕ ಬರವಣಿಗೆಯೇ ಆಗಿದೆ.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕವಿ–ವಿಮರ್ಶಕರ ಒಂದು ಪರಂಪರೆಯೇ ಇದೆ. ಸಿಡ್ನಿ, ಬೆನ್‌ಜಾನ್ಸನ್, ಡಾ॥ ಜಾನ್ಸನ್, ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ಥ, ಕೋಲರಿಜ್, ಶೆಲ್ಲಿ, ಆರ್ನಾಲ್ಡ್, ಎಲಿಯಟ್, ಯೇಟ್ಸ್ ಈ ಕವಿ–ವಿಮರ್ಶಕರು ಬರೆದ ವಿಮರ್ಶೆ ಕಾವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೂಲವನ್ನರಿತ ಸೃಜನಶೀಲ ಬರವಣಿಗೆಯಾಗಿದ್ದಂತೆ ಹೊಸಮಾರ್ಗ ಪ್ರದರ್ಶಕವೂ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀ, ಕುವೆಂಪು, ಬೇಂದ್ರೆ, ಗೋಕಾಕ ಈ ಹಿರಿಯ ತಲೆಮಾರಿನ ಕವಿಗಳಂತೆ, ಅವರ ಮುಂದಿನ ತಲೆಮಾರಿನ ಕವಿಗಳಾದ ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ, ಕಣವಿಯವರೂ ಕವಿ–ವಿಮರ್ಶಕರಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಸಾಧನೆ ತುಂಬ ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ.

ಕಣವಿಯವರ ಗದ್ಯಬರಹದ ವಿಷಯ-ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ, ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಹಳಗನ್ನಡ–ನಡುಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಕವಿ ಚಿಂತನೆ, ಸಮೀಕ್ಷಾತ್ಮಕ ಲೇಖನಗಳು, ಆಧುನಿಕ ಕವಿ–ಕಾವ್ಯ, ಎಂದು ವಿಭಜಿಸಿ ಚರ್ಚಿಸಬಹುದು.

ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯ : 'ಬಸವಣ್ಣನವರ ಭಾವಚಿತ್ರ' 'ವಚನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಮೆ' 'ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳ ಆಶಯ' 'ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಲ್ಯ' ಈ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರ, ಕಾವ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಜೀವನ ಧೋರಣೆ ಇವು ಅರ್ಥಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. 'ಭಾವಶುದ್ಧಿಯ ಬೆಳಗಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರಂಗದ ರತ್ನಶೋಧಿಸಿದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಮಾನವ ಜೀವನ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗೆ ಹೊಸ ಜೀವ ಕಳೆ ತುಂಬಿದ್ದಾರೆ'; 'ಬಸವಣ್ಣನವರು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸಮಾನತೆ, ಬಂಧುಭಾವಗಳು ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿದೆ'; 'ಬಸವಣ್ಣನವರು ಧರ್ಮವನ್ನು ಗೊಡ್ಡು ಆಚಾರಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತ ಮಾಡಿದರು' ಇತ್ಯಾದಿಯಾದ ಕಣವಿಯವರ ಆಲೋಚನೆಗಳು ನೆನಪಿಡುವಂತಹವಾಗಿವೆ. ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳಲ್ಲಿಯ ಉಪಮೆಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುವಾಗ, ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಮೌಲ್ಯದಲ್ಲಿ ರೂಪಕಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಅರ್ಥೈಸುವಾಗ ಕಣವಿಯ ಕವಿತ್ವ ಹೊಸದೊಂದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತದೆ, ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಅವರ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಸೃಜನಶೀಲವೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ : ಕಣವಿಯವರು ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕೇವಲ ಕಾವ್ಯದ ನಿಕಷಕ್ಕೆ ತಿಕ್ಕಿ ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಮಾನವಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಆಕರವಾಗಬಲ್ಲ ಸಾಮಗ್ರಿ ಅಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹೋಳಿಹಾಡುಗಳ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ, ಜನಾಂಗದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿ ಚರ್ಚೆ ನಡಸುವುದನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ' ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅಧ್ಯಯನ, ಸಂಗ್ರಹಗಳ ಪೂರ್ವೇತಿಹಾಸವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. 'ಜನಪದ ಕಾವ್ಯಗಳ ಭಾಷೆ' 'ಜನಪದ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮಾ ವಿಧಾನ' ಇವೆರಡು ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ತತ್ತ್ವಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಒಳಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಲೇಖನಗಳು. ಜನಪದ ಕವಿಗಳ ಪ್ರಪಂಚದ ಅನುಭವ ಹೇಗೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೈಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ, ಚತುರೋಕ್ತಿ, ವಕ್ರೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವರು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೊಳೆಯಿಸ್ತಾರೆ, ಅಪೂರ್ವ ಕಾವ್ಯ ಸೌಂದರ್ಯ ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮಿನುಗುತ್ತದೆ, ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಕಣವಿಯವರು ಗುರುತಿಸುವ ರೀತಿ ನಿಜಕ್ಕೂ ಬೆರಗುಗೊಳಿಸುವಂತಹದು. ಅನುಭವದ ಆಳ, ರಸಾನುಭೂತಿಯ ಗಾಢತೆ, ಭಾವದ ತಲ್ಲೀನತೆ, ಸಮುಚಿತ ಭಾಷೆ, ವ್ಯಂಜಕ ಶಕ್ತಿ, ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಇವೆಲ್ಲವುಗಳ ಪರಿಪಾಕವೇ ಉತ್ತಮ ಕಾವ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವ ಕಣವಿಯವರು ಈ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಹಲವು ಜನಪದ ತ್ರಿಪದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಳುಗಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಹೀಗಾಗಿ ಕಣವಿಯವರ ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಲೇಖನಗಳು ಅಭ್ಯಸನೀಯವಾಗುತ್ತವೆ.

ನಡುಗನ್ನಡ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯಸಮೀಕ್ಷೆ : ಆದಯ್ಯ, ಸರ್ವಜ್ಞ, ಮುಪ್ಪಿನ ಷಡಕ್ಷರಿ, ಪುರಂದರದಾಸ ಇವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಣವಿಯವರು ಎತ್ತಿತೋರಿಸುವುದರ ಜೋತೆಗೆ ಒಟ್ಟು ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಅವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿರುವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡ ಅನುಭಾವ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಂಪರೆಗೆ ಆದಯ್ಯನ ಬೆಡಗಿನ ವಚನಗಳ ಕೊಡುಗೆಯೇನು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ವಚನಕಾರರ ಶೈಲಿ, ನುಡಿಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಯೂ ಸರ್ವಜ್ಞ ತನ್ನ ಸ್ವೋಪಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ತೋರಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು, ತನ್ನ ಸಮಕಾಲೀನ ಪ್ರಜ್ಞೆ, ಬಳಕೆ ಮಾತಿನ ಪ್ರಯೋಗ, ತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಅನುಭಾವ ಮತ್ತು ವಿಡಂಬನೆಗಳಿಂದ ಇಂದಿನ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಆತನು ಹೇಗೆ ಸಮೀಪದವನಾಗಿದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಕಣವಿಯವರು ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮುಪ್ಪಿನ ಷಡಕ್ಷರಿಯ ಪ್ರಭಾವ ಬೇಂದ್ರೆಯಂಥವರ ಮೇಲೆ ಆಗಿದ್ದುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತ, ಬೇಂದ್ರೆಯವರ 'ಬೆಳಕಿನ ಲಿಂಗ', 'ಪಡೆದಪ್ಪನಾಗು' ಮುಂತಾದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪುರಂದರದಾಸರ ಕೀರ್ತನೆಗಳಲ್ಲಿಯು

ಕಾವ್ಯಗುಣಗಳನ್ನು ನಿದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತ, ಅವರ 'ಬಂದನೇನೆ ರಂಗ ಬಂದನೇನೆ' ಎಂಬ ಭಾವಲಹರಿಯನ್ನು ರವೀಂದ್ರನಾಥರ ಗೀತಾಂಜಲಿಯ ಒಂದು ಪದ್ಯದ ಸಾಲುಗಳೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿ ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಕಣವಿಯವರ ದೃಷ್ಟಿ ಭೂತ–ವರ್ತಮಾನಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಂಡಕೊಳ್ಳುವದಲ್ಲದೆ, ಪರಂಪರೆಯ ಎಳೆಗಳು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿವೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಗುರುತಿಸುವ ಕಾರ್ಯಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕವಿ ಸಾಧನೆ : ರಾಬರ್ಟ ಬರ್ನ್ಸ ಕಣವಿಯವರ ಪ್ರೀತಿಯ ಕವಿಗಳಲ್ಲೊಬ್ಬ. ಆತನ ಒಂದೆರಡು ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ತುಂಬ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವರು ಅನುವಾದಿಸಿದ್ದನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೆನಪಿಸಬೇಕು (ನೋಡಿ– 'ನೆಲ–ಮುಗಿಲು'– ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ). ರಾಬರ್ಟ ಬರ್ನ್ಸ ಕಣವಿಯವರು ಕಂಡುಕೊಂಡಂತೆ ರಸಾವೇಶದ ಕವಿ; ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶೃಂಗಾರ ರಸದಲ್ಲಿ ಅವನು ಭಾರತೀಯ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನೇ ಹೊಂದಿದವನು. ಆತನು ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಮನೋಧರ್ಮವೂ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವಾಗಿರಬೇಕು. ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದ ಕಣವಿಯವರ ಲೇಖನ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಬ್ಲೇಕ್, ಸ್ಕಾಟ್, ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ಥರ ಜೊತೆಗೆ ಬರ್ನ್ಸನನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ ಅವನ ಕಾವ್ಯದ ಅನನ್ಯತೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ್ದು ಒಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ; ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಂದು ನಿದರ್ಶನವೂ ಆಗಿದೆ. ಬರ್ನ್ಸನ ಪ್ರಭಾವ ಕನ್ನಡ ಕವಿ ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯವರ ಮೇಲಾದುದನ್ನು ಕಣವಿಯವರು ಹೇಳದೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಸಮೀಕ್ಷಾ ಬರಹಗಳು : ಕಣವಿಯವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಸಮೀಕ್ಷೆಯನ್ನೇ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಿದ್ದೂ ಅವರ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಕಾದಂಬರಿಗಳು' 'ಕನ್ನಡ ವಿಮರ್ಶೆಯ ಒಲವು ನಿಲುವುಗಳು' ಕುರಿತು ಸಮೀಕ್ಷಾ ಬರಹಗಳು ಕಾವ್ಯೇತರ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಿಗಿರುವ ತೀವ್ರವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತವೆ.

ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ವಿಹಂಗಮ ನೋಟವನ್ನು ಹೊಸ ತಲೆಮಾರಿನ ಕವಿಗಳ ವಿಶೇಷತೆಯನ್ನು 'ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಹೊಸ ಬದುಕು' ಲೇಖನ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರೆ, ಹೊಸಗನ್ನಡದ ಮಹತ್ವದ ಕವಿಗಳ ಅನುಭವ ತನಗೆ ಅನುರೂಪವಾದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಪಡೆದು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಮಿಸುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು 'ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಶೈಲಿ' ಎಂಬ ಲೇಖನ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. 'ಹೊಸಕಾವ್ಯದ ಒಗರು–ಹೊಗರು' ಹೊಸತಲೆಮಾರಿನ ನವ್ಯಕವಿಗಳ ಅನುಭವವು ಕಾಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೇಗೆ ನೂತನ ಸಂಕೇತ, ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. 'ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ನೂತನ ಪ್ರತಿಮೆ' ಕುರಿತು ಬರೆಯುವಾಗ ನೀಡಿದ ಪ್ರತಿಮೆಯ

ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಉಲ್ಲೇಖನೀಯವಾಗಿದೆ : 'ಕಾವ್ಯ ಓದಿದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಶಬ್ದಗಳ ಮೂಲಕ ಅತೀತವಾಗಿ ಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ಚಿತ್ರವೇ ಕಾವ್ಯಪ್ರತಿಮೆ'. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಪ್ರತಿಮಾವಿಧಾನದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗೊಳಪಡಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆನ್ನುವಷ್ಟು ಅದು ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಸಮೀಕ್ಷಾ ಲೇಖನಗಳು ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯದ (ನವೋದಯ ಮತ್ತು ನವ್ಯ ಮಾರ್ಗಗಳ) ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ, ಆದರೆ ಸ್ಪಷ್ಟ ಹಾಗೂ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾದ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ಲೇಖನಗಳಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ವಿಮರ್ಶಾ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯ ವನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ಕಾವ್ಯದ ಛಂದಸ್ಸು, ವಸ್ತು-ರೂಪ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಚರ್ಚೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಣವಿ ಯವರ ಅಭ್ಯಾಸಪೂರ್ಣವಾದ, ಅನುಭವಯುಕ್ತವಾದ ಪ್ರತಿಪಾದನೆ ಕಂಡುಬರು ತ್ತದೆ. 'ಕವಿಯ ಭಾವೋದ್ದೀಪಿತ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮೂಡುವ ನುಡಿಗಳು ತಮಗೆ ತಕ್ಕ ಛಂದೋಲಯವನ್ನು ತಾವೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ' ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕಣವಿ. ಭಾವ ಗೀತಗಳಿಗೆ, ನವ್ಯಕವಿತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಇದು ಒಪ್ಪಬೇಕಾದ ಮಾತೇ, ರಗಳೆ, ಷಟ್ಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯ-ಇಂಥ ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಇದು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆ ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಚಂಪೂಕಾವ್ಯ ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲಿಯೂ ಇದು ಚರ್ಚಾಸ್ಪದ ವಿಷಯವೇ ಆಗುತ್ತದೆ. 'ಕಾವ್ಯದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಯಾವಾ ಗಲೂ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಪ್ರಶ್ನೆ,' ಎಂಬ ಪು. ತಿ. ನ. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕಣವಿ ಯವರು ಸಮರ್ಥಿಸಿದುದು ಮಾತ್ರ ತಳ್ಳಿಹಾಕುವಂತಿಲ್ಲ.

ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯ ಕಣವಿಯವರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಇಷ್ಟ. ನಾರೀ ಕೇಳ ಪಾಕ, ಕದಳೀ ಪಾಕಗಳಿರುವಂತೆ ಬೇಂದ್ರೆ ಪಾಕವೂ ಒಂದಿದೆಯೆಂದು ಅವರು ಸ್ಪಷ್ಟ ಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಸೃಷ್ಟಿಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಬಿಡಿಯಾಗಿಯೂ ಇಡಿಯಾಗಿಯೂ ನೋಡಿದರು. ಅದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಜೀವನದೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾವಸೂಕ್ಷ್ಮತೆ, ಅತ್ಯುಚ್ಚ ಕಲ್ಪಕತೆ, ನಾಡು, ಸಮಾಜ, ಮಾನವ ಜೀವನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು, ಶಬ್ದಶ್ಲೇಷೆ, ಚಿತ್ರಕಶಕ್ತಿ- ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲ ಇರುವುದನ್ನು 'ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಾವ ಸಂಪತ್ತು' ಎಂಬ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಕಣವಿ ವಿವರಿಸುತ್ತಾರೆ. 'ಅರಳು-ಮರುಳು' ಸಂಕಲನ ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಶಬ್ದಗಳೊಡನೆ ಆಡುವ ಆಟ ವನ್ನೂ, ನಾದವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಾದುವುದನ್ನೂ ಕಣವಿ ಗಮನಿಸುತ್ತಾರೆ. ವೇದ, ಉಪನಿಷತ್ತು, ವಚನಶಾಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಹಿಂದಿನ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆ ಕಾವ್ಯ ಹೀರಿಕೊಂಡೂ ಅದು ತನ್ನದೇ ಆದ ಪರಂಪರೆಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿ ಸಿದ್ದನ್ನು ಕಣವಿಯವರು ಗುರುತಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ.

ಆಧುನಿಕ ಕವಿ ಮತ್ತು ಕಾವ್ಯ : ಇಲ್ಲಿಯ ಲೇಖನಗಳೂ ಸಮೀಕ್ಷಾ ಬರಹಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ಸಮಕಾಲೀನ ಮಹತ್ವದ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯದ ಚಿಂತನೆಯಿಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಒಂದಿಷ್ಟು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ನೋಡಬೇಕೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಆನಂದ ಕಂದ, ವಿ. ಸೀ. ಕುವೆಂಪು, ಮಧುರಚೆನ್ನ ಇವರೆಲ್ಲ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದವರು. ಆನಂದಕಂದ, ವಿ. ಸೀ. ಇವರಿಬ್ಬರ ಕಾವ್ಯದ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದಷ್ಟು ಚಿಂತನೆ ನಡೆದಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇತ್ತೀಚಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ನಾವು ಮರೆಯುತ್ತಿದ್ದೇವೆ ಎಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಕಣವಿಯವರು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಅವರೀರ್ವರ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಸಮಗ್ರವಾಗಿಯೇ ಸಮೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದು ಒಂದು ವಿಶೇಷ. ಆನಂದಕಂದರ 'ಮುದ್ದನ ಮಾತು'ಗಳಿಂದ 'ನಲ್ವಾಡು' ಗಳವರೆಗಿನ ಕಾವ್ಯಕೃಷಿಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುತ್ತ, "ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಯಲು ನಾಡಿನ ಜನರ ಅಂತರ್ಜೀವನವನ್ನು ಅವರ ಆಡುನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಣ್ಣಿಸಿ ತೋರಿ ಸುವ ಜಾನಪದ ಪ್ರೀತಗೀತಗಳಿವು" ಎಂದು 'ನಲ್ವಾಡುಗಳು' ಕೃತಿಯ ಮೇಲೆ ಒತ್ತುಕೊಟ್ಟು ಹೇಳಿರುವುದು ಗಮನಿಸತಕ್ಕ ಅಂಶವಾಗಿದೆ. ಆನಂದಕಂದರು ಮಧುರಚೆನ್ನ, ಬೇಂದ್ರೆಯವರಂತೆ ಜಾನಪದ ಸತ್ವವನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡ ಕವಿ ಯೆಂಬುದನ್ನು ಎತ್ತಿತೋರಿಸುತ್ತ, ಭಾಷಾಶುದ್ಧಿ, ಸಂಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳ ಸಾಂಗತ್ಯ, ಔಚಿತ್ಯಪ್ರಜ್ಞೆ, ಆಶಾವಾದಿತ್ವ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಜೀವಾಳವಾಗಿರುವುದನ್ನು ವಿವೇಚಿ ಸಿದ್ದಾರೆ.

ವಿ. ಸೀ ಅವರ ಕಾವ್ಯದ ಜಾಡನ್ನೂ ಪಾಡನ್ನೂ ಅರಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಒಂದು ಲೇಖನದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರಳತೆ, ಲಾಲಿತ್ಯ, ಆರ್ದ್ರತೆ, ಧೀರನಡೆ, ಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಔದಾರ್ಯ, ಓಜಸ್ಸುಗಳೆಲ್ಲ ಚೆಲ್ಲುವರಿದಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ಶಿಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿರುವ ವಿ. ಸೀ. ಅವರ ಆಸಕ್ತಿಗಳು ಅವರ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ನವೀನತೆಯನ್ನೂ ಬಣ್ಣಗಾರಿಕೆಯನ್ನೂ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನೂ ಕಣವಿಯವರು ಲಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಪಕ್ಷಿಲೋಕ' ತುಂಬ ಆಕರ್ಷಣೀಯವಾದದ್ದು. ಅದನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿಯೇ ಕಣವಿಯವರು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಕುವೆಂಪು ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಇಬ್ಬನಿಯ ಲೀಲಾವಿನ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೆ. ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಗಳ ವಾತ್ಸಲ್ಯಗೀತಗಳ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು, ಜಿ. ಎಸ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪ ನವರ ಕವನಗಳಲ್ಲಿಯ ಬೆರಗಿನ ಅಂಶವನ್ನು ಕಣವಿಯವರು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿಯೇ ಕಂಡರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಮಧುರಗೀತ ಮೈತ್ರಿಯೋಗದ ಖಂಡಕಾವ್ಯವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿ, ಪ್ರೀತಿಯಂಥ ವಸ್ತು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರಾವುದು ಇಲ್ಲವೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಕೆಯಾಗಿ

ಬರದೆ, ಅನುಭವದ ನೈಜತೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ತಟ್ಟುತ್ತದೆಂದು ಕಣವಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಮಧುರಚೆನ್ನರ ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆ, ಶೈಲಿ, ಚಿತ್ರ, ಚೆಲುವು, ಅನಿಸಿಕೆ, ನೆನಸಿಕೆ, ರೂಪಕ, ಪ್ರತಿಮೆ, ಧಾಟಿ, ಧೋರಣೆ ಎಲ್ಲವೂ ಜಾನಪದ ಕಾವ್ಯದ ಒನಪಿನಿಂದ ಕೂಡಿದನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ.

'ವಚನೋದ್ಯಾನ'ದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಾವ್ಯಾನಂದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಬೇಂದ್ರೆಯವರು ಗುರುತಿಸಿದಂತೆ "ಭಾವನೆಯ ವಾಯುವೇಗ, ಬುದ್ಧಿಯ ಅಗ್ನಿಗುಣ ಹಾಗೂ ತತ್ವಗಳ ತೂಕ" ಮುಪ್ಪುರಿಗೊಂಡಿದ್ದುದನ್ನು ಕಣವಿ ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ವಚನ ಪ್ರಕಾರದ ಹೊಸ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಕಾವ್ಯಾನಂದರು ಹೇಗೆ ತೋರಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನೂ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. 'ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತೋರುವ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ, ಹೃದಯದ ಆಳದಿಂದ ಬರುವ ನಿವೇದನೆಯಲ್ಲಿ, ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಕವಿ–ಹೃದಯದೊಂದಿಗೆ ಕಸಿಗೊಳಿಸಿ, ಅನುಭಾವದ ಹೊಳಹು ಹಾಕುವಲ್ಲಿ, ಲೋಕದ ಆಗುಹೋಗುಗಳ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ, ನುಡಿಯ ಬೆಡಗನ್ನು ಅರ್ಥವತ್ತಾಗಿ ಮೂಡಿಸುವಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾನಂದರು ತಮ್ಮ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾರೆ' ಎಂದಿರುವ ಸಮಗ್ರ ನೋಟ–ವಾಕ್ಯದೀರ್ಘವೆನಿಸಿದರೂ–ಕಣವಿಯವರ ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ ಅವರ 'ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯ ಪರಾಮರ್ಶೆ'ಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯುತ್ತ ಕಣವಿಯವರು ಭಾವ-ಬುದ್ಧಿಗಳೆರಡನ್ನೂ ದುಡಿಸಿಕೊಂಡ ಬರವಣಿಗೆ ಅದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರ ವಿಮರ್ಶಾ ಸಾಹಿತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬಹುದು : ಕಣವಿಯವರು ಗಟ್ಟಿಯಾದ ವೈಚಾರಿಕ ನೆಲೆಯಿಂದ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಹಾಗೂ ಹೋಲಿಕೆ ಅವರು ಬಳಸುವ ವಿಧಾನಗಳಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಯ ಅರಿವು, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶೆಯ ಅಧ್ಯಯನ, ಮುಕ್ತ ಮನಸ್ಸಿನ ಚಿಂತನೆ, ಸಹೃದಯತೆ, ರಸಿಕತೆ, ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇವೆಲ್ಲ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಸು-ಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು. ನವೋದಯ, ನವ್ಯಕಾವ್ಯದ ಇತಿಹಾಸ ಅವರ ಕಣ್ಣು ಮುಂದಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಆ ಪ್ರಕಾರದ ಕಾವ್ಯದ ಹಾಗೂ ಕವಿಗಳ ಸಮಾಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿ ತಾರ್ಕಿಕತೆಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಸ್ವಾನುಭವದ ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಳಪಡುವುದರಿಂದ ಅವರ ವಿಮರ್ಶೆ ಅಧಿಕೃತವೂ, ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಆಧಾರ ಸಾಮಗ್ರಿಯೂ ಆಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಸಿದ್ಧರ, ಅಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಲ್ಲದವರ, ಈಗಾಗಲೇ ಮರೆವಿನ ಅಂಚಿಗೆ ಸೇರಿದ ಕವಿಗಳ ಕಾವ್ಯ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯಪರಂಪರೆಯ ಮಿಸ್ಸಿಂಗಲಿಂಕ್ಸ್ ಕೂಡ ಆಗಬಹುದು.

ಕಣವಿಯವರ ಕಾವ್ಯವಿಮರ್ಶೆ ಕೇವಲ ಅರ್ಥ ವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಳ್ಳದೆ ಮೌಲ್ಯಮಾಪನ, ಪರಂಪರೆಯ ಶೋಧನೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರ್ಥಕಗೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಇವರ ಗದ್ಯಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧಗಳೂ ಸಮಕಾಲೀನ ಲೇಖಕರ ಎಂಟು ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳೂ ಇವೆ. ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಕಣವಿಯವರು ಒಬ್ಬ ಉತ್ತಮ ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧಕಾರರಾಗಬಹುದೆನ್ನುವ ಹಳಹಳಿ ಅವರ 'ಸಂಭಾಷಣೆ–ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತಿರುವ ಕಲೆ' ಎಂಬ ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧ ಓದುಗರಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಪ್ರಸ್ತುತ ಪ್ರಬಂಧ ಫ್ರೆಂಚ ಲಲಿತ ಪ್ರಬಂಧಕಾರ ಮಾಂಟೇನ್‌ನ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಆತ್ಮೀಯತೆಯಲ್ಲಿ ಅದ್ದಿ ತೆಗೆದಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರಗಳು ಕಲಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದು, ಸವಿನೆನಪುಗಳನ್ನು ಮೆಲಕು ಹಾಕುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಒಟ್ಟಂದದಲ್ಲಿ ಕಣವಿಯವರದು ತೂಕದ ಬರೆಹ; ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳ ಮೌಲಿಕ ಬರಹ.

●

ಅನುಬಂಧ

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರ ಕೃತಿಗಳು

ಕಾವ್ಯ

೧. ಕಾವ್ಯಾಕ್ಷಿ, ೧೯೪೯
೨. ಭಾವಜೀವಿ, ೧೯೫೦
೩. ಆಕಾಶಬುಟ್ಟಿ, ೧೯೫೩
೪. ಮಧುಚಂದ್ರ, ೧೯೫೪
೫. ದೀಪಧಾರಿ, ೧೯೫೬
೬. ಮಣ್ಣಿನ ಮೆರವಣಿಗೆ, ೧೯೬೦
೭. ನೆಲ–ಮುಗಿಲು, ೧೯೬೫
೮. ಎರಡು ದಡ, ೧೯೬೯
೯. ನಗರದಲ್ಲಿ ನೆರಳು, ೧೯೭೪
೧೦. ಜೀವಧ್ವನಿ, ೧೯೮೦
೧೧. ಕಾರ್ತಿಕದ ಮೋಡ, ೧೯೮೬
೧೨. ಜೀನಿಯಾ, ೧೯೮೯
೧೩. ಹೊಂಬೆಳಕು, ೧೯೮೯
(ಮೇಲಿನ ೧೨ ಕವನಸಂಗ್ರಹಗಳ ಸಮಗ್ರ ಸಂಪುಟ)
೧೪. ಶಿಶಿರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಸ್ನೇಹಿತ, ೧೯೯೪
೧೫. ಚಿರಂತನ ದಾಹ, ೧೯೭೫
(ಮೊದಲ ೯ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಂದ ಆಯ್ದ ಕವನಗಳ ಸಂಕಲನ)
೧೬. ಹೂವು ಹೊರಳುವವು ಸೂರ್ಯನ ಕಡೆಗೆ, ೧೯೮೭
(ಆಯ್ದ ಗೇಯ ಕವನಗಳ ಸಂಕಲನ)
೧೭. ಹಕ್ಕೀಪುಚ್ಚ, ೧೯೮೫
(ಮಕ್ಕಳ ಕವಿತೆ)

ವಿಮರ್ಶೆ–ಪ್ರಬಂಧ

೧. ಸಾಹಿತ್ಯ ಚಿಂತನ, ೧೯೬೬
೨. ಕಾವ್ಯಾನುಸಂಧಾನ, ೧೯೭೧

೩. ಸಮಾಹಿತ, ೧೯೭೭
೪. ಮಧುರಚೆನ್ನ, ೧೯೮೪
೫. ಸಮತೋಲನ, ೧೯೮೯

ಸಂಪಾದಿತ ಕೃತಿಗಳು

೧. ಕನ್ನಡದ ಕಾಲುಶತಮಾನ, ೧೯೬೫
೨. ಸಿದ್ಧಿವಿನಾಯಕ ಮೋದಕ, ೧೯೭೦
೩. ಕವಿತೆಗಳು : ೧೯೮೦

ಇತರರೊಡನೆ

೪. ನವಿಲೂರ ಮನೆಯಿಂದ, ೧೯೫೨
೫. ನವ್ಯಧ್ವನಿ, ೧೯೫೬
೬. ನೈವೇದ್ಯ, ೧೯೬೦
೭. ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ನೆಹರು, ೧೯೬೪
೮. ಜೀವನ ಸಿದ್ಧಿ, ೧೯೭೧
೯. ಆಧುನಿಕ ಕನ್ನಡ ಕಾವ್ಯ, Modern Kannada Poetry, ೧೯೭೭
೧೦. ಸುವರ್ಣ ಸಂಪುಟ, ೧೯೮೦
೧೧. ರತ್ನ ಸಂಪುಟ, ೧೯೮೫
೧೨. ದಶವಾರ್ಷಿಕ ಕವಿತೆಗಳು, ೧೯೮೫

ಭಾಷಾಂತರ : ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಿಂದ

ಬಾಬಾ ಫರೀದ್, ೧೯೯೩

ಲೇಖಕರ ವಿಳಾಸ

೧. ಡಾ॥ ಶ್ರೀರಾಮ ಇಟ್ಟಣ್ಣವರ
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರು,
ಜ್ಯೂ. ಕಾಲೇಜು, ಬೀಳಗಿ (ವಿಜಾಪುರ)

೨. ಡಾ॥ ಜಿ. ಎಂ. ಹೆಗಡೆ
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರು,
ಕಿಟೆಲ್ ಕಾಲೇಜು, ಧಾರವಾಡ

೩. ಡಾ॥ ಶಾಲಿನಿ ರಘುನಾಥ
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಪೀಠ,
ಕರ್ನಾಟಕ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಧಾರವಾಡ

೪. ಶ್ರೀ ಎಚ್. ಎಸ್. ಭೀಮನಗೌಡರ
ಕಲಾ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ, ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ
ಸಂಕೇಶ್ವರ, ಜಿ. : ಬೆಳಗಾವಿ

೫. ಶ್ರೀ ಕಿ. ರಂ. ನಾಗರಾಜ
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ
ಬೆಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಬೆಂಗಳೂರು

೬. ಶ್ರೀ ಗುಂಡಣ್ಣ ಕಲಬುರ್ಗಿ
ಕನ್ನಡ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು,
ಆರ್ಟ್ಸ್ & ಕಾಮರ್ಸ್ ಕಾಲೇಜು
ಮೂಡಲಗಿ, ಜಿ : ಬೆಳಗಾವಿ

೭. ಡಾ॥ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಕುಲಕರ್ಣಿ
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರು
ಆರ್. ಪಿ. ಡಿ. ಕಾಲೇಜು, ಬೆಳಗಾವಿ

೮. ಶ್ರೀ ನಾಗೇಶ ರಾಂಪೂರ
ಕಲಾ, ವಿಜ್ಞಾನ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ
ಸಿಂದಗಿ, ಜಿ. ; ವಿಜಾಪುರ

೯. ಡಾ॥ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಬಿದರಕುಂದಿ
ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಕಾಮರ್ಸ್ ಕಾಲೇಜು,
ಗದಗ, ಜಿ. : ಧಾರವಾಡ

೧೦. ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಸಿಂಪಿ
ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಧ್ಯಾಪಕರು,
ಬಿ.ವಿ.ಬಿ. ಕಾಲೇಜು, ಬೀದರ

೧೧. ಡಾ॥ ಗುರುಪಾದ ಮರಿಗುದ್ದಿ
ಕಲಾ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯ,
ಸಂಕೇಶ್ವರ, ಜಿ : ಬೆಳಗಾವಿ

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಾಳಜಿಯಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಕಾವ್ಯಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಅಂದಂದಿನ ಬದುಕಿನ ವಿದ್ಯಮಾನಗಳಿಗೆ ತೀವ್ರವಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುವ ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರು ಕಾವ್ಯದ ಭಾಷೆ ಹಾಗೂ ಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಅನನ್ಯವಾದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದ, ಕಾವ್ಯಶಿಲ್ಪದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಕಲಾಭಿಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡ, ಬೇಂದ್ರೆಯವರ ತರುವಾಯದ ನಮ್ಮ ಭಾಗದ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ಕವಿಗಳು. ಬದುಕು, ಬರೆಹಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಗತ್ಯವುಳ್ಳ ಅವರು ಈ ಕಾಲದ ಕನ್ನಡದ ಅಪರೂಪದ ಕವಿಗಳೂ ಅಹುದು.

ಅಧ್ಯಯನಶೀಲತೆಗೆ ಮತ್ತು ಚಿಂತನಶೀಲತೆಗೆ ಕುರುಹಾಗಿರುವ ಕಣವಿಯವರ ಗದ್ಯ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯದ ಸೊಗಸೂ ಇಲ್ಲದಿಲ್ಲ. ಕವಿಯ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವಿಮರ್ಶಕನಿರುವಂತೆ ವಿಮರ್ಶಕನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕವಿಯೂ ಇರುತ್ತಾನೆಂಬ ಅವರ ಮಾತನ್ನು ಸಾಬೀತುಗೊಳಿಸುವಂತೆ ಅವರ ಒಟ್ಟು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃಷಿ ಇರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಮಹತ್ವದ ಕವಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದಷ್ಟು ಚರ್ಚೆ, ಪರಿಸಂವಾದ ನಡೆದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ನೆರೆಯ ಭಾಷೆಯಾದ ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಶವಸುತರ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕವನ ಸಂಗ್ರಹ ಕುರಿತು ನೂರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸಮೀಕ್ಷೆಗಳು ಬಂದಿವೆ. ಕುಸುಮಾಗ್ರಜರ ಒಂದೇ ಒಂದು ಕವಿತೆ 'ಗರ್ಜಾ ಜಯಜಯಕಾರ'ದ ಮೇಲೆ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತರಷ್ಟು ಸಮಾಲೋಚನೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗಿವೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೇಂದ್ರೆ, ಗೋಕಾಕ, ಮಧುರಚೆನ್ನ, ಕಣವಿ ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಕುರಿತು ಈಗ ನಡೆದ ಚರ್ಚೆ ಬೆರಳೆಣಿಕೆಗೆ ಮೀರುವಷ್ಟೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಕೇಶ್ವರದಂಥ ಸಣ್ಣ ನಗರದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಣವಿ ಸಾಹಿತ್ಯಗೋಷ್ಠಿ ನಡೆದು, ಆ ಗೋಷ್ಠಿಯ ಪ್ರಬಂಧಗಳು ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಿರುವುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಒಂದು ದಾಖಲೆಯಾಗಿ ಉಳಿಯುವಂತಹ ಕಾರ್ಯ, ಈ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೈಗೂಡಿಸಿದ ಎಲ್ಲರೂ ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹರು.

— ಜಿ. ಎಸ್. ಕಾಪಸೆ